

Dimineața, pe borcul navei școlare
„Mircea”.

Fotografie de E. IAROVICI

FLACARA

Nr. 15 (88) — 1 AUGUST 1956

DIN CUPRINSUL REVISTEI:

■ **MARINARI, MARINARI...** — fotoreportaj ■ **Fapte și tilcuri** — de Eugen FRUNZĂ ■ **YVES MONTAND ÎȘI FACE AUTOBIOGRAFIA** ■ **SCHIȚE ȘI POEZII** de Dragoș VICOL, Nina CASSIAN, Al. ANDRIȚOIU, PAPP Ferenc, V. SAPARIN, C. BOZBICI ■ **Un reportaj din viața studențească a Clujului.** ■ **Printre minerii chilieni.** ■ **NOTE DE DRUM DIN FINLANDA** — de N. MORARU ■ *Cu fotoreporterul „Flacării” prin București.*

De la munte

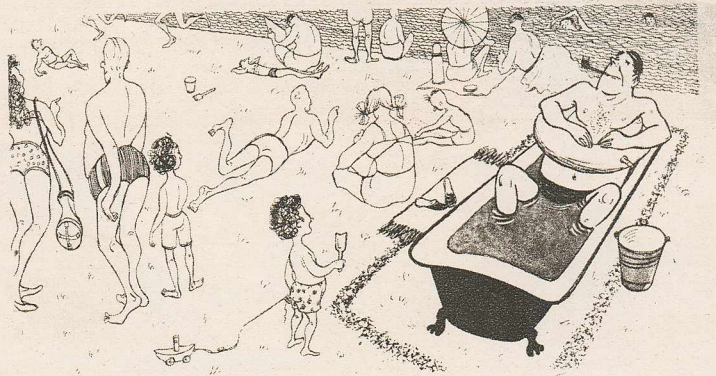
- Dragă Lenuș, lasă glumele că-mi strici bunătațe de fotografie...

Desen de V. VASILIU

- Ia te uită! O pădure!

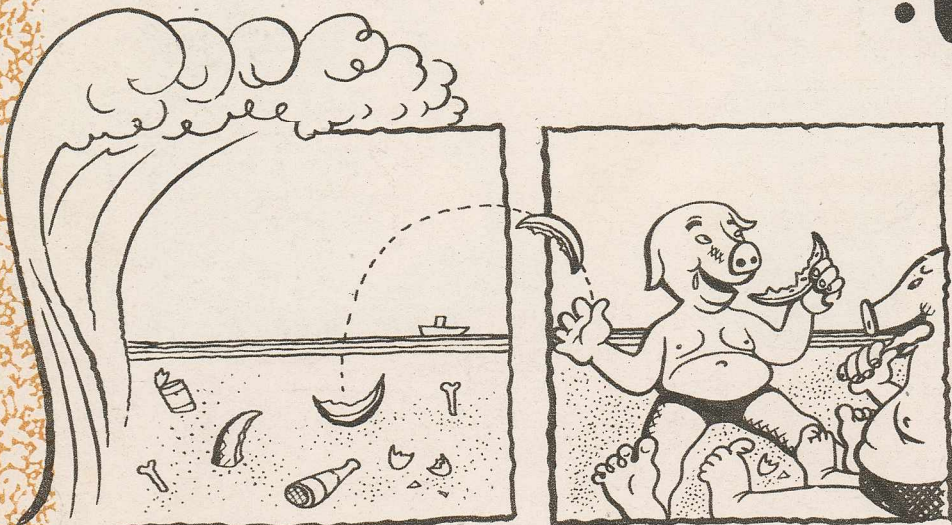
Desen de George VOINESCU

- Nu mă amestec! Nu mă bag!...

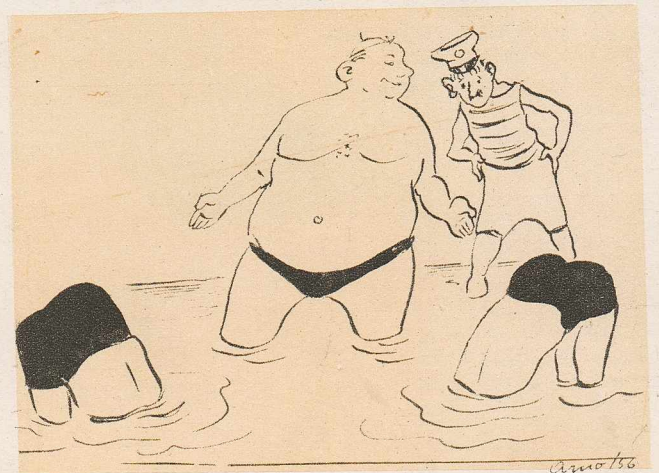
Desen de V. VASILIU

la MARE

Flora și Fauna
(sau studii de științe naturale pentru uzul unor anumite persoane).

Desen de George VOINESCU

- Țștia doi sînt subalternii mei...

Desen de ARNO

PE OGOARELE REPUBLICII

Marea gospodărie colectivă se bucură din ce în ce mai mult de avantajele mecanizării care ușurează munca oamenilor și îi ajută să obțină recolte bogate. Colectiviștii din Mădăraș raionul Salonta, au recoltat o bună parte din cerealele cu combina. Iată-l pe președintele gospodăriei Teodor Magyar, venit cu sarea să urmărească activitatea combinerilor.

Marinari, marinari...

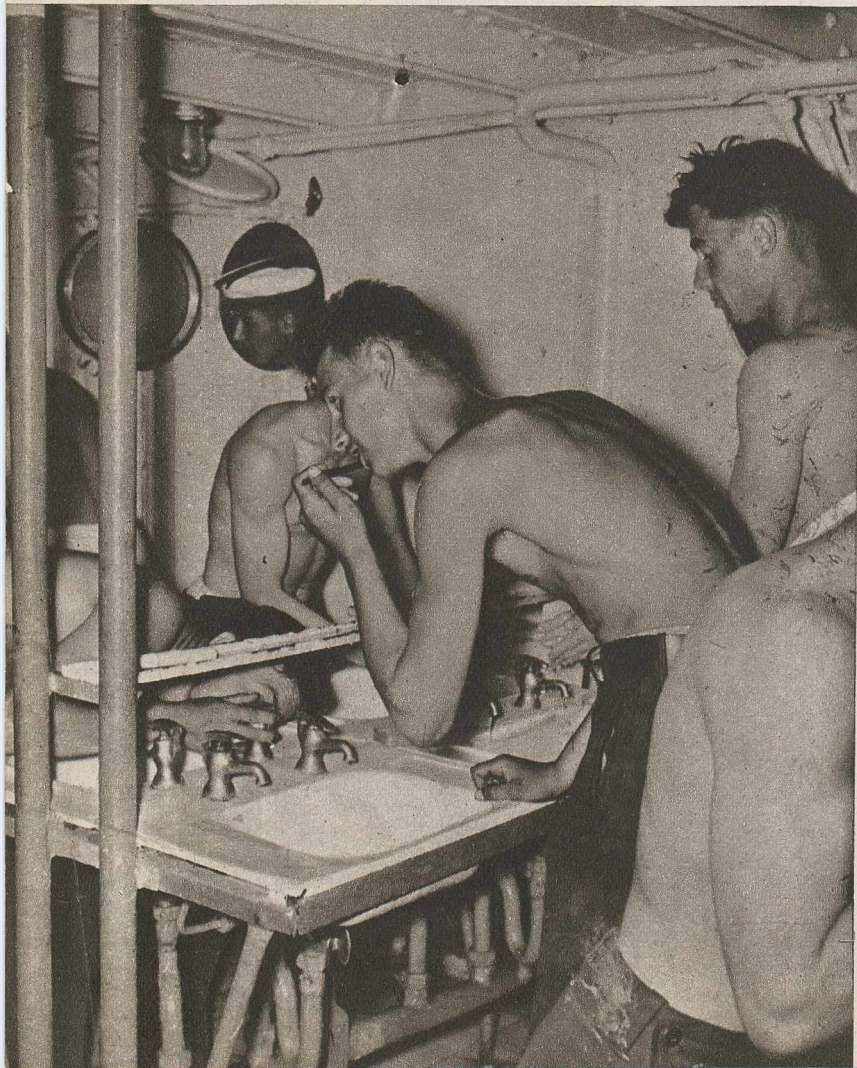
Ziua Marinei R.P.R.

Fotografii de E. IAROVICI

*A*cela care cunoaște porturile noastre a putut vedea, nu o dată, în zori, ridicându-se pavilionul pe o navă de război. E dimineață, cerul e azuriu, marinarii stau drepecți, pe două rânduri. Momentul, cu toate că e repetat, e solemn. Apoi rândurile se rup, apar perii de frecat puntea, pantalonii se suflecă, se aud comenzi, strigăte fără grabă, cineva spune una mai ardeiată și totul capătă un aer gospodăresc, de hărnicie bărbătească. Mai mult decât oricare altă armă, marina îți amintește că oamenii aceștia sînt de fapt țărani, muncitori, funcționari, și fiecare dăruie cîte ceva din priceperea și meseria dobîndită în viața civilă.

Marinarii nu sînt numai niște simpli ostași care străjuiesc hotarele maritime. Ca un pol magnetic, ei, îndecesebi, atrag simpatia, dragostea și invidia multor tineri, trezesc nostalgii și visări romantice. Cătănia pe o navă militară înseamnă călătorii în largul mării, beția depărtărilor, lupta curajoasă cu stihiiile, bărbăție, viață aspră plină de peripeții și neașteptat. Ea atrage pe cei curajoși și respinge pe cei slabi. Marina militară e o adevărată școală a curajului, iar cei care trec prin ea, chiar dacă nu trăiesc peripețiile căpitanului Nemo și n-au îndrăzneala comandantului corabiei

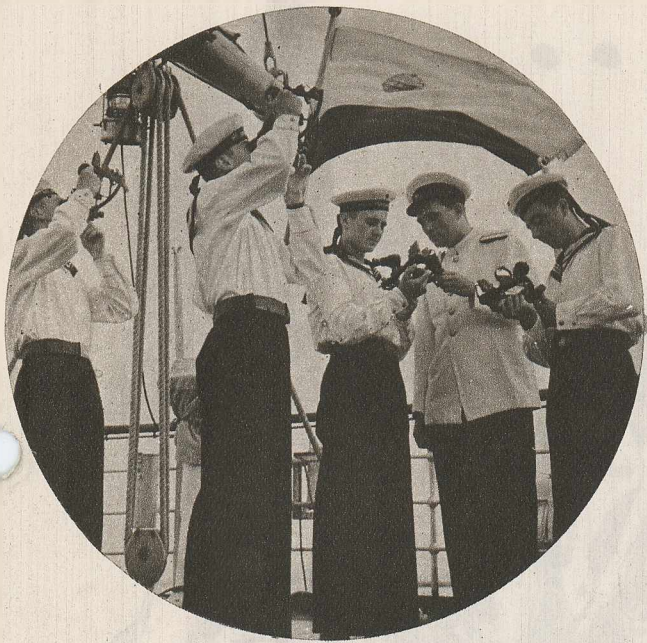
Moment solemn pe bord: se înalță pavilionul. Marinarii dau onorul.

După exerciții bătești mănincă cu poftă. Cu toate acestea, pentru o anecdotă bună, uști cîteodată să mai duci furculița la gură.

Pentru cîteva minute rașcheta și furtună au luat locul aparatelor complicate de bord.

O lecție practică de navigație.

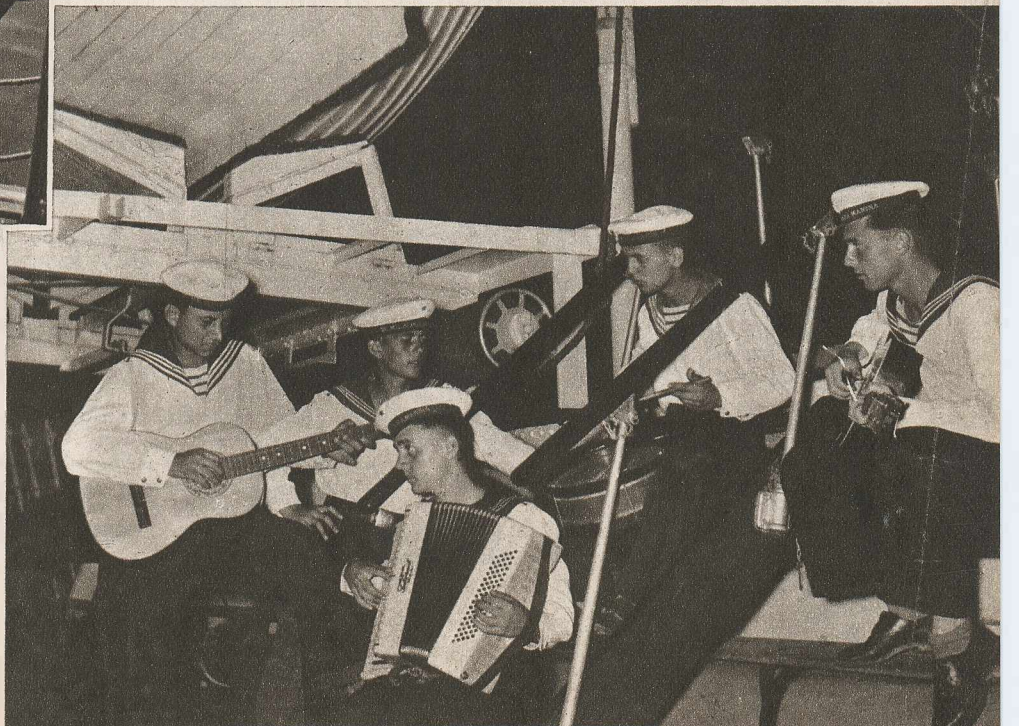
Nu e un stol de păsări aciuat pe vas, ci marinarii care execută curajoasele exerciții în arboradă pentru întinderea velelor.

De lângă cunoașterea mașinilor și a aparatelor, marinarii trebuie să învețe și oislițul. Iată-i la un exercițiu de rame.

Seară. Distracție și puțină nostalgie. Pe punte flacăii au improvizat o orchestră.

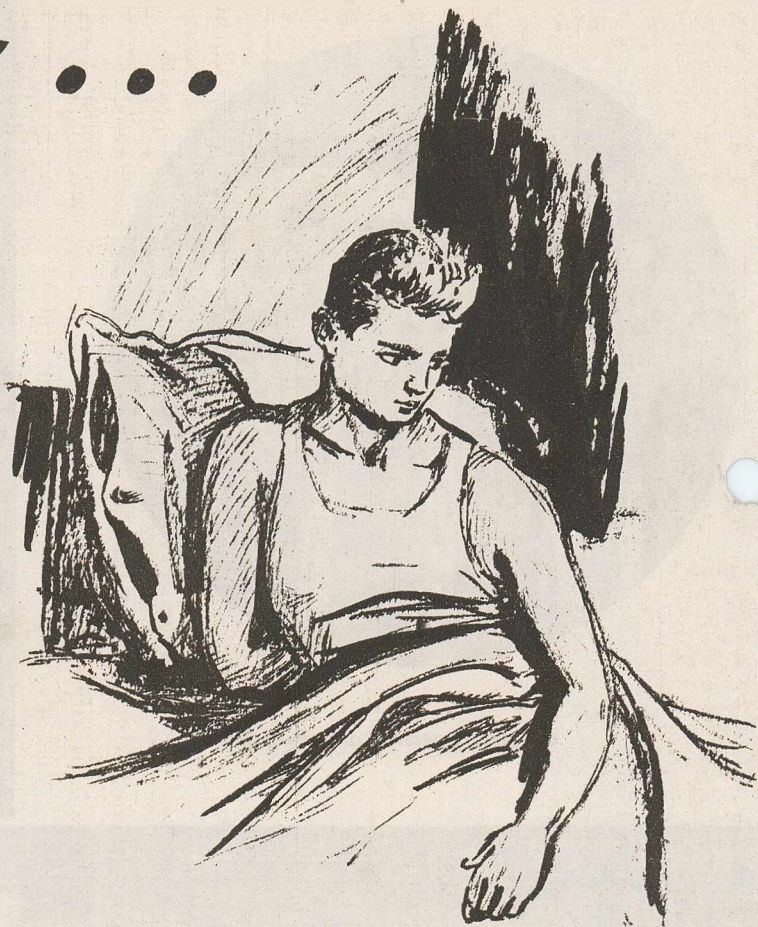

e seară...

— schiță —

de Cornel BOZBICI

Ilustrații de N. POPESCU

III.

— Iar pleci?

Băiatul tace și își șterge pantofii.

— Vine tat-tu din concediu și-am să-i spun și ți-ai făcut de cap. Are să te snopească în băta pentru haimanalicul ăsta!

La cuvintele mamei, fața băiatului se luminează de-un zîmbet. Rîde în sine de această amenințare, căci știe că tatăl său nu l-a bătut niciodată. Ca să nu-i bânuiască veselia răutăcioasă, își pleacă fruntea și se face că-și strînge șireturile. Nu scoate însă nici un sunet și se îndirjește în tăcerea aceasta obraznică.

Mama stă în picioare, necăjită, în fața lui. Văzînd că nici nu se sinchisește de vorbele aspre, schimbă tonul:

— Din nou ai să întîrziîi mîine la fabrică și iar o să mă cheme la sindicat. Mi-e rușine, Cristea... Ce-o să mai îndrug? Am mințit o dată, spunîndu-le c-ai fost bolnav, altădată c-au venit să repare casa. De nenumărate ori am scornit cite ceva. Acu' ce-o să mai inventez?

— Nimic... Aș vrea să știu cum de nu mă cheamă și pe mine? De ce? Să stea de vorbă cu subsemnatul!

— Auzi!... Ar trebui să știi, că doar n-ai zece ani, că părinții răspund de actele copiilor lor.

— Am înțeles, am înțeles! Dar nimeni nu ține seama că sînt major! Ma-jor! Și... ar trebui să fiu luat și eu în considerare. Așa, numai să respectăm legile statului. Sau în casa asta legile statului sînt fleac?

— Obraznicule!

Mama iese furioasă din cameră. „Ce-o să ajungă băiatul ăsta — se gîndește cu teamă — dacă de pe acum e alit de neascultător și îngîmfat? Numai eu sînt de vină — își spune amărită — că i-am îngăduit toate năzbitiile.“

Netulburat, Cristea își îmbracă noul costum. Deschide șifonierul, privește șirul de cravate agățate de-o sfornicică și alege una argintie, dintre cele ale tatălui, o cravată pe care dînsul o primise cadou de la un vechi tovarăș și pe care o poartă numai la sărbători. O ia.

Un fluierat îl trezește din dichiseală. Tot acum aude și glasul mamei:

— Înainte de a pleca, adu-mi măcar cîteva găleți de apă și umple cazanul din spălător — îi spune resemnată.

Cristea iese la fereastră. Din stradă, doi băieți îi fac semne nerăbdători.

— Mergeți înainte, ne întîlnim pe centru — le strigă.

Își dezbracă haina și fără să crîncească ia gălețile și cară apă de la cișmeaua din curte pînă ce cazanul se umple. Apoi se îmbracă grăbit și strigă vesel: „la revedere!“

— Eu nu trebuie să știu unde pleci? — aude glasul mamei în urma lui, întrebîndu-l necăjită.

— Pe bulevard, mamă, doar ai auzit cînd le spuneam băieților.

— Să vină numai tat-tu, am să-i spun eu cum ți-ai petrecut timpul, seară de seară. Acuș se întunecă, oamenii se adună la case, numai tu ca o haimana...

Dar nu-și sfîrși vorba, căci nu mai era cine s-o asculte. Cristea grăbea pașii pe străduța strîmță a periferiei.

II.

Străduța e pustie. În grădinițele din fața caseilor e zor mare. Locatarii stropesc florile și plivesc

buruienile. Stăruie un miros de pămînt reavăn, de flori, de iarbă și o răcoare plăcută îi mîngîie obrajii.

„Ale noastre n-au fost stropite de o săptămîină“, își aduce aminte Cristea, dar pe loc gîndurile îi fug în altă parte. Din cauza zorului s-a cam încălzit. Și cravata îl strînge pușintel. „De m-ar vedea babacul cu argintia lui, praș m-ar face. Să n-o pătez cumva“. La drept vorbind, numai cravata îl cam chinuie. Dar altfel n-ar fi cu ștaif la petrecere! Ieri, cînd a primit chenzina, a dat mamei mai pușin cu cincizeci de lei. Nu l-a întrebat nimic și ca de obicei i-a lăsat și dînsa bani de buzunar. Acum are o sumă frumoasă. Și cheful!...

— Ce-ar fi, bă, să mergem și noi să mîncăm o fripturică la restaurant? — l-a întrebat Costel.

— Ei și? Parcă acasă n-am ce mîncea?

— Stai, prostule! Apoi tragem un chef...

— Și dacă află tata, nu-mi dă el chef?...

— Ziceai că-i plecat în concediu.

— Și dacă ne vede cineva și-i spune?

— Las-te, bă, nu mai fă pe mironosița. Eu am să te învăț cum să-l îmbrabodești? Dacă nu ne-am cunoaște...

— Bine, bine... Dar bani?

— Io-te problemă! Te descurci. Parcă maică-ta are să te controleze în ștat?

Cam așa s-a aranjat petrecerea.

Cristea a ajuns aproape de centru. Dă să cotească străduța, cînd se trezește cu o trombă de apă în spate. Se răsucesce uluit și apa, țîșnind dintr-un furtun de undeva, de după grilajul din față, îi moaie părul, obrajii, cravata. Răcnește desperat și-și duce palmele la cravata argintie s-o apere. Din grădina de după grilaj se aude un țipăt, iar tromba de apă se ridică tot mai sus și Cristea se trezește în plină ploaie.

Băiatul își privește hainele noi și se înfurie. Aleargă mînios și deschide poarta de fier forjat. În fața lui se desfășoară ronduri de flori și brazde de iarbă, iar în mijlocul rondurilor, o fată, speriată, lîngă un furtun din care țîșnește încă apa cu violență. În fund, o casă cu un balcon ascuns de liane.

— N-ai ochi, zgîit? Uite ce mi-ai făcut! Am să-ți trag cîteva palme...

Pășește spre dînsa, aprins de mînie. Fata, simțînd amenințarea, țîpă și fuge călcînd peste lalele și bujori, fără să țînă seama de cărări. Dar băiatul o ajunge, o prinde și o zgîlție.

— N-am vrut! Te rog, iartă-mă — îngaimă fata.

— Cum să te iert? Dar eu ce fac cu hainele? Le-ai distrus!

Fata, care abia îi ajunge pînă la umeri, se uită la dînsul îngrozită.

— Ți le usuc, ți le calc — murmură ea fără convingere, numai să scape de băiatul furios.

— Nu plec de aici pînă cînd costumul n-o să fie ca nou. Dacă nu, trebuie să mi-l plătești!...

Cristea, numai în izmene, sta după un paravan de modă veche. Niciodată nu se dezbrăcase într-o casă străină și situația în care se afla îl umplea de o rușine necunoscută încă, rușine care se cotopa cu teama de-a nu fi găsit de cei care locuiau aici. Ar fi renunțat bucuros la toate acestea, dar se gîndea că mamă s-ar supăra de-a binelea dacă i-ar vedea hainele cele noi în starea în care se aflau. Nici furia nu-l părăsise cu totul, însă el și-o cheltuia în gînd, mornit, izgonită fiind de teama ce creștea o dată cu seara.

Fata între timp încinsese plita din bucătărie. Apoi își vîrî timidă capul pe ușă și văzînd hainele atîrnate pe paravan îl rugă:

— Stai acolo pînă ies din cameră, te rog!

Printre ușile larg deschise ale balconului intra pe nesimțite întunericul. Mobilele se făceau una cu umbrele, portretele atîrnate intrau în pereși, doar pendula grea mai dădea semn că trăiește. Cristea asculta atent fiecare zgomot. Încea să destușească scîrșitul portizei de la intrare, ca să afle cînd locatarii vor sosi. Dar în afară de greerii din grădina și de rumoarea care plutea deasupra orașului, nu distingea nimic. Nu putea să suporte totuși singurătatea și așteptarea și ceru un halat. Fata i-l aruncă. Îi ajungea pînă la călcîie. Îl înfășură bine în jurul său și intră în bucătărie bosumflat.

— Cînd vin părinții tăi? — o întrebă fără teamă.

— Părinții mei sînt în provincie. În casa asta locuiește un unchi al meu. Acum e plecat la teatru.

Cristea răsufle ușurat. Pînă la douăsprezece hainele au să fie călcoate.

Plita din bucătărie dogorește, învăluind cu căldură hainele întinse pe sîrmă.

Obrajii celor doi sînt roșii, le i-e cald, dar nici unul nu se mișcă de pe scaune. Se privesc pe furis, la întîmplare, căutînd fiecare clipa cînd celălalt și-a întors capul spre fereastra minusculă, pe unde abia intră o pală de aer cît să hrănească un plămîn.

Fetei i se pare că neconținut o sfredelesc privirile lui pline de dușmănie. De aceea e mereu cu țîpătul pe buze.

Cristea o vede ghemuită pe scaun, ușor rezemată de perete, ca un om care se clatină și-și caută sprijin. Stă speriată și umilă. Nu tremură, dar

parcă i-ar fi groază de dînsul și el nu înțelege această frică, mai ales că nici n-a lovit-o și nici nu are de gînd. Frica aceasta îl plictisește, nu-i cunoaște gustul, dar mai ales n-o înțelege. E copleșit însă de o bucurie răutăcioasă, care-l așită. Ar vrea să vorbească, dar limba îi stă țeapănă, iar capul i-e gol ca un butoi pus la uscat. Totuși nu se lasă și întrebă răutăcios:

— Casa asta e boierească?
— Da...
— Mi-am dat seama... — zice cu subînțeles. — Și e a voastră?

— Da...
— Am bănuț! E naționalizată?
— Da...
— Ce să-i faci, dacă e de pe vremea burgheziei! Acum nu vă mai merge ca atunci? Nu-i așa? — o întrebă răutăcios.

— Da...
Fata, înțelegînd abia acum procesul ce i se face, rîde. Cristea, văzînd-o chicotind, o întrebă supărat:

— De ce rîzi?
— Rîd de tine! Unchiul s-a mutat aici de opt i. Stătea într-o cocioabă fără apă. El e frunș la „Metalul roșu” și are drept la o locuință ca lumea.

— Bine că-i așa și nu cum am gîndit eu, îi spune Cristea dezumflat. Mie nu-mi plac burghezi, încercă să-i explice. Știi, însă, eu sînt plin de contradicții. Pe de o parte, nu-i pot suferi pe burghezi, iar pe de altă parte, tata mereu îmi zice că sînt un mic-burghez. Dar gîndește-te: el e muncitor, mama la fel, eu însumi lucrez la mașină. Cum pot fi mic-burghez atunci?

— Concepțiile...
— Lasă-le! Hai mai bine în balcon, că mă prăjesc aici.

Ies amîndoi în balconul încăpător, unde în jurul unei mese trei fotolii de răchită își așteptau musafirii. Se așază. Cristea, care nu renunță cu nici un preț la argumentele lui, continuă:

— Eu gîndesc muncitorește, mă înțelegi? Dar babacului îi place numai critica. Parcă n-aș ști eu cum stă cu nivelul politiei! Auzi, îl critică la comitetul de partid că nu învață, dar acasă nu spune o iotă. Te cred... Noroc că mai aud și eu de la unul, de la altul... Dar s-o lăsăm moartă!
— Uhu! Ce urît vorbești!

Auzînd-o, Cristea se posomorăște iar. Îi pare rău că l-a luat gura pe dinainte. Dar de ce i le-o spunînd pe toate acestea zgîitei?

— Vezi, poate s-au uscat hainele. Vreau să plec...

Fata se strecoară prin întunericul din cameră și-i strigă din bucătărie:

— Încă nu...

Revine în balcon și se ghemuiește într-un fotoliu. Tușește inadins ca să-i atragă atenția că s-a întors, dar Cristea se face că n-o aude și cată spre cerul spuzit de stele.

— Cîți ani ai? — îl întrebă ea, ca să-l trezească din mușenie și contemplare.

Tăcere. Apoi glasul lui Cristea:

— De cîteva zile, optsprezece...
— Dar ești așa de scund! — exclamă ea spontan.

Îndată, însă, îi pare rău că n-a spus altceva.

— Sînt scund, dar îndesat! — se aprinde Cristea.

La uzină lucrez la o raboteză cu patru cușite...

Explicația nu i se pare îndeajuns de lămuritoare. Îl zice faptul că fata a amintit de înfățișarea lui fizică, de care e amărît. Cuvinte răutăcioase îi vin pe buze:

— Ei, dar tu habar n-ai ce-i o raboteză! Ce să mai vorbim, că tot n-o să înțelegi!

— De unde știi? Poate că și eu voi lucra curînd într-o fabrică.

— Tu? Păi, nu ți-ai tăiat nici codișele! Vezi, dacă ai să pășești lîngă o mașină, să nu te înghită! Mașinilor le place carnea fragedă!

— Ce mîncinos! Nu cumva mă crezi copil?
— Să nu mai vorbim, degeaba...

Fata ia vorbele lui drept o glumă. Sficiunea ei s-a topit și e curioasă să afle cît mai multe despre băiatul viou care stă în fața ei.

— Hai, povestește-mi cum e la voi prin uzină... Tu ești fruntaș?

Cristea simțea că a sosit momentul să uluiască pe fata asta — care, după cît i se pare, e naivă — și inventează:

— Fruntaș poate fi oricine vrea. Eu însă mă ocup de probleme mai importante.

— Adică, după cît înțeleg, nu ești fruntaș.

— Nu, dar sînt inventator...

— Și ce-ai inventat?
Fata îl asculta cu o curiozitate crescîndă.

— E secret... — răspunde după cîteva clipe de gîndire.

— Atunci de bună seamă invenția ta este foarte importantă...

— Ce să mai vorbim... Trebuie să tac pentru că nimeni n-are voie să știe. Din pricina asta invenția se execută într-o hală separată, unde pătrund pușini oameni.

— Lucrați mulți la ea?
— Și asta e secret. Dar ție am să-ți spun: doi.

Inginerul și cu mine. Ideea este însă a mea, el face numai calculele. Săracul, de-abia prididește!

— Are să vă decoreze, cu siguranță!
— Nici nu ne îndoiim. Păi, lucrăm din zori și pînă seara tîrziu cînd cădem frînși de oboseală.

Astăzi am plecat mai devreme, că nu aveam oxigen...

Cristea oștează fără să vrea. Fata părăsește fotoliul și se apropie prietenoasă de dînsul.

— Anul ăsta am terminat școala metalurgică. Mîine e prima zi de practică. Aș vrea să întîlnesc la uzină băieții ca tine.

Cristea se gîndește: e bună metoda „inovator”.

Întrebă într-o doară mai mult din politete:

— Unde te-au repartizat?
— La „Independența”.

Băiatul tresare:

— Asta-i bună! — exclamă.

— Cum?
— Și eu lucrez tot acolo...

Copleșită de bucurie, fata îl prinde familiar de mîna.

— Atunci o să ne întîlnim la uzină, nu-i așa?
— Da... da... mai mult ca sigur, răspunde încetișor Cristea și simte o moleșeală nemaipomenită.

Fata fuge voioasă în bucătărie.

— S-au uscat; într-o jumătate de oră sînt călcate. Vino aici să mai stăm de vorbă, îi strigă dînsa.

Fata îi calcă hainele, dar Cristea nu le vede, parcă nici n-ar fi. Tace și privește absent. Nu știe cum să-i mărturisească minciuna. Din cînd în cînd se îmbujorează și prin mîinte îi trec chipurile luminate de ris ale feluriților oameni, care îi șoptesc la ureche, ba înecet, ba mai tare: „inventatorul! inventatorul!”

Se îmbracă îmbujorat. Fata îl petrece pînă la poartă și-i spune:

— Aș vrea să mergem mîine dimineață împreună la uzină. Dacă nu stai departe și poți, vino și mă ia.

Cristea simte că a sosit clipa să-i dezvăluie lăudăroșenia.

— Știi... — începe el fără convingere.

— Numai dacă vrei, îl întrerupe ea.

— Am să vin, îi răspunde scurt și plecă posomorît.

N-are curajul să-i mărturisească.

IV.

E ora zece. Mama nu s-a culcat încă. Pregătește mîncare pentru mîine dimineață. Cristea dă bună-seara și trece în odaia lui, fără să mai scoată un cuvînt. Mama îl vede posomorît, aude cum aruncă hainele de-a valma și se întrebă îngrijorată ce i s-o fi întîmplat.

— Vino și mîncă, bulevardistule! — îl cheamă ea severă.

Cristea tace. A stins lumina și s-a vîrît în așternut.

Mama se gîndește cu regret la îngăduințele ei de altădată. „Ori e bolnav, ori l-a bătut cineva. De-ar veni o dată tat-su din concediu, că eu nu-l mai pot ține în frîu! N-am fost niciodată severă cu el și uite unde am ajuns”.

— Nu ți-e foame, Cristea? — stăruie mama.

— Nu... Mi-e somn...

Mama intră în cameră și se apropie de pat. Cristea stă cu mîinile sub căpății și privește întunecat, tavanul.

— Tu ești bolnav, Cristea!

— N-am nimic, mamă, — mormăie băiatul.

— Atunci te-a bătut cineva.

— Nu... Ai pus ceasul să sune la cinci și jumătate? — schimbă discuția Cristea.

— Lasă asta, spune-mi ce ți s-a întîmplat? Vocea mamei e îngrijorată. Palma ei se apropie de fruntea caldă a băiatului. N-are febră.

— Ce ai, Cristea? Spune-mi — stăruie mama.

— Sînt obosit... E tîrziu... Afîta tot...

Mama pleacă nedumerită. Stinge lumina din bucătărie și se culcă. Acum e întuneric și liniște îndeamnă la somn. Dar Cristea nu doarme... Se frămîntă. „Ce-o să fac mîine dimineață? Cum să-i mărturisez? Mi-e rușine, mi-e rușine...”

Brîndușa — sugubăful.

Gaia — criticul.

Veteranul pensionarilor,
Ignat Forro.

Capelar Karol — potolitul.

„Severul” Cornel Cenușă

BĂTRÎNII

de Ion D. SÎRBU

Toate încep cu o poveste

„...Cum îți ziceam, fătul meu, când a fost de-o murit minerul cel bătrîn, baba lui, după datina veche, i-a pus în palma stîngă o bucată de cărbune, iar la cap i-a așezat lampa de șut, aprinsă. Apoi l-au ridicat ortacii pe umeri și l-au dus la groapă. L-au pomenit, l-au plîns — iar cei cu care băuse omul în viață la leafă i-au stropit mormîntul cu un pic de răchie: ca să poată simți și în ceea lume, cînd i-a fi dor, duh de palincă romînească.

Îndată ce a rămas singur, s-a ridicat bătrînul în picioare, și-a luat lampa și a pornit prin galeriile lumii celeilalte, să caute intrarea

în rai. Și fiindcă era bun miner, n-a rătăcit. A ajuns cu bine la ușa cea mîndră a grădinii lui dumnezeu și, bătînd în ea, a cerut să i se deschidă.

— Cine-i? — a întrebat sfîntul Petre. Era mînios foc. Nu-i plăcea să fie sculat din somnul de după-masă.

— Iaca un miner sărac și bătrîn, i-a spus omul nostru. Dă-mi drumul, sfinte Petre.

Sfîntul își scoase capul zburlit pe geamul gheretei și făcu ochi mari.

— Ce? se răsti dintr-o dată — tu vrei să intri în rai? Nu și-e rușine obrazului!

— De ce să-mi fie rușine? I-a răspuns mirat bătrînul — îs trudit, am muncit greu toată viața. Aș vrea să mă hodin.

— În iad cu tine! Acolo-i locul tău!

— Pentru ce, sfinte Petre?

— Pentru că ești un păcătos.

— Eu, păcătos?! D-apoi nici n-am avut vreme să fac păcate. Și nici bani. Eu, tot sub pămînt am fost...

— Ai înjurat? — începu sfîntul să-l verifice.

— Înjurat; dar...

— Ai postit?

— Nu prea... Adică am postit eu, dar...

— Ai băut?

— Băut. Ce era să fac.

— La biserică fost-ai?

— Așa și așa... fiindcă să vezi, sfinte Petre...

— Nu mai lungim vorba degeaba. Ești un păcătos și gata! Du-te în iad! Acolo ai repar-tizare.

Și dădu să închidă geamul.

— Stai, sfîntel — sări atunci bătrînul și-și propti coatele în deschizătură. Nu te grăbi cu judecata. Întreabă de ce am trăit așa și după aia să mă trimiți în iad. Ei, Petre, Petre — oftă cu amărăciune cel miner bătrîn — se vede treaba că și tu te-ai dat cu domnii. Ai uitat că ai fost cîndva un pirlit de pescar.

Sfîntul se înroși de rușine și de ciudă.

— Mă ocărăști? strigă el. Afurisitule! Să știi că pun arhanghelii pe tine... Și-l împinse pe bătrîn afară.

Minerul, îndărătnic, începu să bată cu pumnii, cu bocancii, în poarta de aur. Și a făcut un tărăboi că s-a spăriat tot raiul.

— Ce vrei, omule? întrebau îngerii ascunși de frică după uluci.

— Vreau să fac o lăcrămașie, striga minerul. Vreau să ies la raport direct la dumnezeu...

Îngerii s-au crucit de atîta curaj — însă văzînd că bătrînul nu se lasă și că e gata să dărîme mîndrețea de poartă, s-au hotărît să-l vestească pe dumnezeu.

„Doamne, i-au zis, îndură-te și ne iartă că te tulburăm. Dar a sosit un nebun la porțile raiului și vrea să intre cu forța. Ce să facem?”

Dumnezeu s-a mirat, apoi a dorit să-l vadă pe răzvrătit.

A venit bătrînul și — după ce a urât frumos „noroc bun” — s-a oprit în fața stăpînului lumii.

— Ce vrei, omule? l-a întrebat acesta cu blîndețe. I-a plăcut bătrînul miner, pentru că nu se plo-conea și i se uita drept în ochi.

— Dreptate vreau, doamne — a răspuns acesta. Vreau să intru în rai.

Dar sfîntul Petre, care era pe aproape, sări îndată cu pira:

— E păcătos, doamne, singur a mărturisit. Înjură, bea, lucrează duminicile. Și mai e și bătăuș pe deasupra...

— E adevărat? — îl întrebă dumnezeu.

— E adevărat, doamne. Dar numai pe jumătate.

— Cum așa? — se miră cel mare.

— E adevărat că am înjurat. Dar am înjurat numai pe acei care mi-au furat rodul muncii, pîinea copiilor. Pe domni. Și i-am înjurat fiindcă nu m-am făcut destul de tare ca să le pot da în cap.

— Hm... — mormăi domnul. Și-apoi...

— Și-apoi... am și băut. Dar n-am băut de plăcere. Am băut pentru că mă dureau oasele și tremura pe mine carnea de oboseală. Și... am mai băut ca să pot fi caldă în piept nădejdea în dreptatea ta. Că treaz...

— Hm — mormăi pentru a doua oară domnul. Dar de bătut, te-ai bătut?

— Da, doamne. Cu jăndarii și cu poliștii. Că, am zis, sigur că ai dormit, doamne, și nu vezi ce-i în lumea ta. Deci, să cat a-mi face singur dreptate. Cu pumnii, că altă putere nu ne-ai lăsat nouă, săracilor tăi.

Și-i arată domnului bătăturile cumplite ale palmelor.

Dumnezeu, văzîndu-i mîinile, se înfioră: înțelese îndată cu cine are de-a face.

— Ești miner, bătrînule. Așa-i?

— Da, doamne. Uite cărbunele la care am lucrat... Și puse în mina moșului lumii bucata de cărbune adusă din Petrila.

Dumnezeu o întoarse pe toate fețele, se uită la ea, apoi, deodată, întrebă:

— Minerule, vad aici în cărbunele ăsta urmele unei frunze din grădina mea. Ce-i cu ea?

— Doamne — îi șopti umilit bătrînul — frunza care o vezi a fost cîndva verde și s-a bucurat de sfînta lumină a soarelui. Apoi a trebuit să coboare sub pămînt și a ars moornit pînă s-a făcut cărbune. Frunza aceasta, doamne, îi bietul meu, suflet...

Povestea aceasta e foarte, foarte veche și am auzit-o cînd eram mic de tot. Pe atunci însă nu i-am înțeles tîlcul adînc.

Se pare că minerilor transformați în buncii-dădacă, nu le displace această nouă îndeleșnicire.

În timp ce mă-ndreptam spre casa bătrânească a lui baci-Brîndușa, mă gîndeam întruna la frunza aceea despre care bătrînul miner spusese că e bietul său suflet. Și nu știu de ce, mi se părea că trebuie neapărat să-l văd pe baci-Brîndușa. Nu numai pentru că de la el am auzit — și nu o dată — povestea de mai sus; aflasem și o veste nouă, care mi s-a părut deosebit de importantă. Aflasem anume că baci-Brîndușa, după 50 de ani de lucru în mină, s-a pensionat. S-a pensionat și în aceeași zi și-a reîmbrăcat cămașa de flăcău...

O cămașă de 50 de ani

Stăteam cu baci-Brîndușa pe înca din fața casei. Pe dinaintea

Moș Brîndușa l-a oprit în drum pe Peti Anton, secretarul de partid al organizației de cartier. Are să-l spună neapărat ceva despre un lucru ce l-a supărat.

noastră, șoseaua principală a coloniei duduia de greutatea camioanelor. Peste apă, în lumina blîndă a serii de toamnă, se profila în înălțime silueta diformă a spălătoriei — și departe de tot, spre răsărit, ca într-o ceață vinăță, se vedeau crestele pleșuve ale Parîngului. Mă uitam cu coada ochiului la bătrînul mărunt și uscat de lîngă mine: purta și acum în urechea dreaptă bumbul acela de aur de care mă minunasem atîta în copilărie. Vorbea rar, așezat, cum îl știam de totdeauna.

— Așa-i. Cînd vrei să știi ce rînduială-i într-o casă, nu te uita cum trăiesc cei mari: te uită mai bine după copii și după bătrîni. Dacă copiii și bătrînii trăiesc frumos, omenește, atunci poți fi liniștit că treburile-s pe drumul cel bun. Pentru că cei mici sînt începutul vieții — iar cei bătrîni, sfîrșitul...

— Am auzit, baci-Brîndușa — îl întrerupsei eu nerăbdător — am auzit că, în sfîrșit, v-ai pensionat și că, spune lumea, din ziua aceea v-ai îmbrăcat cămașa asta țărănească...

— Așa este, zîmbi bătrînul. Mă leagă de ea amintiri. Eu, fătul meu, is de prin părțile moțăști. Am coborît copilăndu pe valea asta ca să-mi cîștig o piine.

Și în ziua cînd am intrat pegura minei, cînd am crezut că mor: degroază, de urît. Pe vremea aceea nu lucram cu mașini; mina era iad. Minerul nu avea nici o cînstire, era ultima zdreanță a lumii. După ce am

ieșit din primul șut — negru ca dracu' — am mers acasă și am început să plîng. Și am plîns o noapte întreagă. Mi-am zis: gata cu viața, acum începe moartea. Atunci mi-am dezbrăcat cămașa asta, am pus s-o spele și după ce am sărutat-o, am așezat-o în ladă, între frunze de pelin și levănțică. Acum pot s-o îmbrac iarăși. Uneori, seara, cînt trec ortacii spre șut mă strigă: „Noroc, baci-Brîndușa, haidem! — Noroc, le răspund, nu merg. Vremea mea a trecut: acu-rîndul vostru“.

Și mă gîndesc că într-adevăr am avut noroc dacă am putut să apuc această bătrînețe albă și tîhnită.

Gaia „criticul“

Pe bătrînul Gaia îl cunosc nu

nu am cucerit libertatea? Am cucerit-o! Atunci să ne folosim de ea!“

Și Gaia se folosește în felul său de această libertate pentru care ar fi gata oricînd să-și dea viața. El „critică“. Critică pe toată lumea: critică pe director, fiindcă-i îngimfat; pe nevasta directorului, fiindcă merge după tîrguieli cu mașina uzinei; critică sindicatul, pentru că se ține de ședințe; îi critică pe tineri că nu știu să se poarte, pe bătrîni că nu știu să critice; critică Ministerul, fiindcă de la București nu prea știe ce se întîmplă la Petrila; serviciul de construcții, pentru că întotdeauna începe lucrările o dată cu ploile, toamna; își critică nevasta, copiii, nepoții. De altfel, nimeni nu se supără pe el: toată lumea știe că el este „clasa muncitoare“ și că dincolo de limba lui afurisită, se ascunde o inimă de aur. De temut, însă, se tem cu toții de el. Secretarul de partid, cînd trasează o sarcină și vrea să accentueze că așteaptă o treabă serioasă, zice: „Măi băieți, să faceți așa o treabă, ca să-i placă și lui Gaia bătrînu!“.

Îl zăresc de departe: vine cu roaba de la magazin. Se oprește în fața cooperativei; gesticulează, amenință pe cineva. Apoi ia roaba și pornește din nou. Hop, s-a oprit acum lîngă gropile de canalizare. Pipăie atent țevile; ceva nu-i place. Caută în jur, nu-i nimeni prin apropiere. Ce păcat! Va trebui să vorbească singur — și asta nu-i convine bătrînului Gaia. Lîngă restaurant stau de vorbă trei muncitori de la construcții. Gaia s-a oprit, s-a uitat lung la ei. Tinerii vor s-o șteargă; e prea tîrziu. Bătrînul i-a prins de guler și-i dăscălește, și-i dăscălește.

În sfîrșit, a ajuns pînă la mine. E obosit. S-a așezat pe marginea șoselei, pe un stîlp răsturnat. Se uită în jur, citește cu atenție firmele prăvăliilor. Se strîmbă, injură. Mă apropii. Salut. Îmi întinde mîna.

— Văd, baci-Gaia, că ceva nu vă place la firmele acestea — încep eu.

— Nu. Nu-mi place. Nu-mi place de loc.

— De ce?

— Să-ți spun. Uite: să zicem că vreau să mă duc la cooperativă. Cooperativei îi zice „Minerul“. Bun. Mă duc și la restaurant: îi zice tot „Minerul“. Trec peste drum la cofetărie să-mi îndulcesc gura: cofetăriei îi zice „Cărbunele“ (auzi: firmă de cofetărie!). Asta-i nimic.

Trec la cămin să ascult ansamblul. Ansamblului îi zice tot „Cărbunele“ ca și cofetăriei. Merg la meci: joacă „Minerul“ de la noi, cu „Cărbunele“ din Ainoasa... Păi, nu vezi?... Iese minerul din mină, de la cărbune — și cînd să mai răsuflă și el, dă peste tot numai de „Minerul“ și „Cărbunele“. E frumos asta? A avut cap ăla de le-a ghicit așa? De ce nu-i spune restaurantului „La popul verde“, sau la „Baba tăcută“, sau „Noroc bun“? De ce nu se cheamă corul nostru „Privighetoea“, sau „Veselia“, sau mai știu eu cum? Dacă ciobanii și-ar fi botezat munții și apele, cum le botezăm noi ale noastre, n-am fi avut nici „Parîng“, nici „Mîndra“, nici „Jiu“; s-ar fi chemat „Laptele“, „Brînza“ și „Oala roșie“. Așa-i? — Cam așa-i — recunoscul eu zîmbind... — Un lucru aș vrea să te întreb, baci-Gaia.

— Ce?

— Dumneata critici pe toată lumea. Și bine faci. Aș dori însă să aflu dacă pe dumneata te-a criticat cineva?

— Hm, mormăi bătrînul. Cum să nu mă critice? Ce-s eu? Papa de la Roma? Mă critică muieroa toată ziua, copiii, prietenii... Da' asta nu-i nimic. Am primit zilele trecute o critică... Dar o critică, așa, știi... strașnică de tot.

— De la cine? — sării eu curios.

— De la Iosif Golgoț. Îl știi? Minerul care pe vremuri sufla cu trompeta cea mare din fanfară.

— Cum s-a-ntîmplat?

— La o ședință. M-am ridicat și ca de-af' dracului am început să tai. Am criticat Sfatul popular, autobusele, farmacia; m-am legat de echipa de teatru și de ai de vînd semințe; de șoferi, de doctori, de toți. Cînd am terminat, cine se ridică la cuvînt? Neaun-țat! Bătrînul Iosif Golgoț. Filozoful. Se bîlbîie el cît se bîlbîie, pe urmă îi dă drumul: „Măi Gaia, îmi zice el, așa, direct, tu ești ca boul, primăvara“. „Cum așa?“ — sării eu supărat. „Foarte bine: stă boul și se uită... și se uită la un ogor proaspăt încolțit. Și în loc să zică: uite ce grîu frumos — oftează și zice: auleo, doamne, cît bălegar... cît bălegar. Așa ești și tu, măi Gaia“.

— Și dumneata?

— Ce era să fac? Am zis „mulțam“ și m-am așezat.

— Nu te-ai supărat?

— Să mă supăr? De ce? Are omu' dreptate? Are! Este libertate în Republică? Este! Dacă toți oamenii pe care îi critic s-ar supăra — aș umbia tot cu capu' spart. Ne-am despărțit rîzînd. Gaia

Pasunile nu trec ușor. De la mină au ieșit la pensie, dar de la fanfară nici gînd. Ignat Pollak și Iosif Golgoț, doi dintre fondatorii fanfarei din Petrila, stau la taifas sub umbrar despre probleme... muzicale.

Cei mai vîrstnici dintre pensionari privesc zîmbitori pozna „finerilor”. Aceștia se simt însă destul de bine în scrinclob și nu iau în seamă ironiile „moșnegilor.”

scuipă în palme și, icnind, își ridică roaba. „Duc făina la nepoți. Am o droaie, să-mi trăiască”. „Toți critici?” întreb eu glumind. „Toți! îmi strigă peste umăr. Am să umplu Petrila de critici. Ai să vezi...”

Intr-o zi va suna pentru fiecare din noi dudu cea mare

Nu știu cum e la alte uzine; la noi, în Petrila, bătrînii se bucură de multă cinste. Sînt cinstiți nu pentru că trebuie să fie, ci pentru că merită această cinste. Dintre cei aproape 400 de pensionari, mai mult de trei sferturi lucrează în continuare. Nu sînt obligați: pensia de miner e de 700 lei; din asta se poate trăi bine, mai ales cînd ai o gospodărie aranjată. Dar ei lucrează pentru că nu pot să nu lucreze. Le lipsește munca, așa cum țaranului iar lipsi ogorul. Sînt foarte dese cazurile cînd, imediat după pensio-nare, bătrînul miner se prezintă voluntar la lucru. „Nu pot dormi noaptea, zice, mă dor oasele de odihnă. Dați-mi de lucru, că altfel o iau razna...” Și-apoi, mai e și altceva: e nevoie de ei. În mină sînt cîțiva maiștri vechi, care cunosc exploatarea mai bine decît inginerii de la topografie. Au mina „în sînge”, posedă, cum se zice în limbaj tehnic, „instinctul geologic”.

Și fiindcă veni vorba de price-perea bătrînilor nu pot să trec sub tăcere o întîmplare. În timpul războiului, Antonescu a pus niște ingineri nemți de i-au construit un puț urias, complet mecanizat. S-a lucrat la el în secret, numai cu specialiști aduși din „Reich”. Puțul era un gigant, centraliza la gura lui aproape toată producția minei Petrila. Abia l-au terminat și a venit 23 August. Neavînd vreme să arunce lucrarea în aer, unul dintre specialiști, mai fanatic, a scos o piesă de undeva dintr-un motor. În-treaga aparatură a ajuns fier vechi. Au fost chemați specialiști: ingineri, profesori universitari. Nimic. Nimeni nu reușea să pornească mașinile. Și mina stătea.

Atunci — ca-n povești — s-au prezentat la director trei lăcătuși mecanici. Nu le mai țîn minte numele. Mi se pare că pe unul dintre ei, pe

cel mai bătrîn, îl chema chiar Lăcătuș. Au cerut să urce ei, să vadă ce are mașinăria puțului. Directorul, n-avea încotro, le-a dat voie. Și cei trei bătrîni au urcat și au stat în turn două săptămîni în cap. Acolo au mîncat, acolo au dormit (dacă au dormit). Muierile veneau pînă la poartă cu coșul de mîncare. Cu o frînghie, coșul era ridicat sus. Atît. După două săptămîni a început să sune semnalul și a sunat aproape un ceas. Pe urmă a pornit și puțul. Merge și azi. Cei trei mecanici au coborît veseli; se zice că arătau ca niște stafii și că aveau bîrbi ca episcopii. Cînd l-au întreat pe Lăcătuș cum au reușit să facă minunea asta, a zîmbit și a spus: „Am lucrat cu răbdare. Bătrînește. Șurub cu șurub, fir cu fir. Și i-am dat de cap”.

Aceste și alte multe isprăvi fac ca la noi, în Petrila, bătrînii să fie în mare cinste. Și cînd se întîmplă ca vreunul dintre acești veterani ai minei să ia drumul veșniciei — cortegiul funerar e însoțit de aproape întreaga colonie. Vin ortacii toți, inginerii, directorii, vin foștii ucenici cu copiii, cu nepoții lor. Vin partidul și sindicatul. Toți vin. Fanfara cîntă agale marșul trist al lui Brahms — lumea pășește rar, măsurat, în urma cosciugului în care a adormit un frate. Nu auzi bocete, nu vezi leșinuri. O sobră decență acoperă durerea: s-a sfîrșit o viață, s-a împlinit un rost... Cortegiul trece de-a lungul ulițelor vechii colonii; se deschid geamurile și peste tot se umezește o privire, se strecoară o lacrimă. Camioanele opresc în drumul lor și șoferii se descoperă cuviincios; se oprește lucrul și se descoperă și zidarii cocoțați pe schelele coloniei noi. Nimeni nu vorbește: toată lumea știe că a murit un miner și asta înseamnă că a murit un om care merită toată cinstea din partea oricui...

De cîte ori văd o asemenea procesiune, unică în simpla sa umanitate, mi se urcă fără să vreau lacrimile în gît și-mi aduc aminte de vorbele pe care ni le-a spus bătrînul Székely, pe patul său de moarte: „Copiii mei, dragii mei: iertați-mă că nu mai pot trăi. Trebuie să plec. Sună dudu cea mare, începe schimbul de noapte. Noroc bun...”

Ce este fericirea

Baci-Iosif citește mult și lucruri alese. Dar nu din cărți a devenit el filozof. El gîndește totul de la început, simplu, fără grabă.

— Baci-Iosife, am început eu după ce ne-am așezat în fotoliile comode ale odăii, rîndul trecut am rămas nelămurit în legătură cu problema asta a fericirii. Aș vrea să știu dacă te-ai mai gîndit la cele ce am vorbit?

— Ioane, fiule, am gîndit... Și cred că pot să-ți răspund.

— Te pomenești că-mi dai dreptate pînă la urmă?

— Nu. N-ai dreptate. Tu spui că fericirea e o stare de deplinătate, a omului cînd mai e om. Nu e clară ideea asta. Te pot întreba: ce înțelegi prin plinătate, ce înțelegi prin „om”? Vezi? Dragul meu, cred că trebuie să începem prin a vedea care sînt condițiile fericirii omului. Eu, în privința asta, am ajuns la convingerea că fericirea poate fi exprimată prin patru vorbe, care sînt de fapt patru trepte: bunăstare, libertate, dragoste și jertfă.

— Nu înțeleg, Baci-Iosife. Explică, te rog.

— Bunăstarea îți asigură libertatea. Una privește corpul, cealaltă mintea. Și pentru ambele trebuie să lupți, ca societatea în care trăiești să ți le poată asigura. Dragostea e o urmare a libertății; iar jertfa, forma ce mai frumoasă a dragostei.

— Mai concret, zău, nu înțeleg nici acum.

— Uite, de exemplu, cazul meu. Eu cred că sînt fericit. Bunăstarea mi-e asigurată. Vorba ceea: „pensia-i pensie, leafa-i leafă, cinstea-i cinste”. Libertate am: pot face ce vreau, pot gîndi cum vreau; nu mi-e frică de nimeni și de nimic. Îmi iubesc nevasta, copiii, nepoții; îmi iubesc prietenii, grădina, țara. Iubesc viața. Și fiindcă le iubesc din toată inima, iaca aș fi oricînd în stare să-mi dau și viața pentru toate acestea...

În loc de epilog...

Există undeva, în Petrila, un bătrînul gîrbovit și slab. Poartă o pălărie veche, demodată, și un șal de mătase alb. N-am reușit să aflu cum îl cheamă, deși mi se pare că-l cunosc de undeva. Despre acest bătrîn am aflat că iese în fiecare seară la plimbare Singur. Imbrăcat curat, proaspăt bărbierit. Cînd ajunge în dreptul sediului sindicatului minerilor, își scoate tacticos pălăria, salută și zice, indiferent dacă e sau nu e cineva prin apropiere:

„Mulțum frumos, pentru pensie, pentru hodină și pentru cinste”. După aceea se acoperă, își mută bastonul dintr-o parte în alta și, tacticos, ca un om care și-a făcut datoria, o ia încet spre casă.

Mai multe, despre omul acesta n-am putut afla.

Fotografii de S. ȘTEINER

AI. ANDRIȘOIU

TREI CRIȘURI

Trei Crișuri. Primul, Negru, aduce a trecut, Chiar păstrăvii din apă au parcă mers durut — e rîul printre pietre rănit și chinuit, afund și luciferic ca tratul ce-am trăit.

Dar Crișul Alb e parcă oglinda mea de astăzi, cînd m-oglesc în ape semeț precum o creastă — cînd se arată zorii se umple de rubine și apele, în matcă, parcă șoptesc: „e bine!”

Ce Repede e Crișul al treilea. Și poporul prin el încearcă parcă s-ajungă viitorul — e-un mers zorit și totuși atent din cale-afară — în ape parcă sună un dor pe-o vioară.

Ci iată-le-n cîmpie purtînd același zvon, s-au adunat tustrele, cum într-același om trei timpi se adunară, în trei oglinzi sirepe — în care omul nostru privește și pricepe.

SOARECELE Americii

de Jacques LANZMANN

În cartea sa „Soarecele Americii”, din care reproducem un fragment, scriitorul Jacques Lanzmann înfățișează tabloul sumbru al vieții de chin și mizerie pe care o duc muncitorii imigrați în America, atrași de ispitele înșelătoare ale așa-zisului „paradis transoceanic”.

Fragmentul redat în aceste pagini descrie, cu un dramatism zguditor, condițiile infernale în care sînt siliți să trădească acești năpăstuiți ai soartei, în minele de cupru din Chile, țara frumoasă și bogată despre care Pablo Neruda spune că „se năvălește cu o spadă prelungă, împintată între cei mai înalți munți din lume și cel mare ocean din lume”.

Spre acest pămînt s-au îndreptat cîndva privirile deznădăjduite ale multor europeni dornici de aventuri. Cei mai mulți au venit aici goniti din urmă de mizerie și foamete. Dar, ca și în celelalte locuri ale „Americii necunoscute”, emigranții și-au dat seama curînd că în mult lăudatul „rai american” viața omului se macină mai cumplit, mai necrutător, decît oriunde în altă parte.

Viața și moartea în minele chilene sînt redată de Jacques Lanzmann, în lumina vie a realităților; în fragmentul pe care-l publicăm este cuprinsă întreaga dramă a muncitorului emigrant care îndură chinurile infernului subteran din Chile, numai și numai pentru a câștiga cei optzeci de dolari cu ajutorul cărora, dacă va apuca să supraviețuiască nopții din adîncuri, va putea să scape din hrubele morții și să fugă de aci departe, cît mai departe, înapoi în țara de unde a plecat odinioară, atras de mirajul „Americii necunoscute”.

Suțul spre mină

Camionul gîfîie, scormonind pămîntul ca un cîine. La urcuș derapează și se înțepenește. Ceva mai sus se zăresc casele cenușii din „Las Piedras”, ultimul sat pe drumul spre mină. De aici pînă la mină trebuie să mai umbli șaptesprezece kilometri prin zăpadă, urcînd pînă la patru mii cinci sute de metri altitudine.

„Înainte de a merge să deschidă drumul cu lovituri de ciocan, lăsați par vîi și soarele din poiene ne înroșește unghiile”.

Nu! Lucrurile nu se petrec astfel. Înaintea mea Müller urcă, deschi-

zîndu-și drumul cu lovituri nervoase de cizmă. Picioarele lui dispar pe rînd în învelișul alb al muntelui și doar pîntecele omului opune rezistență zăpezii, împiedicîndu-l să se afunde mai mult. Înaintea zăcut; nu se aude decît respirația lui adîncă și scrișnetul fălcilor care macină cocaină. Îl urmez, călcînd în golurile lăsate de picioarele lui, și la fiecare pas alunec pe un fel de meterez în formă de șa de cal, pe care l-a lăsat Müller în drumul său.

Înaintea este atît de grea, urcușul devine atît de chinător, încît încep să-mi pară rău că-mi irosesc forțele într-o asemenea încercare. Dar sînt făcut din același aluat cu Cristofor Columb, tot atît de curajos ca el; am pornit spre Indii și nici un caz.

Müller tace ca să nu mă ocărească.

Eu tac, ca să nu mă văicăresc.

După o zi de mers, în care timp nu ne-am oprit decît pentru a înbuca ceva, în fața noastră începe să se deslușească prin ceață o tabără. Vreo douăzeci de oameni, îmbrăcați în baine groase de iută, stau culcați pe zăpadă și respiră uniform. Lucrul acesta îi ajută să lupte împotriva umezelii și a

oboselii paralizante, fiind, în deosebi, un remediu împotriva dorinței teribile de a fuma, care-i stăpînește.

— Cigarillos, cigarillos! — ne strigă ei în clipa în care ne zăresc.

Împărțim țigările pe care le avem.

„Sînt în aceeași situație ca și mine — spune Müller. Se întorc la mină. Aprofitați de ultima permisie, înaintea iernii”.

Acești oameni care se întorc de la Santiago au cheltuit în oraș pînă și ultimul ban; acum se îndreaptă spre mină, ca spre un lăcaș de salvare. Aici trăiesc, aici mor. Între

Unul dintre condamnații vieții! Minerul din hrubele de cupru lucrează în condiții infernale și cu riscul sănătății pentru acel „salariu al groazei”, care nu-l salvează totuși din ghearele mizeriei și, în multe cazuri, nici din cele ale morții.

naștere și moarte singurul eveniment fericit este coborîrea în oraș. Nu li se dă posibilitatea de a-și alege fericirea; asemenea fluturilor din insectare ei sînt țintuiți pentru totdeauna de pereții clasei lor.

— O mină de cupru scobită în creștetul Cordilierilor — continuă Müller — este un lucru pe care nu-l poți uita. O gaură neagră, căscată în munte, întocmai ca un tunel, prin care va trebui să intrăm. În interior, vei vedea, pare un lagăr de concentrare. Și ar fi într-adevăr un lagăr de concentrare, dacă ai fi adus cu forța să lucrezi în ea. La urma urmei e cam același lucru; nu ne pune nimeni revolverul în piept, dar există oare vreo armă mai groaznică decît mizeria? Gloanțele ei sînt făcute din nimic, dar acid.

Spre seară, începe să se zărească mina. Cerul este roșu. Oamenii se opresc și apoi, într-o liniște mormîntală, se uită în zare. Oare de ce privesc ei prin lentilele infinitului?... N-aș putea spune; sînt nou venit.

— Privită din afară, nu-ți spune nimic! — îmi șoptește Müller. Totul este acoperit cu zăpadă; din cauza asta n-o să mai putem ieși luni de zile.

Deasupra noastră un uriaș teleferic asigură transportul. Pe una din linii minerele este coborît spre oraș; pe cealaltă, vagonetele se întorc goale sau încărcate cu alimente pentru cantină.

Cerul — roșu ca sîngele — prevestește, în această epocă a anului, zăpadă. Mîine se va porni ninsoarea, e lucru știut; cînd se va opri, nu se știe.

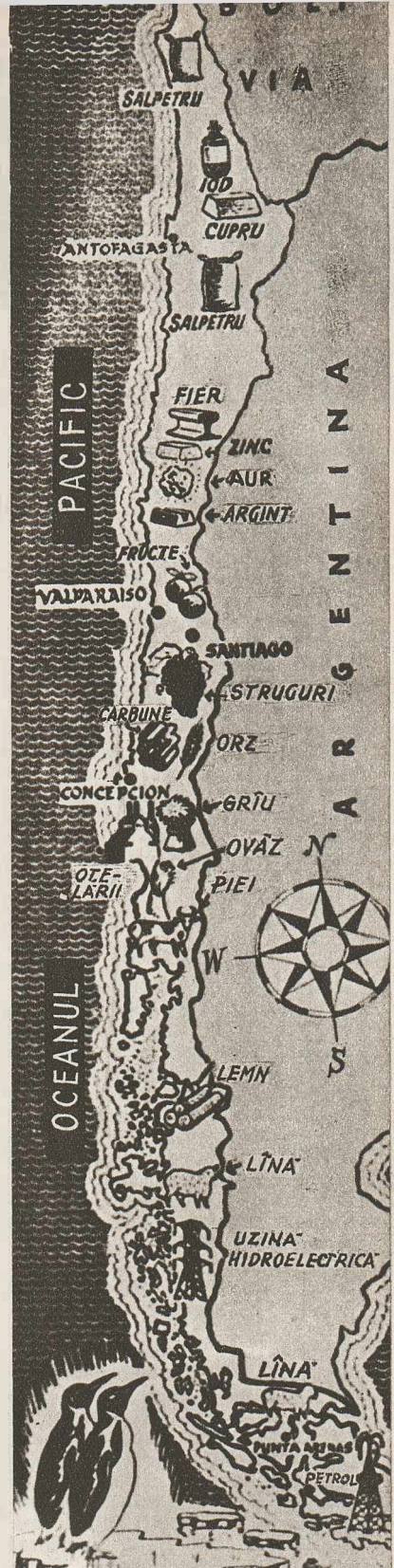
Viața și moartea în adîncuri

Intrăm, unul cîte unul, printr-o gaură, un fel de vizuină mai mare (pe măsura oamenilor), și începem să ne tîrim prin noroiul înghețat. Un contramaistru întinde fiecăruia dintre noi cîte o cască și o lampă cu acetilenă. Mergînd în urma propriei noastre lumini, ajungem într-o peșteră imensă. Săpată în miezul muntelui, această cavernă este boala de plămîni a minei.

Fîșia de lumină pe care o îndreptăm în adîncul ei se pierde în oceanul de întuneric. În hruba imensă ar încăpea douăzeci de catedrale, una deasupra celeilalte, și tot ar mai rămîne loc. Umezeala te pătrunde; temperatura: 0 grade. Aceeași temperatură, în întreaga mină: ceva mai rece cînd te apropii de ieșire; ceva mai caldă, cînd ești în preajma forjelor sau a bucătărilor.

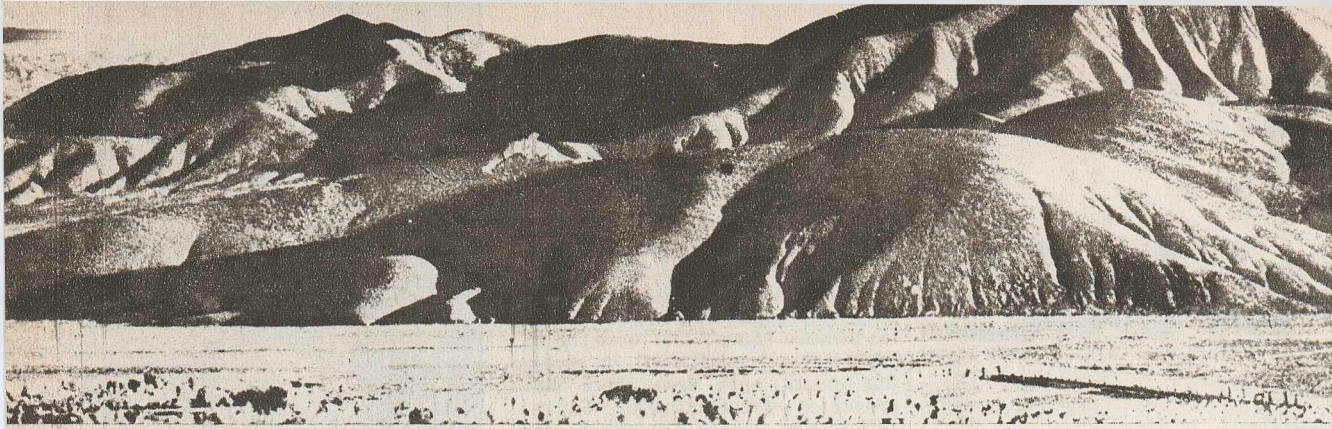
Caverna nu este decît anticamera infernului — trecerea de la o viață la alta. N-am văzut niciodată o mină, n-am lucrat niciodată în adîncuri. Poate de aceea munca celor din jurul nostru mi se pare plină de mister, parcă ar exista ceva ascuns, tainic, în acest tumult. Poate că o asemenea impresie vine și de la faptul că lumina răspîndită în beznă de lămpile minerilor are asemenea reflexe jucăușe, încît totul în jurul tău pare fantomatic.

Celui ce n-a cunoscut intensitatea muncii desfășurate aci la o altitudine de patru mii cinci sute de metri, efortul minerilor i se pare un lucru de domeniul fanteziei. Totul cere aci sforțări chinuitoare. Încordarea face ca pieptul muncitorului să capete și o anumită rezonanță. Pieptul unui muncitor

Chile — suprafața: 741.800 km². Locuitori: 6.000.000. Bogății naturale imense. O fisie de pămînt, lată de numai 200 km, lungă de 4200 km. Extremitatea nordică a țării cunoaște dogoarea soarelui tropical, în timp ce pămînturile din sud aproape că salută ghețurile Antarctidelor.

care lucrează la mare altitudine aduce cu o flașnetă. În locul unei muzici duioase, el răspîndește însă gemete răgușite, o gamă de sunete hîrșite ce-țiamintesc uneori urletele de agonie ale unei fiare rănite. Aburul, ieșit în valuri alburii prin buzele minerilor, prelungește parcă acest vaier. Cum poate un piept omenesc, ce-și risipește căldura într-o asemenea intensitate înghețată, să mai aibă puterea de a inspira și expira? Cînd răsufierea încetează, înseamnă că inima muncitorului se frînge. La o asemenea altitudine inima este frîntă de

„Muntele de Cupre” din Chuquibambilla, tezaurul Anzilor, înghițe în fiecare zi zeci și zeci de vieți omenești, în timp ce aurul stors de munca de roba minerilor năpăstului este înghițit de patronii marilor trusturi americane, în frunte cu „Anaconda Co.”.

noianul eforturilor care, de-a lungul întregii sale vieți, îi obosesc bătaie. Pe neașteptate muncitorul scapă din mână tirăcopul și se prăbușește mai iute decât unealta sa. Praful de pirită i-a pietrificat inima, asemenea stîncii. Pe cei vii nu-i zguduie vederea celui căzut. Aici moartea este ceva obișnuit, ca și pe front. Trebuie să trăiești, să înfrunți moartea și mai ales să nu te temi de ea. Ca și pe front, oamenii pornesc la atac îmbrăcați într-o uniformă verde-cenușie. În galeriile de asalt nu se aud decât bocănitul cizmelor și vaierul piepturilor. În depărtare, în primele linii, perforatoarele automate scormonesc cu uriașul lor burghiu în masa strălucitoare de aramă. Uneori ele străpung câte o vinișoară de aur; cel care a descoperit-o va veni la noapte s-o exploateze... Bubuitul unei explozii cutremură din când în când tot muntele, acoperind zgomotele obișnuite. Dinamita aruncă în aer tone de minereu, modificînd geografia interioară a universului nostru. La câțiva kilometri depărtare de locul exploziei, felinarele se sting și de multe ori urechile își pierd pentru totdeauna auzul. Vai de bătrînii pe care explozia îi prinde robotind prin galerii interzise! Mai tirziu trupurile lor sfițecate și înghețate sînt culese de cei rămași în viață.

Cu Anda-Rivel între cer și pămînt

Cum poate fi înmormîntat un miner cînd, opt din cele douăsprezece luni ale anului, mina este blocată de zăpadă? Pe front morții sînt strînși de pe cîmpul de luptă, li se atășează câte o tăbliță cu numele lor și, uneori, sînt trimiși chiar familiilor. În mină se întîmplă cam la fel. Minerii nu vor însă să aibă un cimitir în interiorul domeniului lor. Cîteodată rămășițele celui mort sînt cerute de familia lui, care se află la Santiago sau undeva în provincie.

În timpul iernii, din cauza frigului care îi amorțește membrele, din cauza umidității care îi roade articulațiile, minerul este mai puțin sprinten, mai lipsit de apărare în fața pericolului. Deseori se înregistrează câte un mort pe zi, ceea ce, în raport cu numărul nostru, este enorm. Căci inclusiv maistrii, inginerii, directorul și subdirectorul, în această mină lucrează o mie opt sute de oameni.

Expedierea morților se face cu Anda-Rivel-ul. Acesta este un teleferic vechi de cincizeci de ani, de o construcție rudimentară, al cărui mecanism aproape că poate fi comparat cu macaralele noastre. Totuși aceasta nu-l împiedică să funcționeze pe o lungime de mai mulți kilometri, la o înălțime care trece uneori de cinci mii metri, deasupra abisului. În timp ce un

rînd de vagonete coboară spre oraș, celălalt urcă spre mină. În afară de cazurile cînd e în pană de curent, telefericul nu se oprește niciodată; atunci cînd nu funcționează multe zile, mina este gîtuită, paralizată. Cînd linia de înaltă tensiune se defectează, sînt trimise „brigăzi ale morții” pentru a o repara. „Brigăzile morții” nu rezistă mai mult de o iarnă.

Vagonetele nu au nici fund, nici pereți; ele sînt făcute din trei cîrlige groase, întoarse în sus, de care se agață un sac cu minereu de aproximativ o sută kilograme. Alunecînd pe cablu, „vagonetul” produce un zgomot ascuțit și uniform, asemănător scîrțîitului unei frîne. Ai o senzație ciudată, cînd auzi în noapte acest scîrșnet, venit din cer parcă anume pentru a tulbura muntele făcut și impunător.

Locul unde se încarcă minereul se numește „Inferno” (infernul), iar locul de sosire, „El Paraiso” (paradisul).

Groparii din mină (doi muncitori care nu au altă sarcină decît pregătirea morților pentru ultima lor călătorie spre oraș) agață corpul defunctului sau ceea ce a mai rămas din el, de cîrligele vagonetului. Operațiunea aceasta cere multă „măiestrie”; gîndiți-vă că respectivul „călător” ar putea să se izbescă de vreun colț de stîncă, să fie smuls de furtună, să fie atacat de șoimi sau de vulturi, sau pur și simplu să cadă în prăpastie. În consecință mortul călătorește ghemuit și bine legat. Dacă în viață a fost credincios, i se pune pe piept o cruce, iar dacă nu, i se umple buzunarele cu minereu care a reprezentat obiectul întregii sale munci. Deși este înghețat și deci tare ca piatra, pentru a-l feri de atacul șoimilor i se îmbibă hainele și i se ung obrazul și mîinile cu ulei mineral. Nu există nimic pe lume mai nesuferit vulturilor decît mirosul acestui ulei; totuși, acestă nu-ț

împiedică să însoțească cadavrul pînă la destinație... În felul acesta se parcurge ultimul drum dintre infern și... „paradis”. Între cele două puncte sînt douăzeci și patru de kilometri în linie dreaptă; e o călătorie care durează șase ore.

Ajunși la destinație, după ce li s-au dezlegat mai întîi lanțurile, morții sînt dezghețați într-un cup-tor special. Apoi pot fi, în sfîrșit, întinși pe spate, așa cum se cuvine, și li se încrucășează mîinile pe piept. Cadavrele celor care au familie sînt luate de aceasta; ale celor care nu au pe nimeni rîmîn mai multe zile într-o magazie unde așteaptă noul transport. Cînd sînt în număr... „suficient”, direcția minei plătește cheltuielile pentru o sărăcăcioasă înmormîntare clasa a treia, făcută în grabă. Pe sicriu, printre cele cîteva flori artificiale care-l împodobesc, se află o tăbliță. Deși căruța se zdruncină și literele galbene sînt șterse, se pot descifra următoarele cuvinte: „Trecătorule, roagă-te pentru odihna sufletelor minerilor!”

Tot cu ajutorul Anda-Rivel-ului sînt coboriți marii mutilați și bolnavii în stare gravă, cei cărora trebuie să li se facă o amputare sau o operație grea. Bolnavul este

FAPTE ȘI TILCURI - FAPTE ȘI TILCURI - FAPTE ȘI TILCURI

FAPTE ȘI TILCURI - FAPTE ȘI TILCURI - FAPTE ȘI TILCURI

SOMN USOR de Eugen Franța

Am adormit aseară într-un chip original. Se făcea că mă-nalt către nu știu al cîtelea etaj, în clădirea unui hotel american. Am intrat apoi într-o încăpere prevăzută cu deplin confort. Era înșite în odaie și totul părea extrem de odihnitor.

Mă dezbrăcăm așadar cu gesturi leușe, de om negrăbit și fără grija. Lumina suavă a becului de pe noptieră, dulce-verzui, se risipa în pulberi prin odaie, pierzîndu-se parcă într-o îmbrățișare a umbrelor.

Tolănit în profunzimea de puf a patului, mi-am aprins o țigară și m-am lăsat pradă unor meditații... hoteliere. Cu patru secole în urmă, venerabilul învățat și umanist Erasmus din Rotterdam descria promiscuitatea hanurilor germane. Parcă nimic nu se schimbasese în raport cu acele hanuri și locante romane, de care divinul Horățiu pomenise, cu ațteia secole mai înainte, ca de niște maghernițe sinoase. Și astăzi, ce uriaș progres! Pe zarea acestei lumi veșnice schimbătoare, s-au înălțat, rînd pe rînd, clădirile impozante ale hotelurilor moderne.

— Slavă civilizației! — rostii în sine-mi, satisfăcut. De trei ori slavă civilizației!...

Cu mișcări aproape mecanice, am stins capătul de țigară și becul de pe noptieră. Coboram la fund, în vremea veche a somnului din vis. Era ca o dulce și lungă alunecare. Poate așa fi dorit să mai gîndesc, să mai schimb o vorbă cu mine însumi. Poate am și făcut-o. Tîn minte numai o ultimă frîntură de clipă. Și un ultim cuvînt și jumătate:

— Slavă ei-vi-ii-z...

După care m-am cutremurat și am încrenit de spalmă. Un zgomot strident, ca o cîrligă metalică, răsuna în liniștea odăii. Am holbat ochii în întuneric; am strigat cu înfricoșare:

— Cine-i?... Răspunde, cine-i?...

— „Civilizația!” — cirii parcă o cioară infernală, undeva, lîngă noptieră.

Mă trecuseră nădușelile. Un cerc de oțel îmi strîngea inima. Făceam eforturi desperate ca să-mi păstrez, măcar în aparență, calmul și bărbăția.

— Ia seama, stimabile — am replicat — o să te string de gît!

— În zadar. N-am gît...

— N-ai?...

— N-am! Așadar, fă nani, puile. Rostul meu e să-ți păzesc somnul!...

Auzi, să fac „nani” — cînd toate fibrele trupului îmi tremurau, cînd nu mai știam dacă dorm sau veghez, cînd nu reușeam să mișc brațul în care mă propinses, cînd nu eram în stare să mă duminesc dacă mă aflui în hotel sau în iad!

Am încercat totuși să mă verific:

— Dumneata... există sau...?

Interlocutorul meu invizibil răspunde cu trufie cumpilă:

— Eu, onorate domn, bagă la cap — sînt „Dispozitivul casnic de alarmă atomică”.

Nu mai înțelegem nimic. Aș fi vrut să mă scol și nu puteam; aș fi vrut să dorm și nu era chip; aș fi vrut să mă pipăi și nu îndrăzneam. Înceerai senzația certă că-mi îngheată singele în vine.

Dar ce nu face curajul, poate cel din urmă, al omului înfricoșat! Strigai așadar: — Bodogănești degeaba, secătura! Ieși afară! Cară-te, n-auzi?! Pentru banii mei, vreau să dorm în liniște! Nemaipomenit, în era civilizației!...

Mă opri, însă, o amenințare monstruoasă:

— De ce te agiti, puile? Tînc-ți cumpătul. În orice moment ești supus pericolului dezagregării. Mă-ntregești? Dez-a-gre-ga-re! Cînd voi suna cu alarma, te vîri sub pat în doi timpi și trei mișcări.

Tîn minte că-mi venea să urlu: „Dați-mi pace! Nu mă-nnebuniți! Sînt un onest cetățean american. Despre ce fel de dezagregare e vorba? De ce alarma? Cine vrea să ne ucidă? Sînteți niște impostori și escroci, niște răufăcători, afaceriști fără scrupule. De ani de zile se bat rușii pentru interzicerea armei atomice. Și voi, ce faceți? Ne jupuți, ne amețiți!...

Acestea și multe altele, aș fi vrut să le pronunț, ca pe un rechizițoriu al cinstei, al minții și al grozeii totodată. Dar n-am reușit să scot o vorbă. Ceva, ca un șuier asurzitor, îmi lovi timpanele și se izbi de pereți, de tavan, de masă, de noptieră, dîndu-mi a înțelege că a sosit clipa fatală. Era alarma atomică. M-am pomenit sub pat după toate prescripțiile regulamentare. Și, așteptînd să mă dizolv, auzeam risul batjocoritor al păzitorului liniștii mele, dispozitivul casnic de alarmă atomică:

— Ha, ha, ha — n-a fost decît un exercițiu, puile. În clipa aceasta întreg New-York-ul își presimțe nebunia!...

Atunci, am avut fericita inspirație să mă trezesc. Eram nădușit și bulmac. M-am ridicat într-un cot și am privit împrejur. Da, mă regăseam acasă, în patul meu. Și domnea liniștea în odaie. Și se făcuse liniște în suflet. Razele dimineții îmi lunecau, mîngietoare, pe frunte.

Iar pe noptieră zăcea, uitată de aseară, o foaie de gazetă, cu știrea ce-mi provocase coșmarul. Iat-o, pe scurt:

„Serviciile apărării civile din S.U.A. au cheltuit 86 milioane dolari pentru a pune la punct un dispozitiv de alarmă atomică, model casnic. Dispozitivul se instalează în dormitor, asigurîndu-se astfel liniștea cetățenilor. Această invenție prezintă mult interes pentru hotelurile din orașele americane mai importante.”

Nu s-or fi odihnit oare mai sănătos contemporanii tăi, divinuești Horățiu? Și ai tăi, luminat Erasmus? Decît nefericirii robi ai isteriei atomice?...

Dar atunci — cum stăm cu civilizația?... Slavă ei — totuși. De trei ori slavă! Celei adevărate. Celei omenești.

FAPTE ȘI TILCURI - FAPTE ȘI TILCURI - FAPTE ȘI TILCURI

pregătit de drum de infirmierul care este ajutat de gropari. Dacă are picioarele retezate, ceea ce li se întâmplă în special mecanicilor de locomotivă, sau are plintecele sffrtecat, i se face un pansament și i se administrează un narcotic, pînă ce își pierde cunoștința. Cînd devine docil și nu mai opune rezistență, este învelit cu pături călduroase și apoi legat de cîrlige. Șase ore mai tîrziu, mort sau viu, ajunge la destinație.

Evadare din beznă
Anda-Rivel-ul este, în același

timp, și drumul ispitei; se știe doar că la capătul drumului se află paradisul. Pentru miner acest paradis este orașul, marele oraș Santiago, cu femei de moravuri ușoare, cu băuturi alcoolice, cu cinematografe, cu teatre, cu mulțimea lui de oameni. În lunile aspre de iarnă, în timpul cărora minerul nu zărește nici o rază din lumina zilei, eînd trebuie să ducă cu el, de-a lungul galeriilor nesfîrșite, licărirea tristă a lămpii cu acetică, fără să poată vedea vreodată ce se petrece dincolo de îngusta

fișie de lumină pe care o proiectează, i se întâmplă să se gîndească cu mai multă intensitate la strălucirea soarelui decît la propria lui familie. El știe să prețuiască lumina binefăcătoare a zilei, căci ea nu e nicăieri mai fluidă ca în Anzi, primăvara. Atunci echipele renunță să ia ascensorul pentru a merge la baracament. Minerii preferă să se cațere prin galeriile înguste și joase, numai pentru a se bucura chiar și de primele raze strălucitoare care străpung bezna minei. De pe pămîntul pe care se

tîrască, ei simt, pe măsură ce înaintează, cum îi scaldă lumina cerească, strecurîndu-le în vine tinerețe. La ieșire minerii, care se întorc din hrubele de Caceron și din Santo-Domingo cu o adîncime de cinci mii metri, se opresc totdeauna buimăciți. Oamenii cu chipurile înverzite de praful de pirită — aurul nebunilor — se agită neastîmpărat pe fondul alba al zăpezii și încep să se fugărească unul pe altul, pentru a se înviora după lunga noapte petrecută în adîncuri.

O nuntă neobișnuită

de DRAGOȘ VICOL

Vreo patru voinicei, cu bete împodobite cu năframe și mărgelă, cu cîte-o ploscă încrustată la șold, se căzneau să dea măcar un pic de strălucire alaiului de nuntă oprit la Sfatul popular. Umblau chiuind printre oamenii adunați ca la cineștie ce panglicărie de bîlci — în vreme ce lăutarii pișcau strunele de mama focului — și îmbiau pe cîte unii să cîinstească din ploști:

— *Gil-gil-gil, ploscuța mea,
Nu poștești și dumneata?...*

Dar privitorii rîdeau batjocoritori pe sub mustață, le întorceau spatele și legau vorbă între ei, așa numai de ai dracului. Voiniceii se lăsau păgubași și încercau cu alții, repetînd chiuitura. Din cînd în cînd, cîte-o femeiușcă dădea răspuns:

— *Du-te ploscă-n treaba ta!
Sece-i gura cui te-o bea!...*

Și-atunci se porneau hohotele de rîs, pe care toboșarul tarafului se căznea să le acopere, izbînd avînd două talgere de metal, și călînd cu mâinile bulbucați de nedumerire și parcă și de rușine la ortacii lui care — și ei bieții — se uitau, la rîndul lor, cu teamă, la trăsurile înșirate mai încolo.

În grupurile privitorilor se vînturau vorbe, fel de fel. Unii o căinau pe mireasă, alții vorbeau despre mire, o seamă îl urmăreau cu privirile pe socrul cel mare, un bătrînel cărunt, uscățiv, puîntel cherchelit, care își căuta de lucru printre trăsuri, îndreptînd năfrămițele albe prinse în căpestrele cailor, ori netezînd cergile de pe jilțurile părăsite de curînd de către miri și nunii mari, intrați în clădirea Sfatului.

— Bade Gavril!... Hei, bade Gavril!... — strigă de undeva o femeiușcă oacheșă și sprintenă ca o zvirlugă.

— Care-i baiul?... se-ntoarse moșneagul spre oameni, căutînd a desluși cine anume l-a grăit.

— Nu strîngi taxie de intrare? — pufni femeiușca, ascunzîndu-se în spatele unei surate.

— Ce taxie?... Hm!... Ce taxie?! — se burzului moșneagul.

— Taxie ca la circ... ori ca la expoziție... Așa ginere cum ai găsit dumneata, mai rar!...

— A dracului, Nimfodora asta!... — făcu cineva, izbucnînd în rîs...

— Nimfodoră! Să-ți ții lioapa, că-apoi!... — se-nfurie de-a binelea moșneagul și mai morfoli în gingii cîteva vorbe de ocară, pe care nu le mai auzi nimeni din pricina rîsetelor...

Ii veni acum rîndul Nimfodorei să se supere. Ceea ce femeiușca făcu în data mare. Ieși în fața privitorilor, își înnodă mai bine tulpănașul colorat sub bărbie și-și puse mîinile în șolduri.

— Mie mi-a dat dumnezeu gură, nu lioapă!... Auzi? Da' pe dumneata te-o uitat, săracu'... A uitat să-ți scape și-o sămîntă de minte în cap!... Și... să nu te pui cu mine, că nu te speli nici cu șapte Dunări, auzi?!

— Iaca, bre! Da' cine ești tu, mă rog?... Și ce te bagi în treburile mele?!... — îi ținu piept moșneagul.

— Iaca, mă bag!... Ți-ai vîndut fata pe-o curea de pămînt!... Individualule! Ai să vezi pămîntul la a doua venire!... Du-te la presedinte, dacă ești om, și spune-i să nu facă legămîntul...

— Du-te tu dracului, dacă nu-ți place!... — își ieși din țîțîni bătrînul și dădu să-și vadă de treburile lui.

Nimfodora vru să mai zică ceva, dar în clipa aceea în jurul ei s-o ploșiră vreo trei ținci care o năpădiră cu întrebările:

— Mămuță!... Mămuță! Ce faci aici?

— Nuntesc... nu vedeți?... rîse femeia înveselită, făcînd din ochi celor din jur. Și iar începură rîsetele și moșneagul pufni mînios din cale afară și dădu să intre și el în clădirea Sfatului. Dar nu apucă,

pentru că în aceeași clipă, pe ușă ieși un vlăjgan de om care strigă:
— Muzica! Muzica!... Iese domnul și doamna mireși mireasă! Muzica!...

Lăutarii începură să-și facă meseria mai avan. Vătăjeii chiuiră scurt și săltară ploștile deasupra capetelor.

În pragul ușii Sfatului se iviră mirii. El, un bărbat voinic, trecut totuși, îmbrăcat în straie nou-nouțe, cu o pălărie scumpă de fetru pe cap, cu o curea numai mărgelate, țanțoș, zîmbăreț; ea, o femeie subțirică, mlădie, cu un obraz alb ca spuma laptelui, privind rușinată și stîngherită, în pămînt. În calea mirilor se arătară doi flăcăi cu pene de cucuș sălbatic la pălărie, țanțoși, atrăgînd luarea aminte a tuturor.

— Noroc, și-ntr-un ceas bun, don' Grigore,— începe unul proptindu-se drept în nasul mirelui.

— Știi dumneata că pe fata asta noi am jucat-o și, cîteodată, am mai stat și de vorbă cu ea la poartă?... adăugi al doilea.

Mirele îi privi cîteva clipe buimac. În jur toată lumea amuțise. Pînă și lăutarii își frînseră cîntecul deodată, de parcă i-ar fi tăiat cineva cu cuțitul.

De undeva se strecură o șoaptă:

— Are să lăse cu bătaie...

Și poate că tocmai șoapta aceea îl dezmetici pe Grigore Bălțat. Are să iasă cu bătaie?... Într-o clipă se trezi în el vechea mîndrie și înafumurare de bogătan căruia nu-i treceau prea mulți pe dinainte. O apucă pe mireasă de mîna și dădu să treacă printre cei doi flăcăi, plin de dispreț.

Dar flăcăii nu se clintiră. Cel dintîi vorbi rar:

— Nu ne dai nici un răspuns?

— Adică ce răspuns vrei?... se zborși dintr-o dată chiaburul.

— După datină se cuvine să dai hulpe...

— Și nu orice fel de hulpe!

— N-avem nevoie de băutura!...

— Vrem să sărutăm mireasa; e dreptul nostru!...

Peste mulțime trecu un murmur de mirare. Mireasa își ascunse obrazul în voal, tresărînd cu spaimă. Mirele rămase încrămențit, cu ochii holbați...

— Ei? Nu răspunzi?

— Hulpe, eu?!— izbucni pe neașteptate Grigore Bălțat, făcîndu-se pămîntiu la obraz și încleștînd pumnii. Cei doi flăcăi își duseră mîinile așa ca din întîmplare, la chimir. Semn că, la o adicăteala, au cu ce se apăra.

— Da... Tocmai dumneata care ai fost și primar...

— ... Primar și episcop la biserică...

— ... Episcop și consilier la păduri...

— Și-acuma... mire... Așa-i datina...

— N-am nevoie de datină!... răcni mirele rănit amarnic în mîndria lui.

— Ba trebuie să ai nevoie de ea...

— De ce?

— Pentru că fata asta-i prea tînără pentru dumneata... Și trebuie să guste măcar o dată dulceața tinereții!...

Poate nimic nu l-ar fi supărat pe mire, ca vorbele acestea... Pe lingă că, în cîteva clipe, cele cîteva vorbe îi spulberaseră mîndria de om cu vază, o vază pe care el și-o alinta în sinea lui în ciuda tuturor celor care nu i-o mai luau în seamă, cei doi flăcăi își băteau joc pînă și de vîrsta lui. Se vedea în fața mulțimii un caraghios, ajuns de rîsul satului... El, care a fost primar, și episcop la biserică, și consilier la păduri... El, care a învîrțit nu un sat, ci un întreg județ pe degete... El, cel în fața căruia cei doi mucoși ar fi călcat prin șanț, făcîndu-i loc să treacă, și și-ar fi scos pălăria de la cincizeci de pași... Uite ce-a ajuns!...

Le-ar fi pus la amîndoi mîna în gît și i-ar fi izbit cap în cap pînă l-ar fi țîșnit creierii. Dar în jur erau atîția alții care nici nu mai rîdeau, nici nu vorbeau, ci stăteau cu ochii reci, țîntă la cele ce se petreceau sau s-ar fi putut petrece.

— Ei, don' Grigore!— Ce zici? îl împunse cu vorba flăcăul cel dintîi.

— Ce zic?— izbucni el, tremurînd. Plecați de-aici că vă rup cu dinții!...

— Fie-ți milă de dinți... Is de aur, bag-samă!— rînji celălalt flăcău, parcă anume să-l întărite și mai mult.

— Chiar așa... Păstrează-ți-i să ai cu ce scrișni mai tîrziu, adăugi cel dintîi făcînd un semn cu țîlc spre mireasă.

În clipa aceea, copleșită de rușine și de privirile ațintite asupra ei, mireasa își acoperi ochii cu palmele. Ar fi plîns, ar fi dat slobozenie din plin întregului ei zbuțiu, s-ar fi smuls din mulțimea aceea să fugă undeva la capătul pămîntului, să n-o mai vadă nimeni, să nu mai audă nimeni de ea.

Îi venea să se întoarcă spre taică-su și să-i strige, scoasă din mînti: „De ce mi-ai făcut rușinea asta?!“ și să rupă de pe ea toate podoabele acestea, semne ale unei fericiri mincinoase. Dar îi trecu prin mîntea că n-are dreptul s-o facă, ei, dimpotrivă, trebuie să se supună străvechiului obicei după care femeile n-au dreptul să-și caute singure bucuria vieții...

Unul dintre cei doi flăcăi îi puse o mîna pe umăr și murmură cu milă:

— Păcat de tine, Anică... Ești ca o floare...

Iar celălalt slobozi o chiuitură:

*Unde șade mireasa
Înflorêște fereastră!
Unde șade mirele
Mi se sting luminile!...*

Pe mireasă o podidiră lacrimile...

Și deodată peste toată adunarea aceea de privitori trecu ceva ca un vînt de tristețe. Cîteva femei începură să se smiorcăie în tulpane. Cîteva grupuri se desfăcură și se împrăștiară pe uliță, spre casă. Plecară și cei doi băietani, în tăcere, ei, încetul cu încetul rămăseră numai nuntașii, în jurul căruțelor cu cerși înflorite pe jilțuri.

Grigore Bălțat, alb de mînie, o luă pe mireasă de mîna, s-o poștească în trăsura lui, după obicei. Dar mireasa își trase mîna cu scîrbă. Și în clipa în care băietanii începură, la porunca vlăjganului, să-și chinuiască instrumentele din nou, femeiușca cea oacheșă, Nimfodora, își făcu drun pe aproape de mireasă, așa fel ca să-i poată sufla la ureche:

— Bagă de seamă... Să nu te spurci... Și... rupe-te de el...

Mesenii înfulecau de zor, pofticioși și grăbiți, de parcă s-ar fi temut să nu le ia cineva bucatele dinainte. Cănille de lut își deșertau vinul în pahare și ulcele și paharele și ulcelele se deșertau la rîndul lor, supte cu o setă năprasnică. Rar de se lega ici colo cîte-un fir de vorbă.

Pe masa lungă, încărcată din belșug, ardeau vreo patru luminări mari care și picurau ceara încet și, măcar că lăutarii își făceau datorii cu prisosință, în încăperea stăruia ceva ca de priveghi. Poate că singuru om care zîmbea era tata-socru, Gavril Nedelea. Sta drept în fața mirelui și miresei, alături de un vlăjgan ce era un fel de maestru de ceremonii, și ridica paharul către el des, tot mai des:

— Să trăiești, măi Tănăsui! De-acu'gata... Am căpătuit-o...

— Ai căpătuit-o bine...— mormăia vlăjganul, Tănăsui, și-și îngropă obrazul fălcos, cu buze mari, răsfrînte, în ulceua de lut. Se șterseră apoi cu mîneca pe la gură, plescînd vîrtos din limbă și strigă, să se afle în treabă:

— Muzica! Muzica! Mai viu, mai viu!...

Lăutarii tresăreau și-și iuțeau cîntecul, vlăjganul înfuleca zdrăvăn mai departe, mînjindu-se cu unsoare pînă la urechi, mulțumit că poartă lui e luată în seamă.

Mirele, care stătuse o bucată de vreme cu nasul în farfurie, mocnînd în el mînia ce-l cuprinsese cînd îl înfruntaseră cei doi băietani, se ridică deodată în picioare și porunci:

— Să-nceapă jocul!... Ce naiba stați toți ca strigoi!?

Și rînji, cercînd să se veselească el cel dintîi. Apoi se-ntoarse spre mireasă și-o pofti:

— Să dăm noi pildă...

— Femeia își ridică privirile spre obrazul bărbatului și-i întîlni rînjitul cu scîlipirea dinților de aur, ochii tulburi de băutura, obrazul roșcovan, ușor buhăit, și se chirci în ea.

Bărbatul continua să rînjească și, văzînd că ea nu se mișcă, o prinsă fără veste de subsuori, o ridică de pe scaun și, mai mult pe sus, o trase spre mijlocul încăperii, acolo unde se lăsase loc de dans...

— Bravai!... se bucură, bătînd din palme, Gavril Nedelea și se-ntoarse iar spre vlăjgan:

— Să trăiești, măi Tănăsui!... Uite-te la ei!... Ca doi hulubi!... Zău așa!...

— Numai că huluboiul e cam bătrîn, băgă de seamă o muiere voinică cam cît doi jandarmi, dîndu-i un cot și umflîndu-se de rîs.

— Cu cît îi mai bătrîn, cu atîta știe mai bine rîndul femeilor!... sări repede Tănăsui în apărarea mirelui.

Gavril Nedelea adăugi:

— Vezi să nu-i încapi pe mîna!... și începu a se hlizi mînzește, ușor împurpurat.

Femeia cea cît doi jandarmi chicoti:

— Nu cred, pînă nu văd!...

Și se dădu repede în vorbă cu altcineva, parcă puțintel stîngherită de vorbele pe care le rostise.

Gavril Nedelea găsi prilejul să se cinstească din nou cu vlăjganul.

— Să trăiești, măi Tănăsui! De-acu'fș și eu om în rînd cu lumea... Dar o fost greu, bre... greu!...

— Cum așa?— își lungi gîtul Tănăsui.

— Cu fata... Fată proastă... D-apoi cum... Nu se lăsa și pace! Zicea că-i bătrîn și urît... Eh, cap de femeie!... Urît o fi, bătrîn nu zic ba, dar are său, bre!... A fost primar, ce te socoți!...

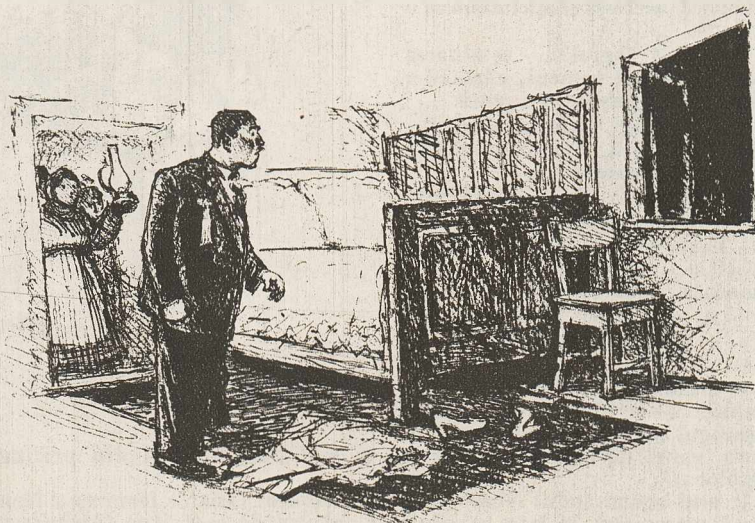
— Bună socoteală!...— încuviință Tănăsui și umplu și el ulcelele.

— Apoi să trăiești și dumneata, bade Gavril!...

— Mulțam...

Urmînd pilda mirilor, o seamă de meseni se puseră și ei pe jucat. Pînă și femeia cea cît doi jandarmi tropăia, scuturîndu-și cărnurile în brațele unui subțiratic cu două-trei fire de păr în mustață.

Purtată de valul acela de oameni, mireasa abia își trăgea picioarele.

I se lăsaseră în ele niște greutateți ca de plumb. Se mișca anevoie și-și lăsa privirile, obosită și apăsată, asupra celor din jur, oameni străini cu care nu schimbaseră o vorbă niciodată în viața ei, oameni de pe altă lume parcă, care o priveau totuși cu jind ori cu invidie. Și, ciudat, i se părea că mutrele acelea asudate, cu ochii aprinși de băutura, ies de undeva dintr-o piclă cenușie, că joacă în jurul ei un joc al ieielor, că atunci când rîd ar vrea s-o rupă cu dinții, iar când plescăie din limbă o rîvnesc. La o vreme își aruncă ochii spre masă și-l zări pe taică-su. Se cinstea cu vlăjganul, trăs-nit de băutura, cu fața schimonosită, și o încercă o mirare. Ce caută taică-su acolo?... Cine-l-a chemat și de ce?... Dar ea ce caută?...

În vremea aceasta, mirele începu s-o strîngă lîngă el, ațîțat. Îi simți răsufletul fierbinte în obraji, apoi buzele fierbinți lipindu-i-se de pielea gîtului. Dădu să se smulgă din încețare, dar brațele bărbatului n-o slăbeau. Apoi îi auzi glasul, șoptit, la ureche:

— Nu fi proastă... Lasă-mă... Ești muierea mea...

Și în aceeași clipă de undeva din ea izbucni ascuțit, poruncitor de data aceasta, cuvîntul Nimfodorei: „Să nu te spurci!... Rupe-te de el!... Ru-pe-te!... Și prin minte începură să se perinde întîmplările zilei: cei doi feciori, înfruntarea lui Grigore Bălțat, chiuitura, tristetea oamenilor. Apoi simți iar trupul ațîțat al bărbatului... Și-o cuprinsese disperarea, și rușinea, și scîrba... O viață-ntreagă va trebui să trăiască astfel?... O viață-ntreagă?... De ce?... De ce?!...

— Du-te-n odaie... Vin și eu îndată... — îi șopti bărbatul și ea simți că o străbate din creștet pînă-n tălpi un fulger de spaimă.

Cineva deschise ferestrele să mai iasă zădiful. Și-n încăperea năvăli aerul rece și proaspăt, mingîietor și îmbălsămat al nopții de munte... Anica îl trase adînc în piept. Și deodată i se făcu dor de lumea de-afară, de livada de-acasă, de umbrășurile cu iarbă grasă ale pădurilor, de lărgimea nemărginită a zării. Ce bine-i acolo, în lumea de-afară!... Ești în largul tău... Poți să cîmți, să chiui, să-ți răspundă din toate părțile glasurile nemărginirilor! Aici nu poți să cîmți... Aici poți doar să plîngi... Nu poți să rizi!... Aici rîd alții, rîde pînă și taică-tu, care se cinstește cu Tănăsui... De ce-i atît de strîmt aici?...

Jocul conteni. Gălăgioși, mesenii se repeziră la ulcele. Mirele făcu un semn vlăjganului și acesta se ridică în picioare, mîndru, vestind:

— Doamna mireasă se retrage!... Muzica!

Pe Anica, scripcile și cobza care sloboziră întii un țipăt ca de mirare, o treziră din gînduri. Păși, în zdrăngăneala harnică a instrumentelor, spre masă și-și luă ulceaua. Pe chip i se aprinse o lumină ciudată. Își ațînti privirile asupra tătine-su, cu ulceaua ridicată în dreptul frunții și zise:

— Rămii sănătos, tătută... Și fii mulțămît...

Apoi bău ulceaua pînă în fund.

Gavrîl Nedelea chicoti de bucurie ca un mînz, se ridică în picioare și porni, împleticindu-se, spre ea, s-o sărute pe frunte. Mirele își turnă și el o ulcea și-o sorbi dintr-o dușcă. Mesenii îi urmară pilda și începură a vorbi în dodii. În vremea asta mireasa ieși, cu druștele, iar mirele se așeză la masă, bucuros din cale-afară, închinînd spre mesenii:

— Noroc!

— Să fie într-un ceas bun!

— Graba strică treaba! — chicoti femeia cea cît doi jandarmi. Las-o oleacă, drăguțule, s-o școlească druștele... Nu c-ar fi musai... dar așa-i datina...

Încăperea se umplu iar de risete. Mirele zîmbi cu înțeles.

— Da' pe mine cine să mă școlească?

— Te-a școli ea!... făcu din ochi femeia cea cît doi jandarmi.

Mirele golea ulcelele, una după alta, în risetele și „aproponturile“ mesenilor. Sta cu ochii spre ușă, așteptînd ivirea druștei care trebuia să-l vestească precum că mireasa îl pofteste. Dar vremea trecea și afurisita de drușcă nu se mai îndura să vină. Năzuroase mai sînt și femeile astea, își dădu cu părerea în sinea sa și, ca să-i treacă vremea mai ușor, chemă vioristul lîngă el.

— Zi, mă, ceva de dor!... Din scripcă și din clonț!... Auzi? Plătesc îndoit!...

Vioristul se ploconi pîn'la pămînt și bătu cu arcușul în scripcă, semn că are nevoie de liniște. Apoi sălta arcușul și porni a zice pe două strune și din gură un cîntec de să-ți vină a da cu căciula după cîini:

*Foicică trei zîmcele
Hei, tu lună și voi stele,
De-ați grăi cît ați grăi
N-aveți viers a povesti...*

— Asta așa-i, cioroiule!... — urlă mirele izbînd o ulcea de pămînt. Nimeni nu-mi știe inima!... Zi-i, zi-i, că-ți plătesc îndoit!...

Mesenii începură a-și bălăbăni capetele amețite de băutura, într-o parte și-n alta, în tactul cîntecului. Iar Gavrîl Nedelea prinse a se smiorcăi către Tănăsui:

— Lasă-mă să te pup, măi Tănăsui... Că tu mi-ai arenjat bucuria asta cu nunta, măi!...

Tănăsui își plecă fruntea.

— Pupă-mă, bade, și nu mă uita nici în mormînt... Ți-am fost cu noroc la enterese... Și-am să-ți fiu și de-acu' înainte.

În vremea asta drușca cea mult așteptată se arătă în prag. Zîmbea într-un anume fel, ceea ce îl făcu pe mire să priceapă că-i poftit de mireasă cu mare bucurie și nerăbdare, lucru pentru care se ridică tanțos de pe scaun și porni spre ușă.

Mesenii începură să-și dea coate și să se hlizească.

— Să fie într-un ceas bun!...

— Doamne ajută!...

Tănăsui prinse a bate din palme, urlînd:

Nina Cassian

FINAL

*Vacanța se depărtează încet
ca o corabie, iată...
Pînza ei colorată
joacă-n fluidul mării brădet.*

*Așa se cuvîne:
să plece corabia-n zarea cea sură.
Dar scumpa ei încărcătură
rămîne la mine.*

*Nu dau nimic din comoară,
din ceea ce-am strîns:
Belsugul, puterea orei de prînz,
odihna, răcoarea orei de seară.*

*Da, vara s-a-ntors pe o parte,
ca-n somn, o femeie...
Sufierea-i aprinsă e tot mai departe.
Marea-și înecă ultima scînteie.*

*Curînd o să doarmă-n pămînt
sămînța cea nouă, așteptînd...
Și pești-o să lunece, blînd,
spre-adînc, în curînd...*

*Toate șoptesc: pe-aici s-a sădit;
pe-aici s-a cules; pe-aici s-au întins năvoade...
Urmele muncii strălucesc potolit,
pretutîndeni, în roade.*

*Prieteni pescari, marinari,
mă-ntore în oraș.
Sînt gata să-ntîmpin ca voi de trușoș,
al iernii sălbatic ghețar.*

— Marș! Marș ca la zece mai!...

Gavrîl Nedelea îl cuprinsese pe după gît, rugîndu-l:

— Lasă-mă să te mai pup o dată, Tănăsui... De-acu'... e gata de tot!...

— Da' mai pupă-l și în..., moșnege, că pe obraz nu mai ai unde!... îl povățui femeia cea cît doi jandarmi și Gavrîl Nedelea încuviință:

— Merită și asta, să știi de la mine!...

Mirele ieși în tindă și s-opri la ușa odăii nupțiale. Bătu cuviincios și așteptă. În spatele lui drușca zîmbea în felul ei. Dar cînd îl văzu că apasă clanța, se răsuci scurt în loc, sări pragul ușii ce da în afară și se topi în întuneric.

Grigore Bălțat păși în odaie, întrebînd pe șoptite:

— Dormi?...

Dar nu-i răspunse nimeni. În odaie era întuneric și liniște. Omul se scotoci în curea să scoată un chibrit. Îl aprinse și rămase înmărmurit. Patul era gol, podoabele miresei zăceau pe podea, iar una dintre ferestre se căsca mare și neagră spre-ntunericul de afară...

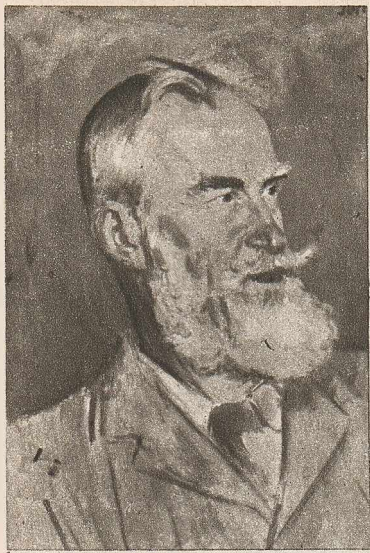
Cîteva clipe, lui Grigore Bălțat îi vijîră tîmplele. Chibritul îi fripse degetele. Și-atunci abia se dezmetici și urlă:

— A fugit!... Căteaua!...

Urletul pătrunse pînă-n încăperea nuntașilor. Și, ca la o comandă, oamenii se buluciră să vadă ce s-a întîmplat. Năvăliră în camera nupțială, claie peste grămadă, scăpărînd chibrituri. Grigore Bălțat sta în picioare, frînt, cu voalul în mînă, răsufliînd greu, ca un taur rînit. Se înstăpîni pe dată o tăcere de piatră. Cîteva clipe nimeni nu scoase un cuvîntel. Numai Tănăsui își aduse aminte de Gavrîl Nedelea și, aflîndu-l printre oameni, îl ridică de piept în sus, scrișnînd:

— Te-am lăsat să mă pupi, fariseule!... Ei bine, eu am să te scuip!

Și nunta se sparse, tocmai în ceasul cînd de peste munți izvorau zorile...

G. B. SHAW

un clasic modern

— 100 de ani de la nașterea lui George Bernard Shaw —

O sumă de caracteristici similare au îndemnat pe cercetători să facă o apropiere între George Bernard Shaw și Voltaire: o inteligență enciclopedică asemănătoare, aceeași „ușurătate” a tonului și seriozitate a fondului, aceeași vivacitate a stilului și a omului, aceeași bătrânețe vioale și ironică, aureolată de legende fără număr... Dar dacă aceste similitudini par mai mult exterioare, există altele, ce țin de semnificația mesajului adus de Shaw, și care într-adevăr ne permit să-l comparăm cu titanul înnoitor al gândirii veacului al XVIII-lea. Coborât dintr-o familie spirituală din care au făcut parte un Aristofan sau Rabelais, un Swift sau Voltaire — George Bernard Shaw s-a ridicat la rîndu-i cu o forță de gigant împotriva excrescențelor morale ale societății din vremea lui și a adus un puternic suflu înnoitor în arta dramatică a ultimului veac.

Născut la 26 iulie 1856, adică în anul când se încheia Tratatul de la Paris, după războiul din Crimeea, cu trei ani înainte ca Darwin să fi publicat „Originea speciilor” (1859) și cu cinci ani înainte de războiul de secesiune din America (1861). G. B. Shaw a văzut, către sfârșitul vieții sale, socialismul în acțiune și zorii erei atomice. În cursul unei existențe fabuloase — când a murit, în 1950, avea 94 de ani — el a trudit fără odihnă și cu un succes răsunător la ridicarea unui edificiu literar ce-i asigură un loc de frunte printre marile spirite ale umanității. A scris romane și științifice eseuri — dintre care trebuie neapărat amintite măcar „Chintesenta ibsenismului” și „Perfectul wagnerian” — a făcut critică plastică, muzicală și dramatică, a desfășurat o neîntreruptă activitate publicistică și cetățenească și, mai presus de toate, a creat opera sa dramatică atât de originală, teatrul lui Shaw, care cuprinde aproape 50 de piese.

Unui ziarist, care încă la începuturile carierii sale îl rugase să se definească, Shaw i-a dat următorul răspuns: „Bernard Shaw este celibatar, vegetarian, mincinos, un palavragiu, un conferențiar, un socialist, un amator de muzică, un adversar neîmpăcat al situației create femeii de către civilizația noastră și crede în seriozitatea artei”. Această piruetă spirituală este revelatoare pentru întregul mod de exprimare adoptat de scriitor spre a putea spune lucrurilor pe nume. Atacînd o viață întreagă, o epocă întreagă, problemele cruciale ale omului și ale societății contemporane cu el, George Bernard Shaw a ales în mod deliberat calea paradoxului, pe care a transformat-o în maniera lui proprie de a obține efecte comice, spunînd pur și simplu adevărul. „Pentru a mă face ascultat, trebuia să trec drept un nebun căruia i se acordă privilegiile și libertatea unui bufon de curte” — a spus el, vorbind despre felul lui de a glumi, care consta în a spune lucrurilor pe adevăratul lor nume.

Căci adevăruri. G. B. Shaw a spus multe și usturătoare în viața lui. Influențat încă din prima tinerețe de socialistul american Henry George, Shaw a fost puternic zguduit de lectura „Capitalului” lui Marx și a aderat la gruparea socialistă a Fabienilor. Mai tîrziu, după Revoluția din Octombrie, el s-a dovedit un prieten statornic al celui dintîi stat socialist și a participat la toate luptele importante duse de forțele democratice din patria sa și din alte țări. Nu este, desigur, lipsită de interes amintirea împrejurării că Frederic Engels a cunoscut și a apreciat începuturile carierii literare a lui Shaw. „Scriitorul paradoxal Shaw este foarte talentat și spiritual ca scriitor... e cinstit și nu e carierist” — a scris Engels în 1892, mult timp înainte ca G. B. Shaw să fi ajuns o celebritate mondială.

În același an, 1892, Shaw a scris prima lui piesă: „Casa văduvului”, părăsind meleagurile criticii, în care inițialele G.B.S. însemnau pentru mulți cititori garanția unor studii științifice și pline de adîncime, saturate de vervă și de idei pătrunzătoare.

Pornind, deci, să scrie teatru de pe poziții înaintate, pe care nu le-a abandonat pînă la sfîrșitul vieții, Shaw a făcut din arta sa o profesiune de credință. În „Piese plăcute” și „Piese neplăcute” — cum și-a intitulat el două culegeri de opere timpurii — marele scriitor a abordat temele morale ale capitalismului, în cele mai diverse aspecte ale lor, s-a ridicat împotriva conventionalismului și fariseismului societății burgheze, a înălțat un necruțător act de acuzare împotriva militarismului și imperia-lismului, a luptat cu o nobilă pasiune pentru justiție socială și pentru pace.

George Bernard Shaw a fost într-un permanent război cu societatea în mijlocul căreia a trăit, iar proiectele pe care le-a aruncat asupra-i — fie că se chemau „Maiorul Barbara” sau „Pygmalion”, „Profesiunea doamnei

G. B. SHAW

GÎNDURI DESPRE LUME ȘI VIAȚĂ

Karl Marx a făcut din mine un om. Socialismul a făcut din mine un om. Altminteri aș fi fost la fel ca alții alți colegi literari ai mei care au tot ațit talent ca și mine. Socialismul a făcut un om din H. G. Wells și el a realizat ceva. Dar uitați-vă la toți ceilalți literați și veți înțelege de ce sint extrem de mîndru că sint socialist.

★

Nu mă pot plînge că am avut, în tinerețe, experiența adevăratei sărăcii. Dimpotrivă. Înainte de a-mi putea cîștiga piinea de pe urma scrisului, stăpîneam o bibliotecă magnifică la British Museum și cea mai frumoasă galerie de tablouri în Trafalgar Square. Ce mi-ar fi putut oferi mai mult banul? Ce mi-aș fi putut cumpăra? Tigări? Nu fumez. Șampanie? Nu beau. Treizeci de costume la modă? Atunci oamenii pe care-i evit cu atîta spaimă, m-ar fi invitat cu siguranță la ei la masă. Cai? Sint primejdioși. Automobile? Mă plictisesc.

Acum am toate mijloacele pentru a poseda aceste lucruri și, cu toate astea, nu-mi cumpăr nimic din ceea ce mi-aș fi putut cumpăra pe vremea cînd eram sărac.

★

În toate piesele pe care le am scris, studiile mele economice au jucat același rol important pe care cunoașterea anatomiei îl joacă în operele lui Michel Angelo.

★

Societatea e ca o mașină concepută spre a funcționa ușor cînd e unsă cu uleiul egalității. Dar un spirit rău toarnă mereu în roțile ei nisipul inegalității. Dacă n-ar fi marile lacuri de egalitate care există la diferite niveluri, mașina n-ar funcționa de loc. Și așa cum funcționează, accidente, opririle, exploziile nu încetează niciodată, ci variază numai în mărime. Se întind de la lucrătorul de cale ferată călcat pe linia de garaj pînă la un război în care suferă de mii de oameni, care au motivele cele mai puternice de a trăi, seucid între ei cu cruzime. Și pentru a brava această condiție mi-

zerabilă, predicăm o dată pe an „pace pe pămînt și între oameni bună învoire,” adică între toți acești oameni ale căror venituri variază de la o alocație de mizerie la cîteva sute de mii de funzi, pe zi. Și pe acești oameni, care primesc aceste alocații atît de inegale, îi îndemnăm să se iubească între ei.

★

Avem clase întregi de prostituate masculine, de pildă, autorii dramatici și ziariștii — din care fac parte eu, fără a mai vorbi de legiunile de avocați, medici, clerici și politicieni, care fac uz zilnic de facultățile lor cele mai înalte pentru a-și ascunde sentimentele lor reale. Acesta este un păcat față de care păcatul unei femei ce-și vinde uzul persoanei sale pentru cîteva ore e prea neînsemnat pentru a merita să fie menționat. Fiindcă bărbații bogați, fără convingeri, sint mult mai periculoși decît sărmanele femei fără castitate.

★

Bogații împing pe săraci jos, în pivniță, și-i silesc să devină șobolani — să ronțăie cu milioanele lor de dinți din stîlpii societății. Și vă asigur că aceștia fac destul de frumoase progrese.

★

Englezul face totul din principiu. Te atacă din principii patriotice. Te jefuiește din principii economice. Te robește din principii imperiale. Te tiranizează din principii virile. Își susține regele din principii leale și-i taie capul din principii republicane.

★

Motivul pentru care se vorbește întotdeauna bine de Shakespeare și Molière și se recomandă tineretului operele lor este că, în realitate, conflictul lor e un conflict cu dumnezeu, pentru că nu l-a făcut pe om mai bun.

Dacă ei ar fi atacat o anumită clasă de persoane care au venituri cu patru cifre, fără a munci pentru asta mai mult decît alții sau fără a munci de loc, ei ar fi fost denunțați ca răzvrătiți, lipsiți de pietate și proscrși ca imorali.

Warren” sau „Căruța cu mere”, „Augustus își face datoria” sau „Casa inimilor zdrobite” — au făcut întotdeauna breșe adînci în zidul prejudecăților și nedreptăților.

De aceea avem tot dreptul să spunem despre el că a fost un mare artist și un mare cetățean. A fost un neîntrecut comic, care s-a ocupat de cele mai grave probleme. În rîsul lui el a adoptat o manieră care n-a fost o simplă grimasă, ci exercițiul unei metode de critică socială. Paradoxurile sale n-au fost nicicînd gratuite, ci au exprimat o atitudine.

„Viața îi face pe toți oamenii egali, numai moartea arată care a fost mai important” — s-a exprimat o dată scriitorul în factura-i obișnuită. George Bernard Shaw n-a avut însă nevoie ca să aștepte moartea, pentru a afla judecata posterității. El și-a văzut nemurirea încă în timpul vieții.

Dumitru HÎNCU

CLUJUL — înainte de reflux...

reportaj liric de M. ZACIU

Maree

Vara, Clujul se goleşte treptat, ca o plajă măturată de valurile ce se retrag încet, când începe refluxul. Primele semne se arată la biroul de voiaj, unde îmbulzeala creşte de la o oră la alta. Birji și taxiuri se reped bezmetice spre gară, depunând pe peronul îngust grămezi fantastice de geamantane, corigenți, baloturi, premianți sau vilegiaturisti pur și simpli. E o vreme când oamenii comozi se feresc să călătorească măcar pînă la Apathida. Și, deodată, o tăcere bișnuită cuprinde — ca o sin-

— bulevardele. Seara, se pot auzi foșnind teii și pașii pensionarilor care-și scot cîmii la plimbare. S-ar găsi acum și bilete la operă, dacă stagiunea n-ar fi închisă. În orice caz, se găsește bere fără îmbulzeală. Domnii „serioși” vor putea citi netulburăți în bibliotecile mai pustii decît străzile noaptea. Va fi tăcere, în fine!

Tăcerea va începe de la clădirea Universității. Pe coridoare, praful se va putea așterne fără grijă: nimeni n-o să-l mai răscolească. Ceasornicele de la poartă, filologie, rectorat și matematici vor putea marca cele mai capricioase inadvertențe temporale: nimeni nu se va sinchisi dacă la rectorat va fi seară, iar la poartă — amiază. Sone-riile — răgușite din timpul anului — vor zbîrni inutil un timp, apoi vor amuți. În amfiteatre o să adoarmă ecourile amestecate ale prelegerilor. Eprubetele și aparatele fragile din laboratoare vor răsufla:

„bine că am scăpat nesparte!” și cărțile de la biblioteca Filologiei se vor odihni. Fotoliile sălilor de consiliu vor geme ușurate de poveri: „Bine c-am scăpat de ședințele decanilor!” Numai vîntul o să poarte de ici colo, prin curțile interioare, cîte o ciornă de teză scrisă, ca un „memento mori”...

Universitatea — colosul acesta cu etaje, mașini de scris, amfiteatre, prodecani, ceneficare, burse, dragoste, corigențe, condici, portari, fizică atomică, bibliotecari, retorte, cotizatii, colocvii, ochelari și responsabili sindicali — va ațipi puțin.

Dar numai puțin. Căci în curînd începe fluxul.

Întîi apare, războinică, avangarda înarmată de mături și perii a femeilor de serviciu (ca în „Chivuțele” lui Steriadi). Din capul scării, intendentul grăsun indică, cu gesturi de general, direcțiile de atac. Uși trîntite sparg, în mii de cioburi, tăcerea. Soarele sfîrșitului de vară sticlește tăios în geamuri proaspăt spălate. Scările lucesc albe, preșurile leapădă praful pașilor anului trecut. Miroase a benzină, a ceară de parchet, a transatlantic gata să ridice ancora, a emoții învâlmășite. Se primenește rufăria afișelor. Îngălbenite de ciudă, anunțurile vechi cad asemenea unor vedete bătrîne. Se agată tradiționala pancartă de „bun venit” adresată „balicilor”. Zeci de mașini de scris țacănesc savant sute de bilete de examen, consilii fabrică în serie întrebări și probleme, secretare lipesc plicuri și stampilează subiecte pentru „proba scrisă” Și fluxul începe.

Peronul e iar neîncăpător din pricina baloturilor, geamantanelor și a candidaților. Cu avionul, cu „I.R.T.A.”, cu personalul, sosesc în fiecare zi sute de candidați cu capul biziînd de ecuații, bătălii cu date exacte, planșe anatomice. Pe străzi nu mai încapi de Lobacevski și Curie, de Testut și Raichel-Polya. La restaurante chelnerii sint amețiți din pricina discuțiilor docte. Atmosfera e grea... de probleme. Ar trebui noi raze X ca să poți descifra, dincolo de fizionomia adolescenților de acum, o viitoare anatomie. Sint viitorii pictori. Viitorii matematicieni cu chelie. Viitorii constructori de centrale atomice. Viitorii chirurghi. Vor transplanta inimi. Vor clădi orașe. Vor scrie capodopere. Vor dirija orchestre simfonice. Prin parafrază, aici fiecare poartă în servieta-i de licean iploma de laureat și titlul de academician.

Dar pînă atunci... Pînă atunci vor iubi, vor răscoli bibliotecile și propriul lor suflet se va răscoli, vor trece prin emoțiile examenelor, prin înduioșarea despărțirilor, prin dezamăgiri și victorii, prin îndoială și mîndrie. Deocamdată, în cămine bolborosese apa băilor și vocea „tocilarilor” care repetă, încăpățînați, în sala de lectură. S-a deschis un nou cămin. Miroase a vopsea proaspătă și a parchet dat la rîndea. Din geam se vede bastionul Bethlen și, peste grădini, șantierul unei noi construcții. Macaraua-turn descrie, cu precizia unui candidat bine pregătit, semicercuri pe tabla cerului: o problemă de a admite la Construcții.

Seara, bulevardele zumzăie. Sus, pe Felekvar, cu ploaia de lumini la picioare, liceeni timizi se îmbrățisează nedumeriți. Iarăși nu mai e loc în autobuse! Orașul se „repopulează”, cum ar spune Rimbaud.

Nu mai sint locuri la hotel, nu mai sint gazde cu paturi vacante, în cămine e supraaglomerație, la gară se doarme pe geamantan și se visează probleme feroviare, listele rudelor sint răscolite pînă-n tr-a zecea spiță, utilizînd memoria abundentă a bunicilor, se descoperă noi „mătuși” și se ivesc inoportun zeci de „veri” și „verișoare”, telefoanele și poșta nu mai prididesc. O febră secretă, subterană, pune stăpînire pe oraș. În acest „Bethleem”, în care nu mai e nici un sălaș pentru noapte în afara chioșcurilor din parc, toată lumea așteaptă, toată lumea speră, toată lumea își zimbește cu bunăvoință.

Dimineața probei scrise. Dacă aș fi președintele sfatului, aș pune să sune toate sirenele orașului. În clipa asta, în toate centrele universitare mii de capete aplecate pe foile albe. Mii de penițe scrîștîie. Ar trebui un stetoscop uriaș ca să ascultî cum, în zeci de chipuri, pot bate atîtea inimi. Ar trebui un film nesfîrșit, pentru un electrocardiograf ciudat care să prindă cele mai capricioase traiectorii și medicii din lumea întregă ar putea scrie despre tahicardii epidemice. Aș pune fotografiile să prindă expresiile celor ce ies din sălile de examen. De ce nu s-a gîndit vreun operator o dată să reconstituie re-

portajul dramatic al acestor fețe?

Tezele se adună — mormane gata să îngroape comisiile. O lăvină albă, de hîrtie scrisă mărunț, cu greșeli de ortografie. Și universitatea devine un caleidoscop de ochelari și creioane roșii: începe corectarea lucrărilor. Afară, orașul e un caleidoscop de degete pătate cu cerneală, fise telefonice, blanchete de telegrame, strigăte de operatoare răgușite. Cei mai oboșiți sint, pe seară, cofetarii și funcționarii P.T.T.R. Se consumă cantități enorme de înghețată și... cablu telefonic:

— Am dat scrisul! — Trimiteti bani! — Am scrîntit-o! — Ce ușor a fost!

Seara cînd se dau rezultatele. Ar trebui un De Sica, să prindă această scenă. Holul Universității e luminat ca un platou de filmare. La toate geamurile, lumină: un pachet care-și primește încărcătura. Se face viza biletelor. În capul scării, secretari asudați, striviți de mulțimea care-i asaltează. Ai zice că te afli la New York, în ziua marelui crah. Se citește interminabile liste de promovări. Fețele auditorilor sint crispate, boțite de neliniște, palide de emoție. Părinții, mai la o parte, gravi și îndoșiți ca semnele de întrebare. Bagajele, la colțuri, trăgînd cu urechea, abia așteaptă momentul s-o zbughească spre gară. Mîini se întind peste capete, stringîndu-se voioase, tipă cei care se aud strigați, sclipiri orgolioase trec prin ochii mamelor, se bănuiesc, în îngheșuală, îmbrățișări „în familie”, printre mutrele acre ale celor respinși, nedumerirea celor încă nestrigați. Apoi holul se goleşte treptat. Mai rămîn, încăpățînați, o mamă speriată de învâlmășeală, un părinte obez ster-gîndu-și des fața îmbrobonată („Ce greu e să dai examen!”),

oameni și geamantane, ca în sala de așteptare a unei gări cu trenuri întîrziate. Fiecare mai speră. Poate mai e o listă, uitată undeva, în acest haos de cancelarii și secretari. Și peste frămîntarea asta mută, după ce vacarmul fericților s-a depărtat, luminile se sting una cîte una, ca la sfîrșitul unui spectacol.

Dacă aș fi președintele sfatului, aș organiza pentru seara asta focuri de artificii, deși nici o explozie multicoloră de rachete n-ar putea fi pe măsura bucuriei. Să cînte muzicile! Să se danseze pe străzi!

Și toată noaptea gonesc mașini către gară, iar banda telegrafului țacăneste la infinit un singur cuvînt: reușit! reușit! reușit!

Nu mai vîntul citește, candidat întîrziat, dintr-un caiet de notițe uitat pe pervazul unei ferestre.

★

Aici viața începe mîine. Chiar dacă patul de la cămin nu va fi prea moale și mîncarea de la cantină n-o să fie întotdeauna bună; și dacă s-a strecurat, totuși, un candidat cu „pile”; și dacă n-au reușit toți nepoții decanilor; și dacă mai sint lacrimi; și dacă... Nu-i nimic, viața începe mîine. Începe o boală: cu greața primei disecții.

Dramatic: cu auditia primei simfonii de Beethoven.

Emoționant: cu primul pas în laboratorul unde vei lucra.

Duioș: cu privirile primei fete de care te vei îndrăgosti.

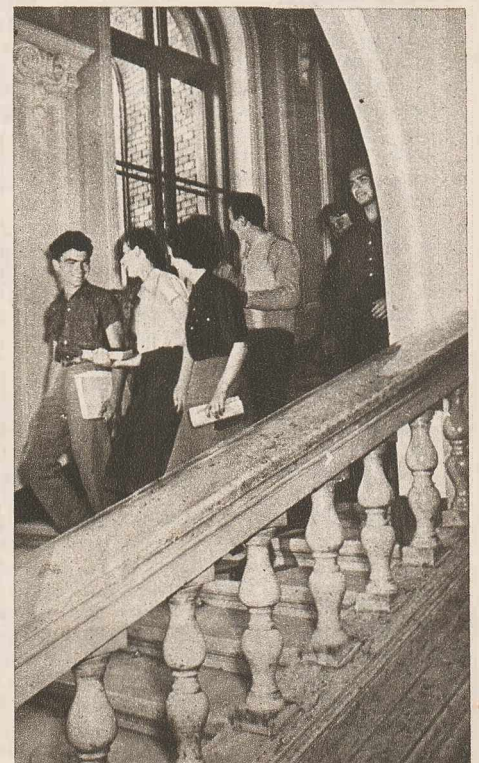
Arid: cu lecțiile de lingvistică.

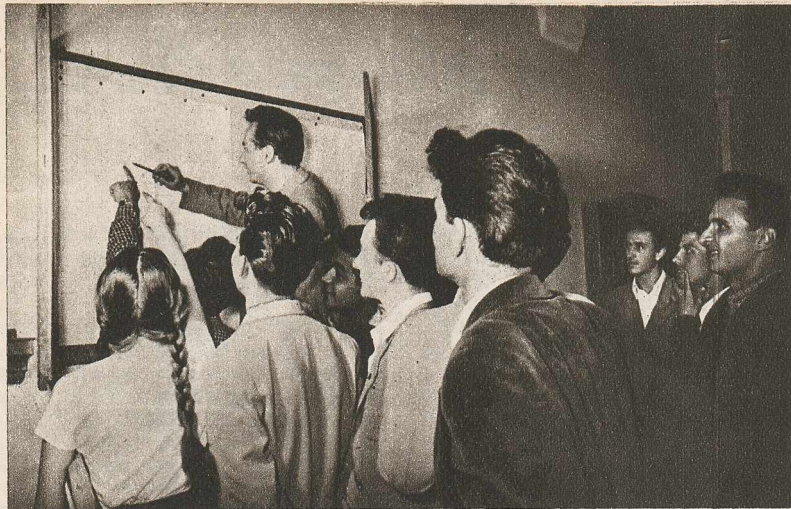
Infrigurat: cu setea nepotolită de a citi și a afla tot.

Grandios: cu prima noapte petrecută în fața cerului nemăsurat, prin luneta Institutului Astronomic.

Și așa mai departe, an de an, din primăvară în toamnă, din ar-

Unul din examene s-a terminat. O mică plimbare pentru destindere.

Emoție .. se afișează rezultatele.

hipelagul de bucurii al vacanțelor în furtunile rodnice ale lunilor de studiu, pînă la ultimul examen.

După care orașul va retrăi iarăși refluxul...

LUCRĂRI ȘI ZILE

În aceeași zi și la aceeași oră, în diverse puncte ale cetății universitare se întîmplă cele mai deosebite evenimente. Dacă e scare, în parcul Caragiale, o grupă de studenți de la Institutul Politehnic pot fi întîlniți la lucrări de topografie, înarmați cu jaloane și panglici, cu teodolit și cu echere. Se fixează punctele de stație, se întocmește schița terenului, iar de sus, de pe Cetățuie, stația „adversă” face semne: „Am ajuns! Puteți începe!”

În zeci de saloane din clinicele medicale începe, la aceeași oră, stagiul. Cei din anul III fac stagiul la Semiologie. Halatele albe se reped, cu stetoscoapele petrecute după gît, la paturi. Un țaran bătrîn (seamănă cu Moromete) clipește des, încercînd să priceapă această năvală. Dar n-are timp. În clipa următoare unii i-au și pus stetoscopul pe inimă, alții îi palpează abdomenul. Și toți vorbesc deodată, în vreme ce moșul rotește ochii de la unii la alții, derutat de comenzi contradictorii:

Cei de la inimă: — Nu sufla, moșule!

Cei de la plămîni: — Moșule, trage aer!

Cei de la abdomen: — Lasă burta moale!

Și apoi, între ei: — Suflul sistolic...

— ... cu uruitura diastolică...

— ... ritm clasic Durosier...

Peste figura țaranului, scoasă în prim plan, s-ar putea suprapune imaginea lui Moromete cel Bătrîn: anul IV Filologie are seminar de literatură contemporană și se discută romanul lui Marin Preda.

La Naturale, se ține o consfătuire în vederea plecării la practică, în Delta Dunării.

La Construcții, sînt lucrări de desen. Asistentul dictează datele proiectului. Compasul, raportorul și balustrul așteaptă. Se tratează planul unei case familiare. Aplecate peste planșete, fețele băieților sînt ușor încruntate, severe. Ale fetelor, visătoare, cu o fulguire de zîmbet în colțul buzelor. Din linii și cercuri se încheagă o schemă geometrică, dincolo de care citi nu văd, totuși, întruchipată, imaginea căminului drag de miine?

Anul I Juridice asistă la un proces de divorț. La Geologie, se fac pregătirile pentru noile exploatări de gaz metan din vara aceasta. Cei din IV, Medicină Generală, pasionați toți de chirurgie, asistă la o operație: extirparea unei tumori hepatice.

— Începem cu o laparatomie largă...

Dar să părăsim explicațiile chirurgilor. Capetele studenților s-au apropiat de cîmpul operator. Încet, ca să nu-i tulburăm, să ieșim în vîrfurile picioarelor din sala de operație. Afară, aerul proaspăt al dimineții de vară ne pune tampon de răcoare pe frunte. Și în clipa următoare soneriile vestesc în toată cetatea universitară explozia recreațiilor.

AMINTIRILE

În parcul de Chimie, castanii sălbatici și-au aprins candelabrele. Prin geamul ăsta înalt, în alte dimineți, i-a privit și Emil Racoviță. Aici a lucrat. Iată biblioteca lui personală, biroul, manuscrisele... Pe perete, un portret în acuarelă: barbișonul ascuțit, ochii încrețiți într-un zîmbet amuzat: bonomie și vitalitate. Figura se detașează din cadrul, se mișcă prin odaie, pledează, în fața unui ministru obez, pentru ridicarea lefurilor corpului didactic.

— Dar, domnule Racoviță, profesorii universitari să mai facă

economii, cum fac și eu! Uite, haina de pe mine am purtat-o pe o față cîțva timp, apoi am întors-o! Facă și colegii dumitale așa!

— Domnule ministru, să-mi dați voie să vă spun că eu v-am întrecut în această privință: haina de pe mine a fost întoarsă a doua oară!”

Servieta lui era mereu burdușită cu acte, petiții, reclamații și memorii adresate ministerelor surde. Pașii au obosit. Curajul, încrederea, zîmbetul, nu.

O rază de soare șterge praful de pe legăturile aurite ale cărților din rafturi. Din toate colțurile încăperii năvălesc amintirile nopților polare, pe „Belgica”, lumina mare a mărilor Sudului, explorate în adîncurile lor tăcute...

Aci — și în alte părți — orașul e prizonierul propriilor lui amintiri. Un muzeu cu exponatele risipite, așteptîndu-și custodele care să le claseze. Amintiri mai noi sau mai vechi. Amintiri ale unei epoci dureroase și frămîntate:

1932. Ministerul de Interne atrage atenția Ministerului Instrucțiunii asupra studenților comuniști din Cluj: „Binevoii a lua la cunoștință și a dispune să se ia măsuri disciplinare...”

Ministerul Instrucțiunii către rectorul Universității din Cluj (strict confidențial): „... binevoii a lua la cunoștință și a dispune...”

O notă a siguranței: „Studenții comuniști dezvoltă o activitate tot mai mare în cadrele studentești pentru formarea unui nucleu la universitate...”

Octombrie 1932: greva studenților de la Drept: „Jos cu taxele nedrepte!” Ziarele își exprimă îngrijorarea cu privire la mișcarea previstă universitară... decembrie: greva continuă.

Anuarul Universității pe 1932/33: numărul bursierilor, 0,7%.

Ziarul *Acțiunea studentească*, tipărit de studenții comuniști, serie: „Numai lupta dirză și solidară împotriva măsurilor de mizerie, numai frontul unic al întregii studențimi sărace vor îmbunătăți soarta studențimii!”

Șenatul universitar — sub presiunea evenimentelor — mărește procentajul bursierilor.

Piesele unui viitor muzeu al luptei studențimii progresiste se află îngropate în arhiva Universității „V. Babeș”: note secrete ale siguranței, manifeste strecurate între filele cărților, adresele caselor unde se studia marxismul; pe strada Piezișe, în Piața Mihai Viteazul, pe Mașiniștilor: case scunde, apartamente sufocate de necazuri și mizerie. Publicația ilegală studentească *Studentul Revoluționar*, documente despre constituirea Comitetului studentesc antifascist, mărturii îngrozitoare despre dezlănțuirea prigoanei împotriva studenților evrei. Și o felicitare de anul nou 1933: Chestura poliției urează „la mulți ani!” rectoratului universității...

DESTINE

La Neurochirurgie, o operație de extirpare a unei tumori cerebrale care compresează nervii optici. Pacienta, o bătrînă amenințată cu cecitatea totală. De cîteva luni abia mai vede. Chirurgii intervin. Se ajunge la perioadă, se face deperiostizarea cu un trepan electric. Și în aceeași clipă, același gînd concentrează toate privirile spre minile subțiri, abile, ale chirurgului: bolnava va vedea? Fiecare dintre stu-

denții care asistă ar fi voit să fie în locul celui ce opera, el să redca vederea bătrînei. Din această sală cineva o să devină, într-o bună zi, un mare chirurg. Ar fi visat-o, oare altădată?

În pragul clasei a V-a, la un liceu oarecare din oraș, mina candidatei s-a crispat de clanță. O subită emoție? Nu, căci ezitarea nu durează decît o clipă. Profesorii, asistentul care conduce grupa de practică, colegii au zîmbit încurajator: va fi o bună profesoară! Și ușa se deschide peste gălăgia copiilor, ca o confirmare.

Un băiat smead, dezghețat, termină anul acesta facultatea. Dacă se uită îndărăt, vede silueta pirpirie a unui copil străin, tremurînd de frig la poarta unei uzine din Arad. E ucenic. Apoi lăcătuș montor, în alt oraș. Utemiștii ceilalți îl ajută să învețe mai departe. E trimis la facultatea muncitorească. Și în sufletul ucenicului se naște dragostea pentru literatură.

Sînt drumuri emoționante, parcurse cu pași uriași, în numai cîțiva ani, de atîția studenți! Sînt fiii celor care au luptat în 1933 la Atelierele C.F.R., ai colectivizatorilor de la Luna de Jos, ai frunțașilor de azi în producție, ai iobagilor de ieri. Fără lupta și grija Partidului, băieții și fetele acestea ar fi rămas fără studii. Ar fi cosit grîul altora. Ar fi așteptat o slujbă, la poarta unei fabrici. Astăzi, descifrează partitura unei simfonii, lucrează „mîna treia” la o operație, pleacă în expediții geologice, colaborează cu profesorii lor la cercetări de fizică nucleară...

BUN RĂMAS!

Bagajele sînt făcute. În dormitoarele căminelor, saltelele s-au strîns. Anii de studiu s-au încheiat. De mult au defilat șepcile roșii ale medicinștilor, cîntînd „Că deamus”. Au trecut pe la toate clinicile și pe la toate căminele. Au retrăit toate emoțiile și febra tuturor examenelor. S-au stîns și ecurile discursurilor de adio ale șefilor de promoții. Florile primite în dar de profesori s-au ofilit. Încă un drum, o datorie pioasă, printre pomii darnici ai cimitirului, unde învățăm în sesiune, la căpătîiul binevoitor al unui pensionar.

Hai să ne pierdem pentru cea din urmă oară pașii pe aleile grădini botanice, draga mea! Care poet a numit-o, demult, „grădina-dicționar” și „cimitir botanic”? În ncapea asta vom privi cerul clujean prin luneta Institutului. Vom cutreiera pînă atunci toate colțurile orașului, să ne luăm rămas bun. De la lebedele bătrîne din parcul de la Matei Corvin. De la liniștea amfiteatrelor. De la vuetul stadiodelor. De la audițiile muzicale de duminică. De la sarcofagiile romane năpădite de iarbă, din curtea Institutului de studii clasice. De la cîinii de experiență căroră și Pavlov le-a ridicat statuie. De la o *Fugă* de Bach auzită la orga bisericii de pe Kogălniceanu. De la incunabule și stampe; de la mumia egipteană din muzeul de anticități. De la vitraliile gotice. De la vechiul zid al cetății. De la lumina unui tablou de Luchian, la Galeria de Artă. De la o stradă, numai de noi știută, unde pentru întia oară ne-am sărutat. Tutu-ior — bun rămas!

Fotografii de M. IVANCIU

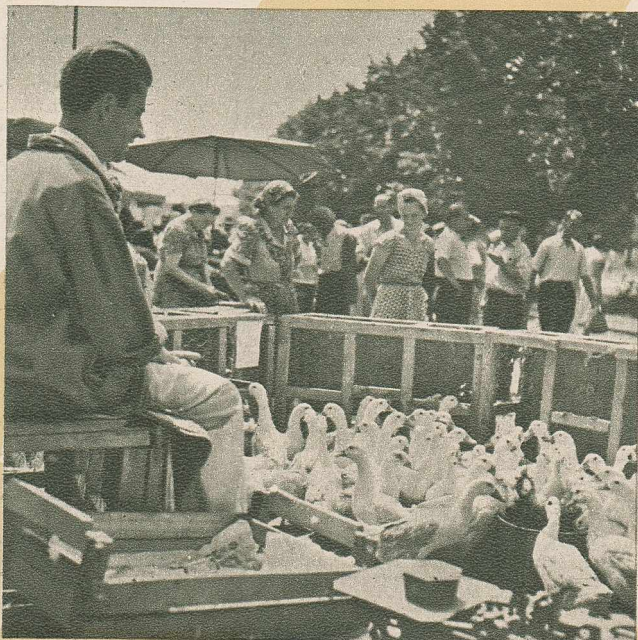
VARA in Bucuresti

Fotografii de A. MIHAILOPOL

In zori, rearanjand chioscul.

...Si aceste tinere giste vor fi oindute la kilogram, dupa cum marturiseste primul plan al fotografiei.

Caldaritul fierbinte in care tãpile stau sã se scufunde; praful incins pe care-l involburiazã forfota vehiculelor; corul strident al claxoanelor și motocicletelor; aglomeratia din orele amiezii, cu tramvarele ei ticsite de oameni puși pe harțã. Cite motive — pentru cetãteanul care numãrã sãptãmînile ce-l mai despart de concediu — sã cirteascã într-un acces de mizantropie: „Uf! Bucureștiul ăsta! Mi-e lehamite de el! De m-aș vedea o datã la Sinaia!” Dar pentru un ascultãtor cu auzul fin, sub imbușnata interpelare, mijeste o nuanțã de duioșie care marturiseste, in ciuda tonului, cã n-ar schimba „Bucureștiul ăsta” cu nici un alt loc de pe pãmînt.

Odinioarã, pe cînd primul semnal de viațã al zilei îl dãdeau precupeții, strigînd eliptic, pentru nevoile ritmului: „bai la vinete și roș'ardei!”, capitala avea un netãgãduit farmec patriarhal. Dar sub arhaicul stil al poeziei ei se ascundea, prozaic, nepãsarea unor edili afaceriști și „pitorescul” (pentru turiștii-cumpãrãtori ai petrolului românesc), contrast între blocuri și colibe.

De un deceniu incoace Bucureștiul intinereste, paradoxal, mereu. Dispare uniiul peisaj al mahalalei, cu ulițele știrbe in care cãscau locuri virane urit mirositoare. Se primenește periferia.

In ceasul zorilor, drumetul stingher, sorbind liniștea abia tulburatã de larma pietei tre-

zite, se va lãsa pradã unui adevãrat flaviu de mirese. Dulceata crinilor, suavitatea reginei nopții, mireasma pãtranzãtoare a socului. Dacã vã veți urca pe una din clãdirile inalte, veți vedea cã de pretutindeni izbucnesc uriașe boschete verzi. Sînt scuaruri unde vin copiii sã se dea in leagãne, sînt marile parcuri cu alei și bãrci, sînt grãdinile gospodarilor. Dacã cineva ar spune cã in București, vara, rãsar flori ar fi in limita unui adevãr botanic: aci, vara, rãsar grãdini... Dacã s-ar da o cifrã a scuarurilor s-ar greși fãrã indoialã. Ele sînt totdeauna ceva mai multe pentru cã rãsar mereu.

Iatã inșã cã s-a fãcut searã. Nu se mai deosebesc culorile — in schimb, de pretutindeni parcã pornesc sã strãnute jãzuri — cum spunea poetul — și-ți dai seama cã orașul acesta e ințesat cu „grãdini de varã” care lasã sã pluteascã alt soi de mirese, poate puțin cam iuți, dar cãrora le rezisti cu greu. Cine oare — chiar dacã n-are punga plinã — nu intrã sã „ia cîtiva mici” și bere — fie lingã un taraf pe Șoseaua Iancului, fie ascultînd o sambã la Pescãruș?

La ora asta, pe lac, bãrcile alunecã tãcut, avînd un felinar la provã, iar mai departe, acolo unde se ridicã bãrãcele moșilor e o hãrmãlãie de nedescris: se trage la țintã, se mãmîncã gogoși, se dã in lanțuri. Veți intîlni in parcuri, pe strãzi, la res-

taurante, fel de fel de bulevardiști — etalindu-și frizurile, cãmășile deschelate pînã la cureauã, scoase peste pantaloni, iularele colorate și innodate, pantofi albi cu talpã de cauciuc groasã (acum cînd ai vrea sã umbli desculț ca sã te rãcorești). Veți intîlni domni nepmani imbrãcați la fix. Ei au profitat de faptul cã fabricile de incãlțãminte au scos ori sandale urite de pînzã, ori sandale elegante și foarte scumpe, și și-au umplut vitrinele de pantofi și sandale de varã, au observat cã nu sînt cãști de baie și au turnat ei cãști — in sifriș, lipsurile in comerțul de stat i-au ajutat sã și mai facã ceva costume, sã și mai ia cite o motocicletã și sã danseze searã de searã la Cina.

Veți vedea la aceste ore de searã strãzile, bulevardele ințesate de lume și dacã, din nou, vã veți urca pe uniiul din marile blocuri veți asculta un soi de foșnet neîntreput, o rumoare plinã de veselie. Și masele de oameni trecînd prin dreptul vitrinelor luminoase vã vor arãta cã in-tregul oraș se plimbã.

Apoi, bulevardele se vor goli, și in marea liniște, periodic asemeni unei respirații sonore, se vor auzi orchestrele care cîntã pînã țirziu, pînã la ora la care regina nopții strãlucește și imbatã și chiar mai țirziu, aproape de ora cînd piața se trezește, cînd aerul are o rarã prospețime.

Strand la malul lacului.

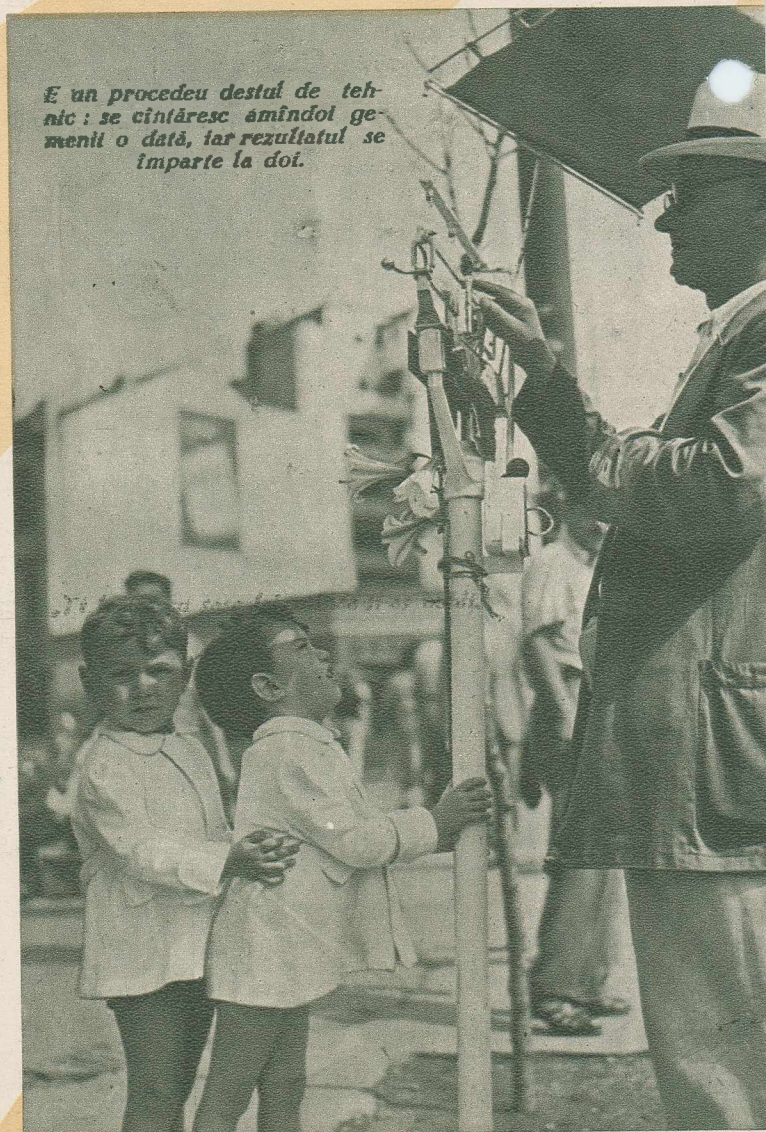
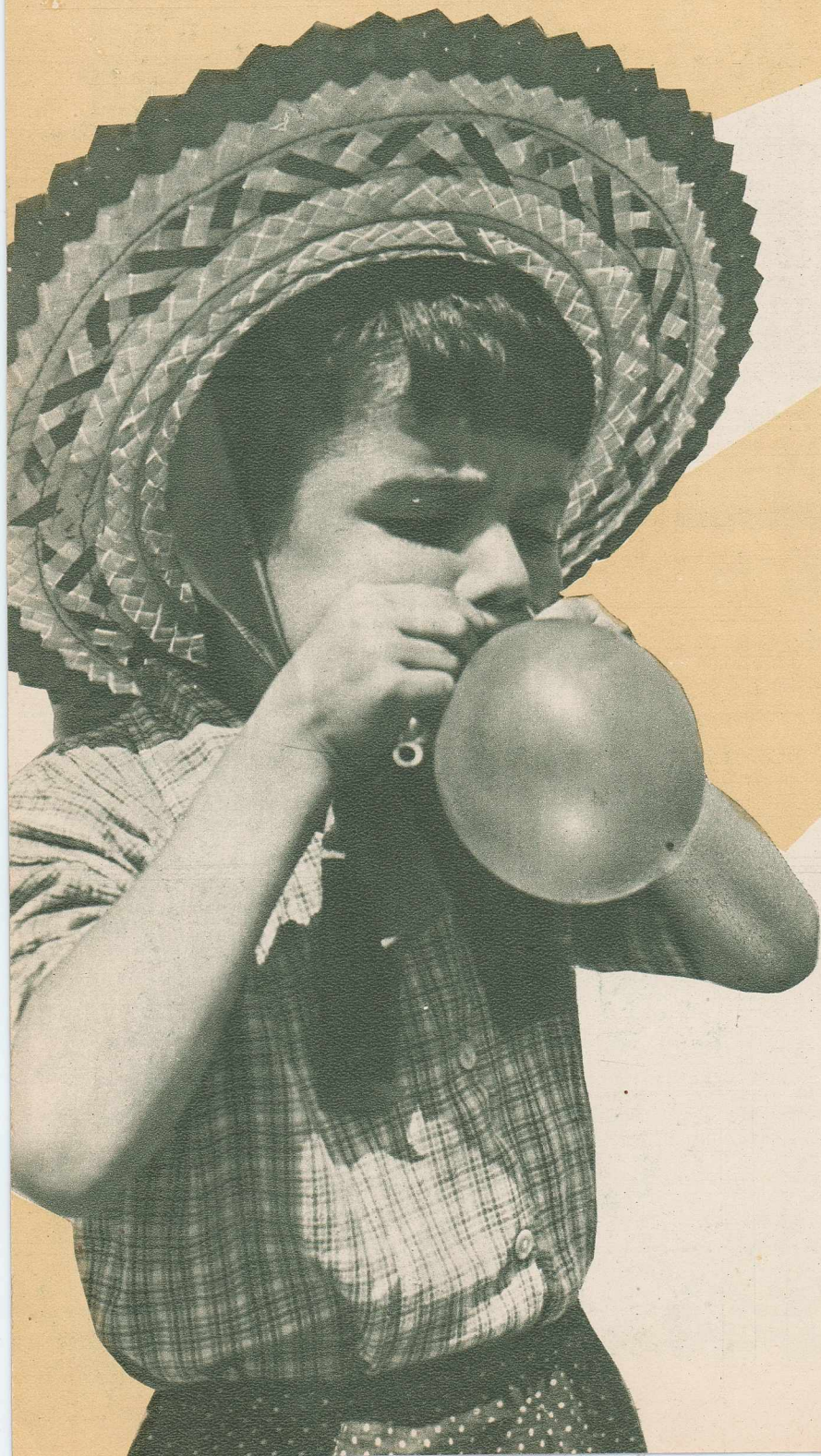

Baschetbaliștii chinezi într-o plimbare pe lac.

In bărci, la moși.

E un procedeu destul de tehnic : se cîntăresc amîndoi gemenii o dată, iar rezultatul se împarte la doi.

„Ti le las cu sase lei, minca-ti-as ochii.”

Citea ceasuri de zbenguială, baie de soare, risete, mici „drame” iscate de lupta pentru movilele de nisip.

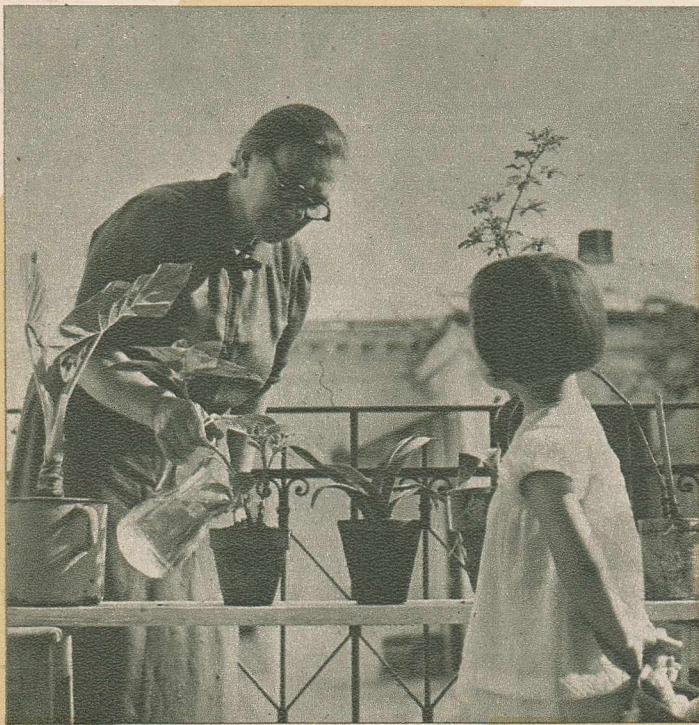
Canicula nu-l împiedică totuși să-și ia tacticos prînzul.

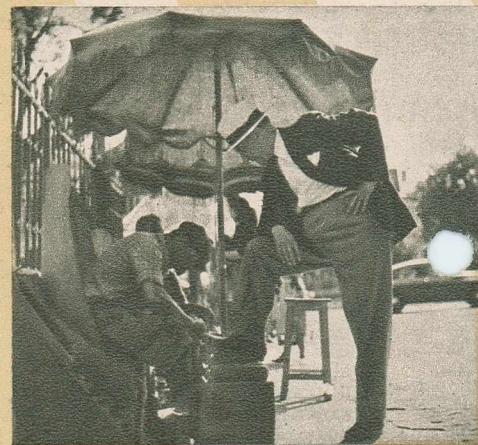
Cînd n-ai timp de ștrand, măcar o citronadă rece.

La ora cînd soarele păleşte, într-o „grădină suspendată”, parcă mai modestă ca cea a Semiramidei, dar plină de gingăște.

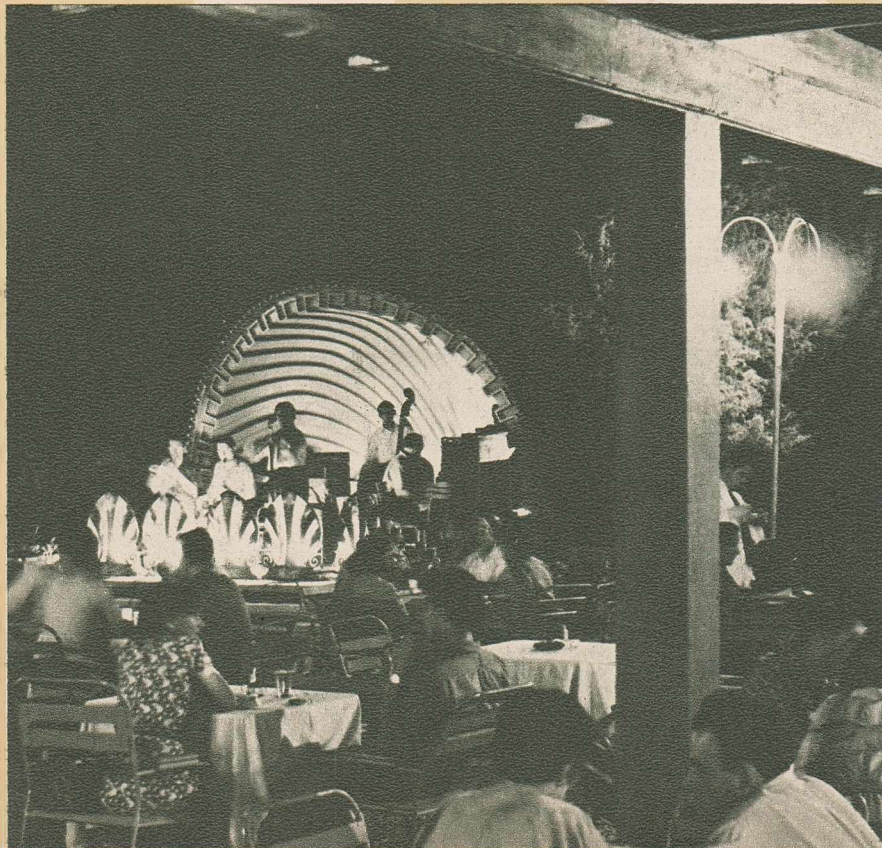

La vele, în amurg, pe Herăstrău.

Ediții orașului se îngrijesc ca praful să nu dispară cu totul. Motiv de bucurie pentru lustragii.

După o plimbare pe lac perechile de îndrăgostiți încheie o seară plăcută la „Bordei” sau la „Pescăruș”.

Si pe drept cuvânt. Există oare vreun cititor care să iubească operele unui singur scriitor? Bogăția unei literaturi se întemeiază și pe diversitatea stilurilor sale, pe multilateralitatea temelor și problemelor abordate. Fiecare scriitor îmbogățește în felul său sufletul cititorului. De aceea preferințele cititorului sînt îndreptate adesea spre mai mulți scriitori.

Și, totuși, întrebarea fiind pusă, răspunsul trebuia dat. Iar răspunsurile date de iubitorii cărții sînt cit se poate de îmbucurătoare prin însăși varietatea lor. Sînt mulți la număr scriitorii contemporani ale căror opere au devenit lecturile „preferate” ale marelui public. Preferințele manifestate cu prilejul anchetei „Flacăra” ar putea fi cuprinse într-o listă impresionant de lungă. Am găsi aici nu numai numele foarte cunoscute ale

maestrilor prozei românești ca: Mihail Sadoveanu, Camil Petrescu, Cezar Petrescu, Zaharia Stancu, Geo Bogza, Eusebiu Camilar sau Petru Dumitriu, ci și nume mai noi ca Marin Preda, Titus Popovici, Radu Teodoru, Francisc Munteanu, Sütö Andras, Aurel Mihale, Dumitru Mircea, Ion Istrati și mulți alții. Dar noi nu intenționăm, firește, să transformăm aceste note cu care încheiem ancheta, în niște simple liste. Nici nu ar fi concludente pentru consultarea întreprinsă. Concludent, credem, este faptul că această consultare a dovedit încă o dată că lucrările care ne sînt scrise în zadar; că ele pătrund în sufletul cititorilor și își îndeplinesc misiunea înaltă educativă. De aceea, cerîndu-ne iertare deopotrivă cititorilor care ne-au scris, cît și scriitorilor despre care s-a scris și nu i-am pomenit aci, să spicuiască din păreri în legătură cu „scriitorul preferat”.

Am o mare pasiune pentru citit, dar nici una din cărțile citite nu m-a fermecat atît de mult ca acelea ale lui Mihail Sadoveanu, ne scrie Sin Filon din Giurgiu. „Sînt o cititoare pretențioasă și-mi plac numai cărțile bune. Am citit cu deosebită plăcere cărțile maestrului Sadoveanu atît în tinerete, cît și acum la bătrînețe”, ne scrie Ana Leahu din Făgăraș. Scriitori asemănătoare ne-au trimis Georgeta Feb din București, Constantin Bercaru din Cîmpina, Valentina Mihăescu din Craiova, Vali Manea din București, Vasile Nicolau din Valul Traian, Elena Tănăsescu din Ploești, Ficu Valdman din Huși și mulți alți admiratori ai operelor lui Mihail Sadoveanu. Printre cărțile cele mai iubite de cititori se numără *Nicoară Potcoavă*, *Mitrea Cocor*, *Neamul Șoimăreștilor*, *Baltagul*, *Zodia Cancerului*, *Fratii Jderi*.

Despre romanul lui Camil Petrescu *Un om între oameni* ne scriu numeroși cititori, printre care Constantin Dorian din Iași, Magdalena Tudoran din București, I. Mălăeșcu din Segarcea, D. Moleanu din Hliznicioara, regiunea Craiova și alții. Fără nici o excepție toți așteaptă cu nerăbdare apariția volumului al treilea din acest roman.

Despre cărțile lui Cezar Petrescu, dintre care cea mai iubită este *Intunecare*, ne scriu Aurel Jipa, tehnician din Buzău, ing. Paul Trihub, din Iași, S. Micle din Vișeu de Sus, Gheorghe Nilă din Bîrlad, Haralambie Ionescu din București și alții. Ei îi cer scriitorului să dea noi opere despre viața intelectualității de azi din țara noastră.

Titu Diaconescu din comuna Gropile, Tg. Ocna, ing. agro. Mihai Arsinte din Dej și alții își exprimă prețuirea pentru reportajele *Anii împotriviții* și *Meridiane Sovietice* ale lui Geo Bogza.

Este instructiv și interesant să stai de vorbă despre literatură cu un cititor pasionat. Îți dai atunci seama că — independent de păreri și opinii — cititorii despre ei înșiși sau despre operele lor și, independent de polemice și răfuielele dintre critici și literați — cel care hotărăște în ultimă instanță, dacă o carte e literatură sau ba, este Majestatea Sa Cititorul. Ancheta organizată de redacția „Flacăra”, cu prilejul Congresului Scriitorilor, a fost și ea un fel de „consfătuire prin corespondență” asupra problemelor literaturii — dacă ne putem exprima așa. La „consfătuire” au participat sute de iubitori de literatură.

În esență aceste scrisori spun: îi iubim pe scriitorii care scriu pentru noi, despre noi, le cerem însă multora dintre ei o mai înaltă măiestrie în creația literară; le cerem scriitorilor noștri mai multe cărți care să egaleze actualitatea noastră socialistă.

Nu întimplător a stîrnit o furtună aproape unanimă de proteste, prima întrebare a anchetei:

Care este scriitorul dv. preferat?

Cititorii Gh. Achimescu din Alba Iulia, Miron Suvăgău din Timișoara și C. Manolache din București, Ion N. Dragomir din Vălenii de Munte și alții care iubesc romanul „*Desculț*”, îi solicită scriitorului Zaharia Stancu să continue a povesti viața lui Darie, să arate cum i-a răbunat el pe țărani la masacrați în 1907; să scrie și despre viața de azi a satului nostru.

Despre *Negura* lui Eusebiu Camilar ne scriu Marin Neacșu din Drăgășani, Filimon Leța din Tîrnăveni; Vasile Sîmbeteanu mecanic agricol din Babadag ar vrea să-l regăsească pe Costan Cîmpoșu într-un roman despre zilele noastre.

Frunzărind scrisorile primite de la cititori se poate observa că multe dintre cărțile valoroase apărute în ultima vreme au și pătruns în masă. Multe lucruri frumoase s-au scris despre *Pasărea Furtunii* de Petru Dumitriu (Bucur Aurelian din Brăila, Cornelia Pițigă din Ploești, Iacob Mărgineanu, ajutor de miner la Filipeștii de Pădure); *Moromeții* de Marin Preda (Hîrțu Marin, Mina Doman, Reșița, prof. A. Segal din Tecuci, Nicolae Stere din Slatina); *Bărăgan* de V. Em. Galan (Marian M. Geantă-Reșița); *Străinul* de Titus Popovici (ing. Ștefan Stancu din Ploești, Ion Dalban din R. Vlcea, George Ionescu din C. Lung-Muscel); *Toate pinzele sus!* de Radu Tudoran (C. Scorpan din Iași, Violeta Panaitescu din Roman, Gh. Nichituș, strungar din Vatra Dornei, Șteau Eugenia din Golda de Jos, regiunea Hunedoara).

Lăudînd însă din inimă operele „preferate”, cititorii nu-i scutesc însă de critică pe autorii acestor opere. Cititorii doresc nu numai cărți de înaltă măiestrie, ci și cărți mai multe. Acelora dintre scriitorii care au dat primul volum al unei opere (ca „*Străinul*” de Titus Popovici, „*Moromeții*” de Marin Preda), cititorii li adresează un cald îndemn să-și termine cît mai curînd opera începută.

Și pentru că cele de mai sus se referă numai la prozatori, vom da acum

Cuvîntul cititorilor de poezie

Poezia contemporană și-a cucerit și ea admiratorii ei. Și nu puțini la număr sînt aceștia. C. Paul din Galați, prof. Val. Vișinescu din Pitești, raionul Turda, Daniel Constantinescu din Or. Stalin, salută apariția poemelor „1907” ale lui Tudor Arghezi și „Cîntare omului”, iar Mihai Beniuc ocupă un loc cuprinzător în inima cititorilor de poezie. Constantin Pană din Timișoara scrie: „Mi-au plăcut mai ales poeziile din *Mărul de lîngă drum*, *Partidului*, *Trăinicie*. În ele am găsit răspuns la multe din problemele pe care mi le pune viața.” Alți cititori preferă poezia lui Cicerone Theodorescu (I. Aurel din

Buzău, Mioara Crețulescu din Galați), poemele lui Eugen Jbebeleanu *În satul lui Sahia* și *Bălcescu* (Magda Pusta din Galați), poemele Mariei Banuș și îndeosebi *Despre pămînt* (Veronica Matei din Călărași), poeziile lui Dan Deșliu (Aurel Călugăru din București), ale lui Victor Tulbure (Mihai Baba din Lespezi-Iași), versurile lui Bacovia și Baconski (Ion Răhoveanu din Cluj).

Cu aceeași exigență, cititorii pretind însă poezilor lor preferați să scrie întotdeauna simplu și frumos, să renunțe la acel fel de filozofie încilcită și greu accesibilă maselor, pe care o mai practică unii, să vorbească mai puțin; cititorul să nu fie nevoit a suporta umplutură pînă să dea de cîteva rînduri emoționante; să nu publice poezii slabe, scrise în grabă.

Cititorii cer poezilor mai multă lirică cetățenească, mai multă poezie de dragoste, mai multă poezie epică. Nu încapă nici o îndoială că poeții noștri se vor strădui să îndeplinească dorințele cititorilor lor.

Pledoarii pentru „genul scurt”

Dacă nu faci foc nu iese fum — spune proverbul. Dacă majoritatea prozatorilor n-ar disprețui genul scurt și n-ar fi atît de zgrieciți în a scrie schițe și povestiri, nici cititorii nu s-ar plînge. În sprijinul pledoariei sale pentru „genul scurt”, cititorul M. Negreanu din Galați îi invocă pe Cehov și pe Caragiale, pe Turgheniev și pe Sadoveanu, pe Gogol, pe Maupassant și pe Jack London. Studentul C. Serafinceanu din Or. Stalin arată că „schițele oferă cititorului posibilitatea de a cunoaște mai operativ aspecte noi ale realității”, iar Liviu Scarlat din R. Sărat apreciază ca pozitivă apariția în presă a schițelor tinerilor scriitori Nicuță Tănase, Nicolae Țic, Teodor Mazilu și alții, în timp ce prozatorii maturi absentează sistematic de la acest gen atît de iubit de mase.

Despre „cenușereasa” literaturii noastre

„Au apărut prea puține lucrări satirice, deși avem atîția scriitorii capabili să îmbrățișeze acest gen. Poate că unii maeștri ai condeiului consideră satira ca gen „minor”, ne scrie Elena Timonelli, funcționară din Cluj.

Cititorii iubesc literatura satirică. Ei prețuiesc romanele satirice și pamfletele lui I. Ludo (Mauriciu Tabac din București, I. T. Crivăț din Pitești, H. Goldenberg din Iași), ei prețuiesc comediiile lui Aurel Baranga, cartea lui Sergiu Fărcășanu *J. B. C. trece cortina*, schițele lui Maria Arsene, Nicuță Tănase și ale altora. Dar mulți cititori își exprimă nemulțumirea față de nivelul și amploarea satirei noastre. Iată cîteva păreri: tematica lucrărilor satirice e lipsită de varietate — mereu aceiași birocrăți cu mîncuțe și ochelari; am dori să citim romane satirice noi; oare la noi nu se poate scrie ceva la nivelul volumului *Nu-i păcat să riți?* al scriitorului sovietic V. Poleakov? Vrem o satiră care să ne facă cîteodată să și rîdem; de multe ori se recurge la fel de fel de „poante”, mai mult sau mai puțin inspirate, care însă nu pot acoperi lipsa de conținut satiric; viața oferă mii de subiecte interesante; lucrările satirice pentru copii sînt aproape inexistente; am dori ca poeții noștri să binevoiască a deveni din cînd în cînd și puțin... fabuliști.

În concluzie: e timpul ca satira să înceteze de a mai fi cenușereasa literaturii noastre.

Critica... criticii literare

Răspunzând la întrebarea: „Cum vă ajută criticii literari, și care anume”, cititorii arată că apreciază pe Ov. S. Crohmăniceanu, I. Vitner, G. Călinescu, Vera Călin, Silviu Iosifescu, Savin Bratu, M. Gafița, M. Novicov, Paul Georgescu, Ion Mihăileanu, H. Bratu, Eugen Luca. În ce privește felul cum sînt ajutați de către critici, cititorii — ca de altfel și scriitorii — nu sînt prea mulțumiți. Iată cîteva dintre păreri lor: prin felul greoi de a se exprima, criticii literari ajută pe oricine în afară de marea masă de cititori; multe articole din *Gazeta Literară* și *Contemporanul* sînt greoaie și confuze; majoritatea criticilor înoată în abstracțiuni care te amesc, fără să pricepi ceva; o frază simplă dar limpede face mai mult decît o polologie pe șapte pagini; unii critici prezintă ditirambic o carte, în timp ce alții „o fac praf”; de ce mai apar critici șablon, dubioase, care spun: „în această carte scriitorul încearcă să...” sau „a reușit

în bună parte să...”; de ce se tace în jurul unor cărți ale unor scriitori modesti; de ce în loc să se critice o carte, criticii se critică mai mult între ei (Vasilein Petru, Timișoara, Rusu Valețiu din Bistrița, Simion Dorici din București, Victor Bărbulescu din Baia de Aramă, C. Al. Macedonschi din Brăila).

Ceva trebuie să fie adevărat în toate acestea...

În concluzie

Sutele de scrisori trimise de cititori ca răspuns la ancheta „Flacării” dovedesc existența unei puternice opinii publice în problemele literaturii; dovedesc că acea „comandă socială” pe care unii dintre scriitorii o situează undeva în abstract, în afara contemporaneității, își are puternice rădăcini în mase. Nu întîmplător ceea ce cer cititorii din partea scriitorilor coincide cu ideile cuprinse în scrisoarea C. C. al P.M.R. adresată Congresului Scriitorilor.

„Nu sînt împotriva literaturii istorice, dar nu înțeleg de ce unii scriitori se afundă în trecut, în loc să prezinte viața noastră de azi” — scrie un cititor; iar un altul cere ca „scriitorii să se ocupe în lucrările lor de noile relații care se nasc la orașe și sate, despre viața muncitorilor, țărănilor și intelectualilor”. Un cititor din Giurgiu cere să se scrie despre viața orașelor de provincie, trezite azi la viață; este o idee cuprinsă și în raportul C. C. la Congresul al II-lea al P.M.R., acolo unde se vorbește de locurile unde nu se întîmplă odinioară nimic.

Cititorii vor să se recunoască în operele scriitorilor, cu toate frămîntările și contradicțiile lor, în lupta cu greutățile. Ei resping lucrările idilice, care poleiesc viața, ca și pe cele negativiste, care o ponegrec. Iată ce vor cititorii: o literatură despre contemporaneitate, o literatură mare, închinată poporului care construiește socialismul.

Andrei BART

ION AGÎRBICEANU:

„ARHANGHELII” — E. S. P. L. A.

Se împlinesc anul acesta cincizeci de ani de la debutul scriitoricesc al lui Ion Agîrbiceanu. La Budapesta, în paginile „Luceafărului”, tînrul de acum o jumătate de veac reinvia imaginile dragi ale pămîntului natal. Primul său volum, *De la țară*, publicat în 1906, poartă pecetea unui puternic talent epic, împletit cu o neseacă dragoste pentru cei umili și simpli. Problematika socială a epocii, discuțiile estetice ale momentului, necesitatea continuării filonului realist critic, toate îl preocupau pe tînrul scriitor ardelen. Trăind intens în contemporaneitate, el își exprima în primul rînd îngrijorarea pentru soarta poporului și încerca să găsească, în curențele de idei ale vremii lui, soluțiile cele mai

drepte ale eliberării țaranului de sub jugul economic și spiritual. În preajma lui 1907, anul sîngeros ce a vibrat de avertismentul dat de popor stăpînitor țării, cei mai buni scriitori ai literaturii noastre și-au pus, în operele lor, întrebări hotărîtoare. Și chiar dacă răspunsurile n-au fost întotdeauna date, întrebările au continuat să tulbure conștiința generațiilor următoare, găsindu-și în cele din urmă rezolvarea istorică. În anul răscoalei, Ion Agîrbiceanu descoperă lumea satului într-o nouă ipostază a ei. Numit preot în Munții Apuseni, el are revelația înăprierii și a mizeriei în care se zbateau moșii. Cunoaște pe cea pe care o aducea „filantropia” unor „bănci populare”, asistă la lichidarea unor mici întreprinderi aurifere care nu mai pot rezista pătrunderii capitalului străin, intuește, într-un viitor apropiat, acapararea bogățiilor subsolului nostru de către acele capitaluri străine, ascultă povestiri dintr-un trecut fabulos, cu căutători de aur și holoangări. Dar, mai cu seamă, e uimit de vitalitatea oamenilor locului, de frumusețea lor morală, de vigoarea cu care știu să reziste durerii sau

de dragostea de viață cu care știu să petreacă. Admiră nesfîșitele păduri ale Apusenilor, atît de diferite de pădurea de la Tufe sau de la Comandă, din Cenadea natală. Din această atmosferă, din tot ce a văzut și a trăit intens în lumea moșească, s-a născut romanul *Arhanghelii*.

De multă vreme era ispitit scriitorul să-și încerce puterile în roman. În 1912 publică prima sa creație de acest gen, *Legea trupului*, unde problematica morală primează, estompînd imaginea vieții sociale ardelen de la finele veacului trecut, cînd se întîmplă acțiunea povestirii. Un an mai tîrziu, în foiletonul „Luceafărului”, încep să fie publicate, rînd pe rînd, capitolele romanului *Arhanghelii*. Atît atmosfera, cît mai ales tonul povestirii și mijloacele de creație, sînt simțitor schimbate, simțitor maturizate. Agîrbiceanu părăsise de curînd Țara Moșilor, se afla acum la Orlat, lîngă Sibiu, însă realitatea violentă a Apusenilor îi apărea — prin distanțarea în timp și spațiu — și mai dramatică. Totodată scriitorul simțea răspunderea pe care o avea de a prezenta lumii adevărul despre acel ținut al mizeriei și nenorocirilor.

În *Arhanghelii*, scriitorul urmărește ascensiunea și prăbușirea unui proprietar de „băi” de

aur, notarul Iosif Rodean. La început slujbaş mărunt, cu vocație de arivist, Rodean se însoară cu o fată fără carte, cerînd drept zestre mina părăsită a „Arhanghelilor”, rămasă de multă vreme în nelucrare. Asociat cu cîțiva bogătași din sat, Rodean începe exploatarea minei și în scurtă vreme se îmbogățește. Patima aurului pune stăpînire pe întreaga lui ființă. O transmite și fiicelor lui, celor din jur, întregului sat, stăpînit acum de febră îmbogățirii. Numai fata cea mică a notarului, Elenuța, scapă de această stranie „epidemie”. Dragostea ei sfioasă pentru clericul Vasile Mureșan, piedicile de ordin social care stăteau în calea căsătoriei lor, formează un alt plan epic al romanului. Scriitorul surprinde cu un ochi necruțător descompunerea morală a lui Rodean, destrămarea familiei lui, dezastul care se dezlănțuie în cele din urmă. Orbit de bogăție, închipuindu-și că nimic nu poate sta în calea ascensiunii sale, Rodean cade pradă propriului său orgoliu și calculelor unui Gobseck-țaran, Pruncu, fostul lui asociat. Datornicii bat la ușă. Filonul aurifer seacă, „Arhanghelii” sînt vînduți la licitație, iar notarul înnebunește.

Din drama casei Rodenilor se salvează numai Elenuța, care își găsește, în sfîrșit, fericirea alături de Vasile Mureșan. Într-o lume infectată de patima aurului, numai cei ce prețuiesc în primul rînd zestrea spirituală, sufletească, a omului, reușesc să-și clădească fericirea.

Peste acest final moralizator, romanul reconstituie, în fundalul izbutite, imaginea lumii ardelen de la începutul veacului nostru.

Deși scris acum mai bine de patruzeci de ani, romanul acesta nu e o piesă documentară, de istorie literară, interesînd numai pe specialist. Sînt în el pagini admirabile scrise, care-și păstrează întreaga lor prospețime și naturalitate. Am argumenta aceasta chiar de-ar fi să amintim numai deschiderea romanului, cu atmosfera vechilor seminarii ardelenesti, sau imaginea homericeilor ser din satul Văleni, episodul tragic al lui Gligoraș, hoțul de aur, care-și găsește moartea în vitrejul galeriei părăsite, scenele din Gureni, dintre popă, cleric și Laura, sau licitația „Arhanghelilor”, dramatic și sobru construită, plină de nerv epic ș.a.m.d. În figurile „intelectualității” provinciale care dă tîrcoale averii lui Iosif Rodean întîlnim, în germene, figuri ce vor deveni familiare romanului realist dintre cele două războaie. Iar dincolo de tonul critic, dezaprobator, cu care scriitorul dezvăluie adevărul asupra lumii capitaliste — adevăr totuși limitat prin necunoașterea legilor dezvoltării societății — răzbate dragostea lui pentru victimele acestei lumi. Această dragoste este o altă „permanență” a scrisului lui Agîrbiceanu, transmisă și bucăților emoționante din zilele noastre (amintirile, scenele cinogetice, povestirile pentru copii, scrise după 23 august 1944).

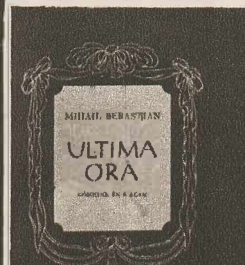
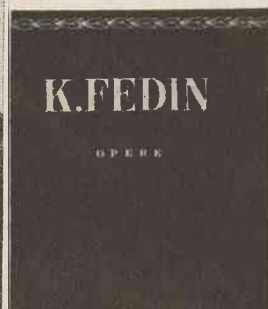
Alături de „Mara” lui Slavici, „Brazi și putregai” al lui Xenopol și de romanele lui Duiliu Zamfirescu, cartea lui Agîrbiceanu întregeste firul evoluțiv al romanului social românesc, demonstrînd puternicele tradiții realiste pe care această specie le are în trecutul istoriei noastre literare.

M. Z.

SCRIITORI și CARTI

Noutăți în vitrinele librăriilor.

UN POET AL MUZICII

„Nu știu încă lămurit ce sînt realmente. Cred că am imaginație. Nu sînt un gînditor profund... Dacă sînt un poet născut — fiindcă nimeni nu poate *deveni* poet — aceasta trebuie să decidă posteritatea”.

Rîndurile de mai sus au fost late în jurnalul său intim de către Robert Schumann, compozitorul de la a cărui moarte s-a împlinit un veac la 29 iulie al acestui an.

Între timp posteritatea a decis. Alături de Chopin, Schumann este fără îndoială cel mai mare poet al muzicii romantice, un pasionat animator al vieții muzicale contemporane lui, pentru a cărui înnoire într-un spirit înaintat s-a mistuit asemeni unei flăcări pure. Dintre toți marii romantici, Schumann a avut și cea mai vastă cultură literară și cea mai profundă și mai subtilă înțelegere a ei, realizînd în muzica sa absorbția organică a literaturii. Și datele biografiei sale ne fac să înțelegem acest interesant fenomen artistic.

Fiu al unui librar, Schumann a arătat de copil aptitudini muzicale deosebite, dar și un avid interes pentru literatură. Între aceste două sferi, el a cumpănit multă vreme în anii adolescenței. Se pare că un concert al pianistului Ignatz Moscheles l-a impresionat atît de puternic, încît Schumann a hotărît să se facă pianist, dar, fiindcă se născuse poet, el a putut deveni compozitor, adică să-și exprime poezia în muzică.

Sursele literare ale inspirației sale se află în opera pleiadei romanticilor germani; Jean Paul Richter era lectura sa zilnică, după cum și E.T.A. Hoffmann, cu povestirile sale fantastice, i-a hrănit fantezia. „Societatea fraților Serapion”, imaginată de Hoffmann, i-a dat lui Schumann ideea acelei „Asociații a lui David” (Davidsbund); această asociație, asemeni regelui David ce luptase împotriva filistenilor, combătea filistinismul celor ce se opuneau ideilor noi în artă, idei pentru care Schumann a militat o viață întreagă, împotriva academismului rigid și rutinel în creație. Expresia muzicală a acestei societăți au fost celebrele piese pentru pian, intitulate „Davidsbündler-tänze”, dansurile membrilor asociației lui David. Membrii principali ai acestei fictive ligi revoluționare erau Florestan-vesel, spontan și impulsiv, — plăpîndul și timidul vizionar Eusebius și bătrînul, înțeleptul și discretul „maestro Raro”, iar principalele membre feminine erau Giara și Zilia.

Într-o scrisoare adresată unui

contemporan al său, Schumann mărturisește:

„Florestan și Eusebius reprezintă firea mea dublă, contradictorie, pe care aș dori s-o văd absorbită

Robert Schumann

în personalitatea unică a maturității mele, maestrul Raro”.

Iată, așadar, că membrii ligii erau Schumann însuși, în aspectele diferite și în devenire ale firii sale, iar cele două personaje feminine — Giara și Zilia — o înfățișau pe iubita sa, pianista Clara Wieck. Aceste personaje născute din fantezia lui Schumann își trăiesc și azi viața lor minunată în dansurile mai sus amintite și

în „Carnavalul”, în care apar alături de alte personaje, la fel de vii și încântătoare.

Tot în scrisul lui E.T.A. Hoffmann — și anume în „Suferințele muzicale ale capelmaistrului Johannes Kreisler”, o aluzie la aventurile wertheriene, se află izvorul unei alte capodopere a lui Schumann, „Kreisleriana”, în care excentricul și sălbaticul erou al lui Hoffmann i-a îngăduit lui Schumann să-și exprime pasiunile și suferințele. Așa cum spune într-o scrisoare către Clara Wieck:

„În multe dintre episoade vei găsi o pasiune sălbatică, viața ta și a mea laolaltă, și câteva din trăsăturile tale”.

Să nu ne închipuim însă că muzica lui Schumann este o muzică programatică, în sensul strict al cuvîntului. El n-a căutat să dea un echivalent muzical identic operei literare; Schumann s-a inspirat din literatură, plecînd de la ea.

În acest sens, înseși lidurile lui, care ocupă un loc atît de important în opera sa, deși sînt legate, prin însăși natura genului, de cuvînt, nu constituie o simplă ilustrare muzicală a textului, ci ne dau prin muzică însăși substanța poetică a respectivei opere literare, exprimînd sentimentele cele mai adînci ale acesteia.

Lidurile sale se înscriu printre cele mai frumoase ale literaturii

Facsimilul unei pagini din partitura originală a Sonatei a III-a pentru pian și vioară.

universale, atît prin muzica lor fermecătoare, de evocatoare poezie, cît și prin textele, cărora le-a absorbit seva poetică. Cultura literară a lui Schumann, gustul său subtil sînt vizibile în alegerea poeziilor pe care le-a „pus pe muzică”. Ciclurile sale de liduri — în special cele compuse în rodnicul an 1840, sînt scrise pe versurile unora dintre cei mai de seamă poeți germani: „Iubire de poet”, pe versuri de Heine, ciclul „Frauen, Liebe und Leben” pe versuri de Adalbert von Chamisso, „Primăvara iubirii” — un ciclu de liduri pe versuri de Frantz Rückert, un altul scris pe versurile poetului von Eichendorff, altele pe versurile poetului Theodor Körner, Hebbel, Goethe, etc. Aceași poezie, Schumann a găsit-o în natură, transpusă în minunatele sale „Scene din pădure” sau în viața copiilor pe care i-a înțeles atît de bine în duioasele sale „Scene de copii” sau în „Albumul său pentru tineret”.

După o sută de ani de la moartea autorului, cîntecul său își păstrează neatinsă, prospețimea, entuziasmul juvenil, căldura și acea imensă dragoste cu care a îmbrățișat viața și oamenii, în sinceritatea vibrantă a poeziei adevărate.

Andrei TUDOR

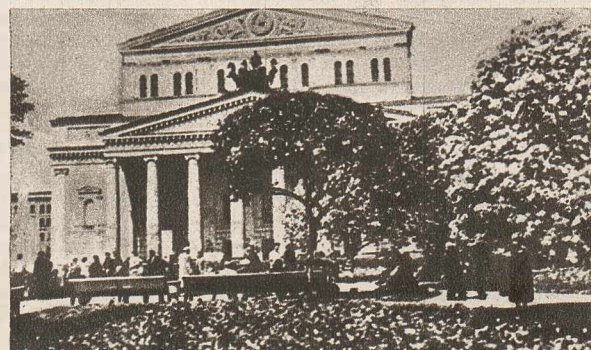
UN DAR ORIGINAL

Pe adresa Teatrului Mare din Moscova a sosit într-o zi un colet din Olanda. El nu conținea nici scenarii și nici schițe pentru costume sau decoruri. În colet se aflau, ambalați cu grijă, ... 300 bulbi de lalele și un album de flori. Era darul horticultorului olandez D. V. Lefebre, căruia acest teatru îi lăsase o puternică impresie, cu ocazia vizitei sale în capitala Uniunii Sovietice.

Reîntors în țară, D. V. Lefebre dădu numele teatrului celui mai nou și rar soi de lalea, obținut de el prin încrucișarea lalelei olandeze cu cea rusească. Pentru realizarea acestei neasemuite varietăți de lalele, el muncise cu perseverență și răbdare timp de aproape 15 ani. „Știu — scrie D. V. Lefebre, prietenilor săi sovietici — că Moscova n-a putut fi nicicînd cucerită de tunuri; sper, însă, că lalelele ruso-olandeze vor reuși să cucerească simpatia moscoviților.”

Dorința horticultorului olandez a fost îndeplinită. Minunatele lalele „Teatru Mare” — neobișnuite ca mărime și culoare, ce împodobesc astăzi grădina din fața teatrului al cărui nume îl poartă — au cîștigat admirația moscoviților

Cînd lalelele își desfac petalele viu colorate, scuarul din fața Teatrului Mare din Moscova devine obiectul admirației trecătorilor.

Sub cerul FINLANDEI

de N. MORARU

Zburăm spre Helsinki

Motoarele avionului își deapănă cîntecul lor monoton — semn că totul e în ordine. Simpatice însoțitoare se interesează mereu cum ne simțim la 2000 de metri și se impacientează ori de câte ori, obosit de neastîmpărata fugă a cîmpiilor întinse ce se întrezăresc prin spăturile norilor, închid ochii. O liniștesc și mă las furat de amintirile unui trecut apropiat. 1945 — Copenhaga. 1947 — Praga. 1948 — Bruxelles. Tot atîtea întâlniri ale ziaristilor din țările lumii, eforturi de a rezolva împreună problemele profesiei noastre.

Acum, însă, zburăm spre Helsinki, orașul către care se îndreaptă zeci și zeci de ziaristi din Est și Vest, pentru ca, bazîndu-ne pe ceea ce ne unește și nu pe ceea ce ne desparte, să punem nobila noastră profesiune în slujba cauzei adevărului și păcii...

Ora Finlandei este și ora Romîniei. Totuși, în timp ce la noi e noapte de mult, aci soarele abia se îndreaptă către asfințit. Verific ceasul: e zece seara. N-am cunoscut nopțile nordice, nopțile albe. Le admir acum, schimbînd scurte impresii cu tovarășul meu de drum, Vasev, redactor-șef la ziarul bulgar „Literaturen front“.

Puțin după miezul nopții, sosim la Helsinki. Lume multă. Ne așteaptă binevoitoare gazde finlandeze și confracții sosiți înaintea noastră. La cîțiva kilometri de oraș, se întinde suburbana Otaniemi. Vom fi găzduiți aci, la căminul admirabil amenajat al studenților Școlii politehnice. Această primă noapte albă petrecută sub cerul Finlandei ne impresionează într-atîta, încît mulți dintre noi nu se îndură să se retragă în dormitoare. Unii zăbovesc încă pe la birourile de informare, alții vociferază la telefon, comunicînd în țară ultimele știri. Cei dispuși pentru vidare se plimbă prin încîntătoarea pădure de brazi, iar „înțelepții“ dorm de mult fără să le pese de lumină.

Dimineața ne întîlnim cu toții la restaurantul „Servin Mökki“, unde totul este conceput pe principiul

autodeservirii. Pe unii ziaristi îi supără doar faptul că legea finlandeză nu îngăduie consumul masiv de alcool, reducîndu-l la un singur păhărel, servit și acesta la o masă specială...

Ziaristi din 42 de țări

La întîlnirea internațională a ziaristilor, cea mai numeroasă delegație a fost aceea sosită din Brazilia: 44 de oameni. Din India au venit 36. 15 chinezi, 12 sovietici, 11 japonezi, 23 din ambele Germanii, constituind însă o singură delegație, 10 romîni, 9 mexicani, 10 cehoslovaci etc. N-a existat încă o întrunire atît de largă, atît de reprezentativă a ziaristilor. Chipin Rex, proprietarul unui ziar din Sidney, a venit împreună cu James Mc. Donald, ziarist salariat din Melbourne; Sinani Bakdivieso Fernando, directorul ziarului „El Poble“ din Bolivia, glumește cu Joseph Pothan, redactorul lui „Deccan Herald“ din India, și cu B. R. Isakov, redactorul șef al revistei „Viața internațională“, din Moscova. Von Schroeter, redactorul unui ziar din Hamburg, a găsit limba comună cu Chin Chung-hua, șeful delegației chineze, iar președintele Federației Naționale a Ziaristilor Brazilieni, Guimaraes Luiz Ferreira, se întretine amical cu Vasile Dumitrescu, directorul „Agerpres“-ului. Ziaristele canadiene Helen Gagnan și Suzanne Vincent sînt curtate de un grup întreg de delegați, printre care deslușim chipul italianului Loris Bonaretti, al mexicanului Unzueta Lorenzana Gerardo și al tovarășului nostru Constantin Antip. Jean Emilio Pacull din Chile discută cu Charles Feinstein din Africa de Sud, Vogli Fikri din Albania, Jacques Arnel de la „France-Observateur“ și Pak Moo din Coreea, iar Slobodan Glumac din Iugoslavia și Victor Birlădeanu povestesc peripetele călătoriei de la Belgrad la Helsinki, descriind escalele la Zürich și Copenhaga.

Sînt aci articulari și reporteri, cronicari externi și secretari de redacție, corespondenți și redactori

șefi. În cadrul aceleiași delegații sînt prezente diferite curente și nuanțe politice. Din Polonia, bunăoară, alături de comuniști a venit redactorul ziarului catolic „Kierunki“ — Andrei Krasinski; din Franța, alături de comunistul Raymond Lavigne, socialistul Jean Maurice Hermann și independentul Butheau Robert, se află publicistul de centru Jean Schwoebel de la „Le monde“. Oricum, numai de îngustime sectară nu poate fi vorba la această reuniune! Și zilele ce au urmat au dovedit-o din plin...

De la restaurant, o potecă coboară lin către malul mării, unde se află sala de ședințe. Aci se găsește marele teren sportiv în aer liber, precum și uriașa sală acoperită, în care se poate juca iarna fotbal, și vasta sală în care ne-am întrunit noi, gazetarii din 42 de țări, de pe toate continentele lumii.

În numele adevărului și al păcii

Reuniunea internațională a ziaristilor și-a început lucrările.

...Oratorii se succed la tribună. Gebran Kurie din Siria e vulcanic, Desilva Veerapperuma Hema din Ceylon e patetic, Pierre Joye, belgian, e zeflemist, Rana Jang Bahadur Singh din India e tumultuos; D. F. Kraminov de la „Pravda“ este calm și spiritual; Mc Donald, australianul, e liniștit și un pic sceptic... Temperamente, caractere diferite. Este diferită și situația țărilor din care vin. După cum diferă și situația ziaristilor, situația presei pe care o reprezintă. Cu toate acestea există probleme care trebuie să ne unească pe toți: grija pentru obiectivitate, pentru respectarea adevărului, pentru înalta ținută morală a ziaristului, pentru loialitate și cinste — principii la care subscrie fiecare delegat, fiecare observator. Codul de onoare elaborat de comisia Națiunilor Unite este acceptat în unanimitate. Dar aceasta nu-i suficient. Se propun și se aprobă, în ședința plenară, rezoluții care cer unitatea organizatorică în cadrul național și internațional. În co-

misii se discută însuflețit probleme privind legitimația internațională a ziaristului și se propune eliberarea ei de către UNESCO, se dezbate problemele posibilităților de schimburi de ziariști între redacții, schimb de programe de radio și televiziune, schimb de material documentar, realizarea de centre înzestrate cu date și documente care să stea la dispoziția corespondenților de presă, problema călătoriilor colective, a conferințelor internaționale pe ramuri de presă, pe genuri și categorii publicistice etc.

În cadrul ședințelor plenare și al dezbaterilor de la comisie, o impresie deosebită o produc expunerile ziaristilor Desilva (Ceylon), Ali Athar (Pakistan), Cedric Belfrage (S.U.A.), Anwar Tom (Indonezia), Freitas Nobre Jose (Brazilia) etc., asupra condițiilor în care muncesc ziaristii din țările respective. În Ceylon, bunăoară, ziarele sînt împărțite în două categorii: cele scrise în limba engleză și cele scrise în limba localnicilor. Gazetarii redacțiilor din prima categorie sînt plătiți de două și de trei ori mai bine decît ceilalți. Nu există nici o legiferare a muncii. Arestarea ziaristului patriot constituie un fapt divers. În Japonia — povestește Hisomaro Komatsu — prin lupta unită a ziaristilor sindicalizați (45.000 oameni), s-a obținut satisfacerea unor dîntre revendicări. Dar salariile sînt încă foarte mici. Ziaristul este mereu prada luptei dintre conștiința sa și ceea ce îi cere patronul să scrie.

Din cauza retribuției mizere — spune Freitas Iose — ziaristii brazilieni sînt obligați să exercite concomitent și alte meserii.

Australianul Mc. Donald a povestit despre lupta ziaristilor organizați împotriva așa-numiților „pijiști“ — preținși ziaristi independenți, care nu sînt altceva decît spărgători ai unității — și a comunicat rezultatele luptelor duse. Vorbind despre salariile mici și nivelul de trai scăzut al ziaristului în India, Mankekar Dinker Rao, de la „The Times of India“, a cerut stabilirea unui plafon minim de retribuție care să permită ziaristului „nu numai hrană și locuință, ci și o carte și un spectacol“.

La propunerea lui Roberth Butheau (Franța), s-a decis publicarea unei ample broșuri, în care să se descrie condițiile de viață și de muncă ale ziaristilor din toate țările.

Din păcate numărul ziaristilor din S.U.A. și Anglia prezintă la reuniunea noastră a fost foarte mic — între altele, ca urmare a piedicilor puse de autoritățile respective, cît și a campaniei murdare desfășurate de unele trusturi de presă cu multă vreme înainte de întîlnirea de la Helsinki. O adîncă impresie a produs cuvîntul lui Vinas Luis Oribe Alemanez din Uruguay care a povestit cum a fost sabotată ținerea Congresului Internațional al Ziaristilor plănuț la Montevideo, cum presa galbenă americană l-a declarat drept „Congres comunist“, cu toate că „în Comitetul de Inițiativă nu se afla nici măcar un singur comunist“. El a povestit cum într-o singură zi, în diversele gazete ale Americii de Sud, cunoscute prin atitudinea lor de supușenie față de finanța americană, a apărut același articol calomnios care încerca să discrediteze ideea Congresului, articol ce s-a dovedit a fi fost impus de reprezentanții diplomați ai unei anumite pu-

teri străine. Ziaristul american Cedric Belgrave a descris felul în care în S.U.A. i se răpește ziaristului nu numai conștiința, dar și libertatea individuală. Numai în statul Mississippi au fost aduși în fața comisiei de anchete 70 de ziaristi bănuți de activitate... subversivă. Dintre aceștia, câțiva erau chiar de la „New-York Times”. Tocmai de aceea problema solidarității pe plan mondial se pune cu și mai mare acuitate.

În slujba păcii și înțelegerii între popoare, în sprijinul destinderii în relațiile internaționale, reuniunea a elaborat o serie de măsuri pentru înmulțirea contactelor dintre ziaristi și menținind Comitetul de Inițiativă, i-a cerut „să continue eforturile în vederea asigurării difuzării rezoluțiilor adoptate la Helsinki, pentru a le traduce în viață”, invitându-l totodată „să activeze pentru o mai bună cunoaștere reciprocă și pentru unitatea ziaristilor”.

În ședința finală s-au votat în unanimitate rezoluțiile și recomandările care constituie un adevărat program de acțiune, un pas înainte pentru înfăptuirea unității slujitorilor presei din toată lumea.

Finlanda, așa cum am cunoscut-o

Să știi că suprafața Finlandei (337.000 km²) este mai mare decât a țării noastre, și că are o populație de numai 4.200.000 oameni, încă nu înseamnă că știi mare lucru. Să afli că 8 % din suprafața țării este acoperită de lacuri și cam tot atât constituie teren arabil, înseamnă ceva, dar prea puțin ca să-ți faci o idee mai clară cu privire la această țară nordică, despre care ți-ai plăsmuit o imagine inspirată poate mai mult din minunatele pagini ale Kalevalii. Și cum, neori, vrînd-nevrînd, dăm tribut unor idei preconceptuate, ne-am închipuit că finlandezii, acești locuitori ai meleagurilor nordice, trebuie să fie neapărat flegmatici, reci, mereu reținuți și scumpi la vorbă. Nimic din toate acestea!

Este destul să cobori în stradă la Helsinki, să parcurgi pe jos frumoasele și curatele bulevarde încadrate de clădiri înalte, să te amesteci printre călătorii nenumăraților tramvaie și autobuse, să urmărești forfota multîmii, să vezi reacțiile oamenilor față de amănuntele vieții cotidiene, ca să-ți dai seama cât de falsă este

imaginea pe care ți-ai plăsmuit-o de acasă.

— Câți locuitori are capitala?
— 500.000.

— Numai? După intensitatea circulației și mulțimea mașinilor aș fi crezut că-s pe puțin 3.000.000.

Finlanda este o mare producătoare de cherestea, de hîrtie și celuloză, de produse metalurgice și, mai ales, neferoase, (cabluri de cupru etc.). Exportul ei anual se ridică la 750.000.000 dolari. Drept este însă, că, în mare măsură, industria e monopolizată și că participațiile capitalului străin sînt destul de importante. Creșterea vitelor ocupă, de asemeni, un loc însemnat în Finlanda. Țara dispune de 1.200.000 de vaci (un amănunt interesant de știut este că laptele se bea la masă în loc de apă), 1.300.000 oi și 400.000 cai.

Se cunoaște exact pînă și numărul găinilor: 3.180.000...

Finlandezul este harnic, cinstit, om de cuvînt. Muncitorii și tehnicienii finlandezi își cunosc bine meseria, îngrijesc cu dragoste utilajul și au o stimă deosebită pentru oamenii muncii din toate țările. Ca și ceilalți concetățeni ai lor, ei sînt mîndri de vechimea poporului lor, păstrează cu dragoste tradițiile, portul și cîntecele din bătrîni. Niciodată nu se vîcîdesc. Pentru dreptul lor, știu să lupte, așa cum s-a întîmplat în primăvara acestui an, cînd greva generală a cuprins 500.000 de oameni, care, după o luptă înversunată, au învins.

În timpul șederii noastre în Finlanda ne-am bucurat de sprijinul binevoitor al Direcției Presei din Ministerul Afacerilor Externe al Finlandei, de înlesnirile făcute de conducerea unor întreprinderi industriale și comerciale care au legături cu țara noastră, în sfîrșit, de simpatia și ajutorul colegilor noștri — ziaristi finlandezi. Într-un timp relativ scurt, am vizitat orașele Tampere, Turku și Kotka. În „raza de acțiune” a grupului nostru de gazetari a intrat și îndepărtata Laponia.

Amănunte despre trecutul poporului finlandez am aflat de la Pia Immonen, amabila însoțitoare care ne-a condus prin nenumăratele săli ale Muzeului Național. Ne-am oprit aici în holul mare, cu plafonul pictat pe teme din Kalevala, am trecut prin sălile epocilor vechi, zăbovind în fața fosilelor de acum 8.000 de ani, a obiectelor vechi, mărturisind existența

civilizației finlandeze cu 2000 de ani înaintea erei noastre.

Într-o sală specială sînt prezentate portul și obiceiurile din Laponia, diferitele seminții din această regiune. În mărime naturală, te întîmpină manechine de samoezi, în portul lor specific. Ne surprind picioarele de grosime neobișnuită la femei.

— Asta pentru că le înfășoară cu cîteva rînduri de moletiere de lînă groasă.

— De ce?

— Ca să pară că-s groase cu adevărat. Să creadă, astfel, bărbații că-s mai bune la muncă.

N-am mai spus nimic. Era adierea unei lumi vechi, a unor prejudecăți perimate.

Oameni și realități

În fața fabricii de cabluri ne aștepta inginerul A. Bassin, reprezentantul firmei Seximo, care încheie diverse operațiuni cu firmele romînești de export. Ne-a prezentat directorului tehnic Kyösti Vaavananen și inginerului Reins. Sîntem purtați prin cele șapte etaje spațioase, pentru a putea urmări întregul proces de producție, de la lingouri de aramă pînă la cablurile cele mai fine și altele groase cît brațul, folosite pentru legături submarine. Aci muncesc 1200 de salariați, dintre care 250 funcționari și 40 ingineri. Fabrica a fost înființată în 1912, iar astăzi dă o producție anuală de 35.000 de tone. Produsele iau calbă Uniunii Sovietice, Indiei, Braziliei, Pakistanului... Capital finlandez. Munca, în mare măsură mecanizată. În „camera inginerului” primim cu interes machetele și diagrame. În 1950 producția a scăzut la 13.000 tone. De ce?

Ni se explică:

— O grevă. Se întîmplă pe la noi...

Materia primă — cuprul — este de proveniență finlandeză. Se obțin mari cantități în regiunea răsăriteană a țării. Arama brută nu se exportă decât în U.R.S.S. și în Cehoslovacia, în schimbul unor alte materii prime. La expediție ne întîmpină baloturi mari cu adresa: U.R.S.S.

Regimuri sociale diferite. Concepții diferite despre lume. Însă Finlanda duce o politică de neutralitate, de pace. Încheie tranzacții însemnate cu cele mai diverse țări din lume. Și cu țara noastră. Dovada: 30% din exportul finlandez de saci de hîrtie se îndreaptă către țara noastră, ca și 25% din celofibra finlandeză exportabilă, ca și o mare parte din celuloză.

Trecînd prin fața vitrinelor din oraș, am observat conserve romînești de fructe, mazăre, nucii... Rivalizează prin calitate cu cele mai bune, importate din alte țări. Iată și vitrinele magazinelor textile: vedem aici prosoape romînești, care au mare căutare, olandina și stamba noastră... Iar în magazine speciale, cumpărătorului i se oferă produsele artizanatului nostru: covoarele romînești... Hotărît lucru, cînd există bunăvoință, interes reciproc, respect mutual și încredere, beneficiază ambele părți.

★

Dar cum o duc oamenii? Este ceea ce am vrea să aflăm de la ei înșiși, căci prețurile din vitrine, de la restaurante, de la hotel reușesc mai mult să ne încurce. Într-a-

devăr: o cămașă de poplin costă 1000 de mărci, în timp ce o cravată de calitate inferioară o plătești cu 800 de mărci. O masă la restaurant (două feluri și desert) 600 - 700 mărci, o pereche de pantofi 2500 de mărci. Un bilet la cinema, 200 de mărci, o cameră la hotel (24 ore), 2000 mărci. Ce să mai înțelegi din toate acestea, dacă ești obișnuit să privești relațiile dintre prețuri cu ochii din țară? Căci, în vremea ce stofa pentru un costum bun costă 6000-7000 de mărci, patru cafele negre și patru coniacuri la un restaurant oarecare, se plătesc cu 3200 mărci. O idee mai exactă asupra realităților finlandeze am căpătat cu sprijinul kolegei noastre Hilka Ahmala, ziaristă din Helsinki, care ne-a însoțit în calitate de translator în vizita pe care am făcut-o la Ita-Herttoniemi, cartier de locuințe muncitorești situat la 11 kilometri de Helsinki.

Un grup de copii finlandezi, care au venit să-și ia rămas bun de la ziaristii străini ce părăsesc orașul Helsinki.

Am bătut la prima ușă și, cîrîndu-ne scuzele convenite, am intrat fără să reușim a alunga surpriza și contrarierea de pe fața gospodinei. Eram în casa lui Veikko Tuunanen, muncitor instalator, tată a 3 copii.

Salariul lui Veikko e în medie de 40.000 mărci pe lună. Cînd te gîndești — 40 de cămași! În schimb, însă, numai chiria pe o lună este de 12.500 mărci, gazul și lumina încă 1000, iar impozitul de 17-18 la sută, ca să nu mai vorbim de alte cheltuieli strict necesare, în afară de cele pentru hrana întregii familii.

— Aveți concediu plătit?

— Desigur. Trei săptămîni. Dar anul acesta nu ni se acordă decât două. Am stat opt luni în grevă.

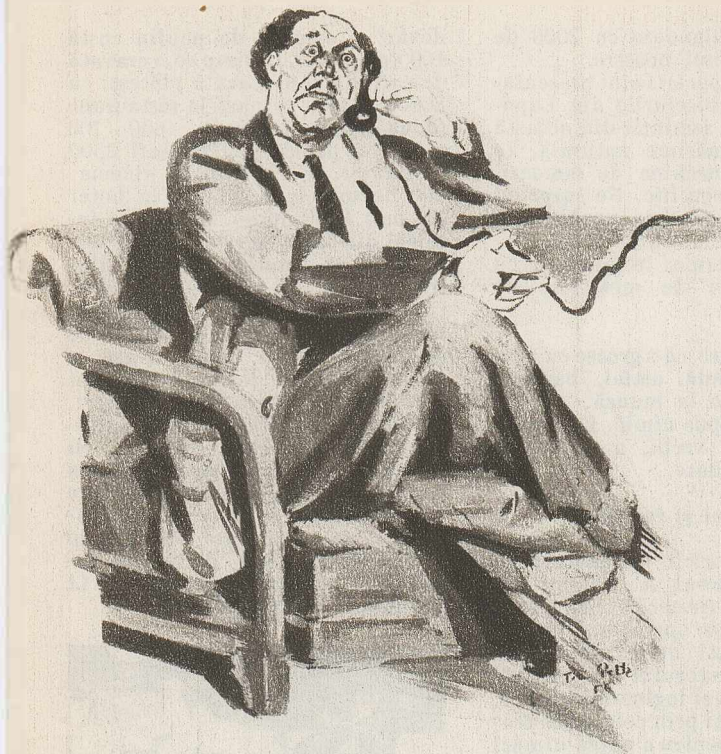
Se vede că viața nu este chiar așa de ușoară, cum pare la prima vedere, cînd admiri vitrinele bogate ale uriașului magazin Stokman din Helsinki. Iar prețurile cresc mereu.

Ne-am înapoiat în patrie cu impresii multe, cu diverse constatări și observații multiple. Și, mai presus de opiniile legate de anumite fenomene care-și au rădăcina în structura socială însăși, avem sentimentul că am cunoscut oameni care vor sincer pacea, care caută să-și facă viața mai bună, într-o țară ce duce o politică de neutralitate. Pe temeiul neutralității finlandezii caută să închege legături trainice cu toate popoarele lumii.

Vizita noastră am privit-o drept unul din pașii ce se fac pentru o mai bună cunoaștere reciprocă.

Delegații Întîlnirii internaționale a ziaristilor ascultă cu atenție cuvîntarea delegatului uruguayan, Alemanez.

TORPILA

de PAPP Ferencz

Dacă Csomagi Dezső — de care se ocupă această istorioară — ar fi fost umflat de valurile opiniei publice și făcut inofensiv, pentru ca apoi să fie tratat după cum i se cuvenea, n-ar prea fi meritat să fie amintit aici. S-ar fi scufundat de la bun început în adâncuri, sau, ceea ce ar fi fost și mai grav, ar fi naufragiat pe crestele ascuțite ale stîncilor care macină chila vasului pînă cînd o preface în așchii. Dar Csomagi Dezső nu era flăcăul care să se lase izbit de stînci. De altfel cititorul atent îl poate recunoaște cu ușurință dacă binevoiește să se uite cît de puțin împrejurul său în lume. Pe vreme senină, acesta se agită pe coastă, dar imediat ce se apropie furtuna, dispăre fără urmă. Și-n timp ce altul se luptă cu natura dezlănțuită, zgîlțit de rafala vîntului și stropit de spuma valurilor răscolite de furtună, el s-adăpostește în fundul calei, folosindu-se de această ocazie pentru a-și coase încă un grad, și mai înalt, pe mîneca redingotei.

Dar cunoștințele de navigație ale lui Csomagi Dezső nu se limitau doar la atîta. El știuse întotdeauna cum trebuie să se orienteze, fiind un adevărat maestru al busolei înflăcăratelor luări de cuvînt. În limbaj continental, asta însemna că, ori de cîte ori fusese ales ca membru al vreunei comisii ocazionale, el lua numaidecît cuvîntul, ocărînd furios pe dușmanul de clasă și făcîndu-i de două parale pe cei care nu priveau cu toată seriozitatea sarcinile care li se atribuiseră de către colectiv. Impresia foarte bună nu era încă umbră de faptul că nimeni nu-l văzuse vreodată la ședințele acestei comisii. Critica adusă era întotdeauna generală și foarte principială, în timp ce autocritica lui își sfîșia inima de durere. Numai că din ea ieșea de ficcare dată un altul sfîșiat. Și iarăși, nu știu cum se face că, pentru meritele altuia, el primea laudele, iar pentru greșelile lui, găsea mereu cîte un țap ispășitor. Și pînă să-și fi dat seama, era prea tîrziu; el naviga de-acum cu superioritate pe valurile opiniei publice, izbutind să ancoreze, în cele din urmă, drept în scaunul directorial al unei întreprinderi comerciale alimentare.

Intr-un asemenea moment începe și povestirea noastră. Își ocupase postul cu hotărîrea ne-strămătată de a se statornici pe vecii vecilor în această regiune cu climă plăcută, cu fauna și flora bogată și extrem de variată.

În vederea acestui lucru, va stîrpi cu mîna fermă mai cu seamă familiarismul (cel care i-a făcut să naufragieze pe predecesorii săi), dacă s-ar ivi cumva un astfel de fenomen. Noroc că nu se ivi de loc așa ceva, afară numai de responsabilul comercial al întreprinderii, care se oferi să trimeată cîteva kilograme de rodii proaspăt importate „stimatei soții a tovarășului director”. Csomagi încuviință, continuînd foarte vigilent, să fie cu ochii în patru. Degeaba, însă: se întîmplă numai că în magazine rodii fură împărțite pe sub mînă, pînă la ultima. Fără îndoială că în felul acesta vînzătorii din magazine au fost scutiți de o mare oboseală...

Altădată sosi halva cu ciocolată. Csomagi umblă de colo pînă colo, supraveghînd cu atenție ca nu cumva să apară, cine știe pe unde, urmele suspecte ale familiarismului. Pînă la urmă hotărî să-și aprovizioneze prietenii și cunoscuții cu halva și, pentru ca nu cumva, fe-rească dumnezeu, să acapareze străinii toată marfa din magazine, rezolvă el personal întreg transportul. Familiarismul, din fericire, nu se ivi nici de astă dată.

Și în felul acesta, încetul cu încetul, le învătă omul pe toate.

Cînd avu ceva mai multă experiență, lui Csomagi îi intră în cap să-i facă nevesti-si o mică surpriză; niște pantofi sport, vișinii, cu talpă dublă, un model unic, pe care nu-l mai avea o a doua femeie în oraș. Cînd sosiră, deci, nucile de cocos, îi trimise o jumătate de duzină lui Cser Miklos, președintele cooperativei de producție din industria pielii. Asta nu-l împiedică însă să observe că restul nucilor de cocos fură împărțite pînă

la ultima de către colaboratorii săi. Dar de familiarism, doamne ferește, nici vorbă!

Pe măsură ce treceau zilele, se înrădăcina tot mai mult în sufletul său convingerea că cei care pomenesc de familiarism nu fac altceva decît jocul dușmanului de clasă, calmînd comertul de stat. În aceste calomnii el vedea întruchipîndu-se numai nemulțumirea mic-burgheză. Dar, slavă domnului, cîinii latră, caravana trece!

Fii binecuvîntată, dulce liniște! Slăvită fii, tu nobilă conștiință a muncii bine îndeplinite! Adevărata tărășenie începe abia acum.

Într-o dimineață frumoasă de august, Csomagi se așeză voios la birou. Se vedea pe fața lui că e hotărît să rezolve o mulțime de treburi. Ridică receptorul și ceru să vorbească imediat cu directorul magazinelor de fierărie.

— Kence? Servus! La telefon e Csomagi.

— Bine, bine! Ce-ți trebuie?

— Aragazul cu cuptor pe care mi l-ai promis de două săptămîni.

— Știu. S-a făcut. Să-mi dai însă, niște unt de cocos... Sîmbătă avem o întrunire tovarășească. Îl cunosti pe Bela, de la furnizorii? Trimite-i și ăluia un kilogram. Imre i-a promis. Pe Bádogffy, croitorul, îl cunosti? Adică nu, că n-ai de unde. Trimite-i și lui niște banane în str. Bádog, numărul 5.

— Am notat tot. Cum e vremea?

— Frumoasă. Cerul senin, fără nori, din răsărit se anunță magnetofone de bună calitate și aparate de fotografiat.

— Nu-i nevoie. Am. Dar cu aspiratorul d-nei Sztayor ce se mai aude?...

Legătura se întrerupe brusc și, pe neașteptate, se auzi în receptor glasul cumnatului de la țară al lui Csomagi. Acesta îi amintea, urlînd, de promisiunea făcută învățătoarei de a-i procura, pentru un ballonseide, niște mătase de culoarea cafelei cu lapte.

— Cum? Cafea cu lapte?

— Nu! De culoarea cafelei cu lapte, mă!

— Am notat. Sărut-o pe Mici! — urlă Csomagi.

După ce termină, Csomagi tocmai voia să-l cheame din nou pe Kence, cînd interveni pe fir Cser, bătrînul urs, președintele cooperativei de producție din industria pielii:

— Săptămîna viitoare este onomastica soției tale. Cser ține minte întotdeauna. Pantofii se

fac, fii fără grijă. Model superb, piele de șarpe, exotic, mii de solzi!

— Merçi. Altceva?

— Nuntă la orizont. Mici ștregărița vislește grabnic spre port, vrea să acosteze. Șaizeci de sticle de vin. Lichior. Vanilie. Făină.

— Cum?

— Făină pentru Laczi. Cu preț oficial, bineînțeles, căci altfel găsește orice prost!

— S-a făcut!

Și se așternu pe muncă. Mai întîi luă legătura cu manipulantul depozitelor de la cooperativă.

— Tojásfalvi? Salutare! Îmi trebuie repede o sută de ouă.

— Am notat. Am nevoie de pește proaspăt.

— S-a făcut!

Csomagi apăsă în furca telefonului, aprinse o țigară și, întinzîndu-și picioarele, ridică din nou receptorul. De data asta, vorbi cu tehnicianul fabricii de îngreșăminte artificiale.

— Ai pește proaspăt?

— Am. Îmi trebuie, însă, undițe englezești!

— S-a făcut!

Închise telefonul, formă alt număr și așteptă în receptor se auzi vocea metalică a șefului d depozit al întreprinderii.

— Gomba-baci? Cum stăm cu nucile de cocos?

— Iarăși?

— Să te ia dracu'! Gomba! Ce-i asta „iarăși”? Vrei poate să te dau afară? Notează, cînd îți spun: nucile de cocos în str. Torkos nr. șase! Ia te uită, prostănacul!

— Mișka? Nucile de cocos sînt pe drum; trimite undițele lui Gerzson, la îngreșămîntul artificial.

— Gerzson? E-n regulă cu undițele, trimite pește lui Tojásfalvi.

— Tojásfalvi? Peștele înoată spre tine, expediază coniacul pentru Cser.

— Cser? Coniacul e pe drum.

— Kence? În sfîrșit. Am avut puțină treabă între timp. Cum rămîne cu Ana Sztayor...?

— Dă-o dracului pe balena aia bătrînă! I-a promis neveste-mi catifea și...

— Las' că-ți dă, nu-ți fie teamă. Știu însă că dacă nu primește migdalele, socru-meu rămîne fără stilou „Parker”.

În timp ce se desfășura acest prețios schimb de idei, Csomagi își imagina străzile înșorite ale orașului. Vedea, parcă aieva, o mulțime de oameni grăbindu-se în toate direcțiile: unul du undițe, altul banane, unuia îi atîrnă o coadă de pește din geantă, în timp ce altul se căzneauțe cu o ladă plină de sticle, în brațe. Păcat numai că la „Centrofarm” e un tip încuiat, cu care nu se poate face nimic. Și că, dacă ai nevoie de vreun medicament, trebuie să mergi la farmacie, ca un client oarecare. Da, există și canibali pe insula prietenoasă a comerțului; pe ăștia e bine să-i ocolești...

Acum, cînd terminase cu celelalte, se putea ocupa și de materialul pentru ballonseide.

— Textiliștii? Cu directorul.

— Eu sînt.

— Pe dracu', asta nu-i vocea lui.

— Ba-i a mea, a directorului Gáspár. În-trebuințez totdeauna numai vocea mea proprie. Fii te rog dragut și treci la subiect.

— Ce fel de Gáspár, ce fel de subiect? — se răsti Csomagi scos din fire. Vreau să vorbesc cu directorul.

— Ți-am spus de atîtea ori că eu sînt!

Nu mai încăpea nici o îndoială că era un director nou. Ei bine, în definitiv, se poate întîmpla și asta. Într-o vreme fusese și el director nou. La fel și Kence. Ei și? Lumea se opri din cauza asta? Nici vorbă că nu. „Lumea trebuie să se învrtească în orice fel de împrejurări”, îi comunică el imediat lui Gáspár. Apoi se recomandă, oferindu-și ajutorul și strălucita-i experiență. Și pentru ca de-acum înainte să se tutuiască, la sfîrșit îi ceru „un mic serviciu”:

— Dar să fie frumoasă, de culoarea cafelei cu lapte.

— Îmi pare rău, dar cu asta nu mă ocup eu.

— Ce vorbești? Ia spune-mi, de cît unt de cocos ai nevoie?

— Pentru ce?

— Păi, pentru tine! Ce mai întrebî?

— Probabil că este o neînțelegere la mijloc. Mie nu-mi trebuie nimic. Iar mătasea se vinde la secția respectivă.

— Nu mai spune, că mă prăpădesc de ris! zise Csomagi simțînd că se înecă de furie. Cunosce eu figurile astea, n-avea nici o grijă! Bine, bine, îți trimîț lapte condensat. Dacă-mi

găsești o nuanță frumoasă, îți trimit și banane, cu toate că nu mai sînt.

— Păi, dacă nu mai sînt, atunci de unde o să-mi trimiți?

— Asta-i treaba mea!

— N-am nevoie de nimic, tovarășe. Iar cu mătasea nu mă ocup eu!

Cînc! — se auzi de dincolo telefonul închizîndu-se.

— Alo...alo — repetă Csomagi, aiurit. Ce fel de tip o mai fi și ăsta? O adevărată catastrofă!

Deodată se înfioră, atins parcă de un vînt înghet. Își simți tot corpul scaldat în sudori reci și părul făcîndu-i-se măciucă în cap, ca și cum ar fi dat de dracul în persoană, ziua-n amiază mare, atunci cînd omul se așteaptă cel mai puțin. Se înmulțesc canibalii. La „Centrofarm“ să ai de-a face cu un încuiat — mai merge! Doar n-ai nevoie de medicamente în fiecare zi! Dar la textile? O adevărată catastrofă!... Chemă repede pe contabilul-șef al textilistilor. Acesta știa doar că vechiul director fusese trimis să muncească ca vînzător și înlocuit cu unul nou, care promite, în schimb, a fi om cumsecade. „Asta, om cumsecade? Contabilul-șef nu-i în toate mințile“ — își spuse Csomagi. Și, desperat, îl chemă la telefon pe Kence. Își comunică știrea, întrerupîndu-se reciproc, deoarece între timp o pățise și Kence cu el, într-o chestiune cu niște covoare.

Păcrea lui Kence, însă, era că Gáspár trebuie „momit“ cu orice preț.

— Foarte bine, încearcă să-l momești ca ceva!

— Cum, eu? Nu ești tu cel cu alimentele?

Pînă și peștele se lasă prins în undiță din cauza poftelor lui de mîncare. Niște coniac franțuzesc sau mai știu eu ce... Trebuie să se prindă la ceva! Și poate că nici nu e un tip atît de periculos.

A doua zi, Csomagi alcătui o listă a tuturor lucrurilor pe care numai o inimă îndurerată le-ar lăsa să apară în magazine. Timp de o jumătate de oră îi citi de patru ori lui Gáspár lista la telefon. A cincea oară se opri numai la anumite sorturi, zăgăvindu-le cu plescăituri prelungi din limbă, gustul special, suculența cerească. Se aștepta ca Gáspár să-și piardă dintr-un moment într-altul stăpînirea de sine și să înceapă să strige: „Asta, da! Din asta să-mi trimiți și mie!“ Era tocmai pe la ora zece, cînd oamenilor le vine cheful de a gustărică. Din receptor, însă, izbucni neobișnuit de tare vocea noului director:

— Cu toți clienții sacrificii dumneata atîta timp, tov. Csomagi? Nu te supăra, dar nu pot să cred așa ceva!

— Cum pentru toți, tovarășe Gáspár? — oftă Csomagi, pierzînd orice speranță. Te prefaci că nu înțelegi... Cînd sînt solicitat de oameni excepționali, atunci...

— Nu există oameni excepționali! Pentru mine toți sînt la fel. Toți!

Csomagi, îngrozit, trînti receptorul în furcă; nu voia să mai audă asemenea sacrificii și injurături. Deznădăjduit, se lăsă pe spate. În fața ochilor îi apărură din nou orașul însorit. Dar ce să vezi, minunăție: în loc de oameni încărecați cu ouă și undițe, circula pe străzi numai milițieni în uniformă — și nu în diferite direcții, ci drept încoace, spre el...

„Pfu! Ce viziune blestemată!“ o alungă el cu mîna.

În zilele următoare, Csomagi își neglija munca. Datorită nepăsării sale, ultimul transport de mărfuri se vîndu în întregime în oraș. La magazine. Evenimentul, atît de neobișnuit, provocă o adevărată panică printre vînzători. Disciplina muncii scăzu, spiritul de colectiv slăbi. Se iviră vînzători care îndrăzniră — ce scandal! — să pună conducătorului comercial întrebări de soiul acesta: „De ce nu e totdeauna așa?“

Csomagi nu mai îndrăzni să ridice pavilionul pe catarg.

Cînd Gomba-baci dădu un telefon ca să se intereseze ce se întîmplă cu cîntarul cel nou, Csomagi fu cit pe-aici să-i spună: „Du-te dracului, bătrîne“. Își luă însă repede seama, căci în fața ochilor îi apărură diagonală lăcioasă a celor doi milițieni din vis și-i răspunse:

— Dragă Gomba-baci, scumpule, știi bine că-n curînd o s-o rezolvăm...

Ce invenție nenorocită și telefonul ăsta! Numai vești alarmante șoptește: ba că Gáspár a refuzat servietă trimisă-n dar de la Cser, ba că Kence a încercat zadarnic să-i bage pe gît un

magnetofon nou-nouț!... Și de nicăieri nici o speranță, nici un strigăt de fericire care să amuțe: pămînt, pămînt la orizont!

Csomagi trăia într-o groază permanentă. În cîteva zile stăbise ca un fir. Cu părul încăruntit pe la temple, cu ochii șterși și pierduți în fundul capului, devenise un fel de reclamă ambulăntă împotriva propriei sale întreprinderi.

Din cînd în cînd, se uita pe furis în oglindă: îl privea o față schimonosită, galbenă, nerasă, cu mii de cute adunate unele peste altele în jurul buzelor. Și toate astea erau completate, de fantezia lui, cu niște băine vîrgate oribile. Se dădu înapoi, împleticindu-se cu ochii închiși.

— Ce-o să mai fie? — întrebă el îndoliat, punînd mîna pe receptor și formînd numărul lui Kence...

— Știu eu? zise acesta, cu un glas pierit, ca din fundul pămîntului.

— Nu mai înțeleg nimic! — interveni pe fir și Cser.

Jale și frică, oriunde te-ntorci. De ce oare? Fiindcă se strecoară în comerțul de stat oameni periculoși pentru colectivitate.

Brusc, se lovi cu palma peste frunte: „Asta e! Periculos pentru colectivitate!“

Pe punte, căpitane! Corabia putredă tot mai plutește, oricît ar fi marea de agitată, oricît ar urla valurile de furioase!

S-o luăm metodic, însă să chibzuim cu grijă:

Îndrăznește să vîndă mătasea de plapumă la secția de mătăsuri. Vrea să cumpere aragaz, cu cuptor de la magazin pe față, în vîzul întregii lumi. N-are nevoie de servietă cadou! Nici de magnetofon. Ar vrea ca Kence să pîndească singur, să vadă cînd sosesc covoare la magazin. Susține sus și tare că nu există oameni excepționali! Presupunînd că există o dreptate sub soare, asta înseamnă fără doar și poate de-a dreptul anarhie, ruina prestigiului, tendințe de egalitarism mic-burghez. În viața socială nu vrea să se încadreze, căci n-are de gînd să creeze legături tovarășești de prietenie, cu ceilalți colegi directori. Cu alte cuvinte, să-mi fie eu iertare, scuipe pe ei. Cum poți să privești așa ceva alt fel decît ca manifestarea unui individualism sălbatic, furibund? Rupîndu-se de masele muncitoare, era firesc să alunece în mlaștina burgheziei. Afară de asta, toate preocupările lui se învîrtesc numai în jurul propriei sale persoane. Tot timpul pîndește să fie laudat de superiorii săi, acesta fiind scopul tuturor acțiunilor pe care le întreprinde. Aici nu mai e de loc greu să recunoști criteriul carterismului și egoismului. Dar culmea abia acum urmează: Marfa cea mai bună este vîndută în magazine străinilor, unor indivizi necunoscuți, veniți de pe stradă, fără nici un fel de alegere, cînd printre ei ar putea foarte bine să fie și foști exploataatori. Cine dorește să det rmine în mod științific acest fenomen, n-are la îndemînă decît trei cuvinte: trădare de clasă, împăciuitoism, oportunistism. E împede ca lumina zilei, deci, că cel care comite asemenea lucruri, nu se dă îndărăt nici de la favorizarea cunoscuților și prietenilor. Iată, așadar, unde zăcea ascuns familiarismul, despre care se pomenește atît de des! De altfel, așa se întîmplă întotdeauna: pînă nu faci foc, nu iese fum! În asemenea împrejurări, prima datorie a unui om de conștiință e de a-și scăpa semenii de asemenea răufăcători, care constituie un adevărat cancer social!

„Atențiune, echipaj, pregătiți lansatorul de torpilă!“

Încă în aceeași după-amiază, Csomagi, împreună cu ceilalți firtați ai săi, se întîlniră ca să pună la cale demascarea întregii activități subversive a noului director Gáspár.

— Sute de mii de balene și de homari! Ce fel de epavă mai e și asta aici? exclamă scafandru plin de mirare.

Curenții apei flutură paginile unui jurnal de bord. Se mai pot încă descifra ultimele note mîzgălite în grabă de căpitanul Csomagi, comandantul vasului: „azi am lansat o torpilă. Mai bine n-o făcăm! Întoarsă brusc, de coana înfuriată a valurilor, s-a îndreptat spre noi și — ce grozăvie! Sfinte Șperțius, ajută-ne! — a lovit din plin vasul nostru... Apa pătrunde peste tot... ne scufundăm... ajutor!... aju...“

De fapt, așa se termină orice poveste asemănătoare.

Dacă nu întotdeauna azi, cu siguranță mîine.

În romînește de Kati și Mihnea FUIORESCU

Tînăra literatură din R.P. MONGOLĂ

Mongolia prer evoluționară, cu toată viața ei arhaică, a cunoscut creația literară cultă în proză și poezie — evident restrînsă și adesea influențată de ideologia naționalismului burghez. A cunoscut, de asemenea, o bogată producție literară folclorică. Tocmai pe baza acestei moșteniri — cele mai valoroase opere ale înaintașilor și folclorului — s-a creat literatura mongolă contemporană, născută în anii furtunoși ai revoluției arașilor conduși de Partidul Popular Revoluționar Mongol, în lupta pentru sfărîmarea cătușelor feudale și împlinirea istorică a înaintatei orînduirii socialiste. Nu este de mirare că o atare revoluție a dat la iveală și cîntăreții ei. Dintre eroii luptelor de partizani, s-au născut primii poeți ai literaturii mongole contemporane. Mlădițele firave ale acestei literaturi au răzbătut, cu vigoarea noului, s-au dezvoltat în pas cu cuceririle revoluției, ocupînd astăzi un loc de seamă în frontul cultural al tinerei republici democrat-populare.

Încă în perioada dinaintea celui de-al doilea război mondial s-au vădit unele succese însemnate în creația literară a unor tineri scriitori mongoli în frunte cu T. Damdinsuren și D. Națagdorj. În această perioadă au apărut lucrările în proză „Fata respinsă“ a lui Damdinsuren, povestirile lui Națagdorj și poveștile lui Tevegmed, poemele „Patria mea“ de Națagdorj și „Mama mea cu părul cărunț“ de Damdinsuren, în sfîrșit, o seamă de piese realiste, printre care „Trei dealuri pleșuve“, libret de operă scris de Națagdorj, de o factură cu totul nouă și opusă melodramelor sentimentale scrise pînă atunci.

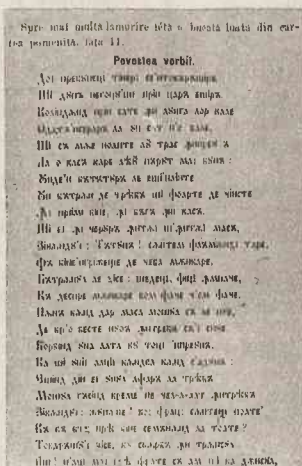
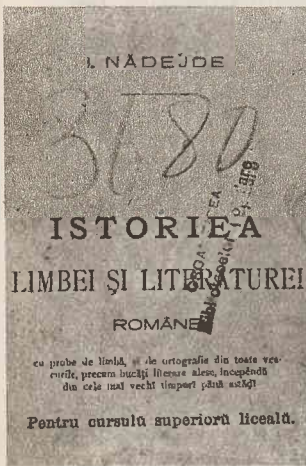
În perioada celui de-al doilea război mondial, s-a dezvoltat mult dramaturgia, a apărut și a făcut pași rezezi genul literar scurt, schița și nuvela. Este interesant și semnificativ pentru însemnătatea socială pe care o capătă treptat literatura în viața poporului mongol, că în această perioadă, prozatorii, poeții și dramaturgii s-au oprit cu deosebire la două teme: evocarea trecutului eroic al poporului mongol (mai ales în dramaturgie) și prietenia sovieto-mongolă, consolidată în focul luptei comune împotriva fascismului (mai ales în proză și poezie).

După cel de-al doilea război mondial, literatura mongolă de toate genurile a obținut noi și remarcabile succese pe drumul creației realist-socialiste. În acești ani au fost făcuți primii pași spre crearea romanului mongol. B. Rincen a scris un roman istoric, C. Lodoidamb, un roman de aventuri, și D. Namdag, un roman tratînd adînci probleme de viață. În poezie se simte puternic tendința de abordare a temelor actuale și de aflare a noi și variate mijloace artistice de exprimare. Dramaturgia, atacînd de asemenea temele actualității, se străduiește să învingă unele tendințe spre idilism. Tema prieteniei între popoare și a luptei pentru pace este îmbrățișată cu multă căldură de literații mongoli. Deși rămasă în urmă față de creație, critica literară mongolă se afirmă și ea în ultimii ani. Au apărut cîteva lucrări de studiu și critică literară, încă puține la număr, dar militînd cu vigoare împotriva rămășițelor ideologiei burgheze în artă, pentru o literatură partinică, cu un bogat conținut de idei, pentru măiestrie artistică.

Condițiile create literaturii de către regimul popular în Mongolia, îndrumarea activă pe care o asigură în creația literară Partidul Popular Revoluționar Mongol în frunte cu comitetul său central, nu lasă nici o îndoială asupra perspectivei de dezvoltare în viitor a tinerei literaturi mongole contemporane spre culmile realizmului socialist.

E. D.

PRIMUL TRATAT DE ISTORIE A LITERATURII ROMINE

Facsimilul copertei și al unei pagini din cuprinsul cărții.

La întrebarea tov. Petronia Irina, deservitoare la întreprinderea „Industria Bumbacului A”...

Nădejde mai întocmise cu zece ani mai înainte un manual, dar urmele lui s-au pierdut. Ediția de la 1886 este mai completă și reprezentativă...

A cum șaptezeci de ani, în editura fraților Șaraga din Iași apărea primul manual de istoria limbii și literaturii române...

Manualul lui Nădejde utilizează metoda prezentării cronologice a textelor, pentru a ilu-

tra evoluția limbii literare. Citele sînt date în alfabetul vechi, chirilic, iar comentariile în cel latin.

Cartea exprimă punctul de vedere al revistei Contemporanul și — printre altele — este una din cele dintîi lucrări de sinteză în acest gen care cercează pozitiv opera lui Eminescu.

Nădejde recunoaște talentul lui Odobescu, Delavrancea, Caragiale, Slavici, iar despre Creangă spune că „este cel mai înzestrat cu talent artistic din grupa de colaboratori de la „Convorbiri”...

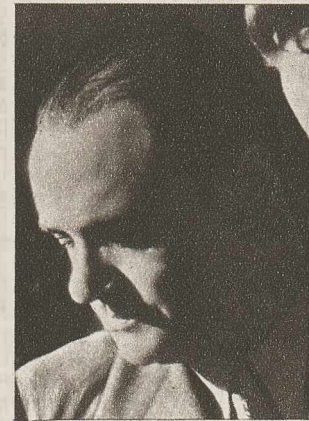
De remarcat că manualul cuprinde note polemice, începînd de la prefață — unde autorul îl satirizează pe „oamenii d-lui Sturza”, ministrul Instrucțiunii...

Cartea lui Ioan Nădejde prezintă o remarcabilă valoare documentară și, cu toate erorile din biografiile unor scriitori contemporani...

Ca și majoritatea statelor arabe, această țară duce astăzi o politică îndreptată spre întărirea relațiilor de prietenie cu toate statele.

dintre Yemen și Uniunea Sovietică, precum și recenta vizită în Uniunea Sovietică a printului mostenitor...

BENJAMINO GIGLI

Tovarășului Preda Zeno din Timișoara, care dorește să afle amănunte despre viața și activitatea artistică a tenorului Benjamino Gigli...

În 1915 Gigli a obținut un mare succes în rolul lui Faust din opera „Mefistofele” de Boito, pe care l-a cîntat la Bologna...

Primele succese în străinătate le-a obținut în Spania în 1917. Tot în opera lui Boit care murise cu șase luni în urmă...

În 1919-1920 Gigli întreprinde un turneu în America de Sud și tot în același an își face debutul la Metropolitan Opera House din New-York...

În 1932 rupe contractul cu opera din New-York, refuzînd să accepte o reducere a onorariului pe care-l primise înainte de criza economică.

Celebru tenor italian s-a născut la 20 martie 1890 la Reconati, în familia unui modest cizmar.

din Reconati, în al cărui cîrmă micul Benjamino a fost primit să cînte cînd a împlinit 7 ani. După cîteva clase de școală, tînărul a încercat diverse meserii.

În 1914 a luat premiul întâi la un concurs internațional de la Parma și la 14 octombrie al aceluiași an a debutat cu succes la Rovigno, în opera „Gioconda” de Ponchielli.

Gigli s-a căsătorit de tînăr. Soția sa, Constanta, originară din Roma, se trage dintr-o familie de muncitori.

Frumusețea naturală a vocii lui Benjamino Gigli este scoasă în relief de o tehnică desăvîrșită, atît în fortissime, cît și în pasajele cîntate cu mezzo-voce.

Y E M E N

La cererea tovarășului Mircea Calotă, tehnician la C.F.R. — Centrul de formare a trenurilor, publicăm un material documentar despre Yemen.

În manuscrisele lor, vechii istorici și exploratori romani vorbeau adesea despre o fărîșoară situată în sud-vestul Peninsulei Arabice: o numeau „Arabia fericită” atît pentru natura sa luxuriantă...

Cuprins între Arabia Saudită, la nord, și Aden, la sud și est, Yemenul se întinde pe o suprafață de 195.000 km². Solul prezintă o varietate puțin obișnuită.

În regiunea Djebel, cea mai propice așezărilor omenești, se află orașul Sana, capitala țării, precum și reședința regală, orașul Faizz.

Munții ascund în adîncuri zăcămintele de aur, argint, uraniu, plumb, fier și pietre prețioase, ce nu sînt însă prelucrate. De curînd s-au descoperit și importante izvoare de petrol.

slab dezvoltată, și aceasta ca o consecință a dominației și exploatații coloniale. Populația, de aproximativ cinci milioane de locuitori, se ocupă în marea ei majoritate, cu agricultura și creșterea vitelor.

Bogățiile pe care le posedă Yemenul, precum și faptul că se află așezat într-un punct strategic important — locul de trecere de la Marea Roșie la Oceanul Indian — au transformat țara într-o țintă a expansiunii engleze în această regiune.

Stăpînit în trecut în două rînduri de puterea otomană, Yemenul reușește de-abia după primul război mondial să obțină o independență — și aceea de fapt formală. Englezii încearcă de nenumărate ori să instaureze prin forță un regim de protecțorat în Yemen și în acest scop ei pun la cale acțiuni agresive de tot felul.

În lupta sa pentru consolidarea independenței naționale, poporul yemenit își găsește un sprijin și un prieten în poporul sovietic. Încă din 1928 imamul Iahia (regele Yemenului) încheie un tratat de prietenie cu Uniunea Sovietică. Astfel U.R.S.S. este prima mare putere ce recunoaște independența și suveranitatea țării.

dorința și hotărîrea sa de a păstra independența Yemenului, rezistînd penetrației occidentale. Fiul său, Seif ul-Islam Ahmed, îi urmează la tron.

Imperialiștii încearcă să atragă Yemenul în Pactul de la Bagdad. Dar poporul și guvernul yemenit refuză cu hotărîre să adere la acest bloc agresiv.

Anul trecut, emirul Abdulah, fratele înamului și exponent al cercurilor imperialiste, încearcă o lovitură de stat, cerînd regelui să abdice. Complotiștii sînt însă învinși, răscoala înăbușită și liniștea reinstaurată.

Recenta bombardare de către englezi a unor orașe și sate pămînce din Yemen n-a reușit nimic ea să abată Yemenul de la politica sa de apărare a independenței și suveranității naționale.

DATE ISTORICE DESPRE GURA HUMORULUI

La această cerere, pe care ne-a făcut-o tov. C. Piticaru din Gura Humorului, răspunde tov. conf. univ. G. Georgescu-Buztu.

Gura Humorului își trage denumirea de la mănăstirea Humorul, în preajma căreia se afla satul ce a dat naștere orașului de astăzi. Zidită de un mare boler, Ivan Vornicu, mănăstirea s-a întărit mai apoi prin dania pe care a primit-o în 1415 de la Alexandru cel Bun.

În secolul al XVIII-lea, feudalismul este în plină descompunere și se accentuează încercările capitalismului; țaranii

sînt din ce în ce mai vlăguți de către boieri și mănăstiri. Mănăstirea Moldovița, care se află nu departe de mănăstirea Humorul, pretinde iobagiilor de pe moșiile Vama și Cîmpulung, ca și celor de pe alte moșii din apropiere, printre care și Gura Humorului, să muncească mai mult decît pînă atunci și să dea dijmă din toate rodurile pămîntului.

Este mai mult decît probabil că și țărîni de pe moșia Gura Humorului s-au împotrivit cu aceeași dîrzenie, ca și vecinii lor.

Curînd după aceea, populația din Bucovina a intrat în ghearele unui al doilea exploatațor: imperiul habsburgic, care a răpit Bucovina în anul 1775. Și aici, ca și în Transilvania, habsburgii au dus o politică de nemiloasă exploatare și de dez-

GHETELE FERMECATE

— povestire științifico-fantastică —

de V. ȘAPARIN

Ilustrație de N. POPESCU

Totul a pornit de la un lucru de nimic. Petea tocmai își încălța gheata, când măică-sa observă că talpa era ruptă; prin gaura rotundă, de mărimea unei monede, se zărea brânțul. O borbă asemănătoare, poate ceva mai mare, era și în talpa celeilalte ghete.

— Uitați-vă, Ivan Ivanovici, se adresă amărîtă femeia, în lipsa altcuiva, unui musafir al vecinilor, venit dintr-un oraș îndepărtat, și care tocmai intrase întâmplător în bucătărie. În picioarele băiatului ăsta, încălțăminte se topește pur și simplu. Ghetele astea i le-am cumpărat acum o lună. Ați mai văzut vreodată un asemenea specimen?

Ivan Ivanovici puse pe plită ceainicul pe care-l ținea în mână și-l cercetă cu atenție pe el.

— Și eu am fost la fel — spuse Ivanovici făcîndu-și un semn de negare — și după cum vedeți nu s-a întîmplat nimic; am ajuns chiar profesor... Băiatul din partea voastră e vîdit. Asta-i tot.

Bine, dar încălțăminte se fabrică pentru toți oamenii normali — ripostă mama lui Petea. — Doar există încălțăminte specială pentru neastîmpătații...

La drept vorbind e regretabil că lucrurile se pot desfășura astfel — spuse cu seriozitate Ivan Ivanovici. — Să sperăm însă că o să se înceapă să se facă și o asemenea încălțăminte, cu care oamenii să poată alerga fără a mai avea grijă să se rupă tălpile...

— Aș vrea și eu să văd astfel de ghete! — spuse mama, clătînd din cap cu neîncredere. — Ghete ale căror tălpi să nu le dea gata Petea al meu într-o lună?! Asta ar fi o minune!

Ofensat, Petea pufni pe nări. La urma urmei, ce vină are el că e vîdit? Ce să facă dacă asta-i firea lui? Să stea cu picioarele legate?

Ivan Ivanovici se îndreptă spre ușă. Se opri apoi în prag și-l cercetă încă o dată pe Petea, dar încă nu se putea decide dacă să meargă sau să rămână.

Bine... am să vă trimit eu niște ghete fermecate — spuse el simplu. — Se pare că băiatul e potrivit pentru așa ceva, dacă tot ce mi-ați povestit despre el e adevărat. Vă trimit ghetele, dar cu o singură condiție: să facă cu ele tot ce-i trece prin cap și, mai ales, să le poarte în fiecare zi. N-aveți nici o grijă, Antonina Ignatievna, Petea al dumneavoastră n-o să le vină de hac niciodată.

Învîngîndu-și necazul, Antonina Ignatievna rîse. Glumeț mai e Ivan Ivanovici!

— Doar așa, dacă-s fermecate... La vreo două săptămîni de la plecarea lui Ivan Ivanovici, sosi un colet. Cînd desfăcîndu-l găsi o placaj, găsînd înăuntru, învelită în hîrtie, o pereche de ghete. Profesorul își ținuse, deci, făgăduiala.

Mama începu să desfacă hîrtia, iar Petea se aștepta să vadă niște supraghete de fotbal, cu talpă extraordinar de groasă, cu cramioane de metal și potcoave la tocuri — în genul bocancilor de munte pe care-i admirase în vitrina unui magazin. Dar mare le fu mirarea cînd văzură că în pachet erau niște ghete maron dintre cele mai obișnuite și de un model foarte simplu.

În sfîrșit, Petea le încercă; îi veneau exact pe picior.

— Se vede cît de colo: cumpărătura făcută de bărbat — spuse mama. — Ivan Ivanovici e un om inteligent, dar nu știe că pentru copii, care cresc, toate lucrurile de îmbrăcăminte se fac ceva mai mari. Și se mai gîndea că o să te țină și multă vreme!... În sfîrșit, poartă-le sănătos...

Din ziua aceea începură neobișnuitele peripecii cu ghetele. Faptul cel mai neobișnuit era acela că, în ciuda tuturor legilor naturii, ghetele, deși purtate, rămîneau ca noi. La început Petea umbla atent cu ele, de parcă ar fi fost într-adevăr niște ghete fermecate și s-ar fi putut aștepta la vreo festă din partea lor; dar cu timpul se obișnuie cu faptul că sînt noi, iar mai tîrziu încetă să se mai gîndească la

ele. Alerga prin curte ca și înainte și juca fotbal cu aceeași pasiune.

Într-o seară, pe cînd Petea se băga în pat, mama luă de jos ghetele și începu să le examineze.

— Le-ai dat gata, desigur, — bombăni ea, apropiînd ghetele de lumină. — Ba nu, sînt întregi! Ia te uită... Și talpa, parcă ar fi nouă. Asta înseamnă că, dacă vrei, poți purta lucrurile și cu grijă.

În seara aceea, înainte de culcare, mama își sărută odrasla cu o deosebită duioșie. Dar Petea avu simțămîntul nelămurit că nu prea merită lauda ei.

„Desigur, — se liniști el singur, în timp ce adormea — totul depinde de ce fel de ghete ni meresti. Maria Petrovna, de exemplu, se plînge veșnic că ni mereste pantofi care se scilciază într-o parte. Doar nu pot să fiu eu răspunzător de tot ce se întîmplă cu ghetele mele!

Maria Petrovna locuia în apartamentul de vizavi și era cunoscută pentru atitudinea ei sceptică față de orice există pe lumea asta, în afară de propria-i persoană. În ce-i privea pe băieți, ea îi inclusesese de multă vreme pe toți, și pe cei vîdiți, și pe cei lipsiți de vîdicie, printre fenomenele negative. De aceea, cînd Antonina Ignatievna i-l laudă pe Petea că de șase luni poartă cu grijă ghetele, ea nu-i susținu entuziasmul.

— Nimic deosebit — spuse Maria Petrovna, aruncînd o privire asupra tălpilor. — Microporos... Vezi? — nu e netedă, are zgrunțuri... O fi ea rezistentă, dar mie nu-mi place așa ceva... Microporosul e cauciuc și îți dă reumatism.

— Nu se poate să fie cauciuc — o contrazise Antonina Ignatievna. — Sînt atît de ușoare!... Încearcă-le.

Maria Petrovna ținu cîteva clipe ghetele în mînă.

— Nu cîntăresc aproape nimic — decretă ea cu un ton care voia să arate că acesta era un mare defect. — După părerea mea, e o înșelătorie...

...Lunile treceau una după alta și ghetele nici gînd să se uzeze, de parcă ar fi fost cu adevărat fermecate. Ba ieșiseră la iveală și alte ciudățenii. Astfel, într-o zi Antonina Ignatievna observă o zgîrietură pe vîrfurile ghetelor stîngi. Se vede că Petea o zgîriase în ziua cînd, împreună cu alți copii, strînsese fierul vechi din curte. Dar această zgîrietură dispăru curînd. Pe gheată nu mai rămase nici o urmă. Și apoi, mai era ceva inexplicabil: Petea nu-și făcea niciodată ghetele, iar ele arătau totdeauna ca noi! În sfîrșit, deși ghetele veniseră inițial ca turnate pe picioarele lui Petea, ele nu rămîneau de loc mai scurte sau mai strîmte.

Maria Petrovna, careia îi plăcea să facă observații tuturor, îi făcea morală Ignatievnei, ori de cîte ori o întîlnea:

— Ce-ți mai răsfeți odrasla! De sărbători, în cursul săptămîinii, în fiecare zi, îl vezi cu ghete noi. Ați putea să vă cheltuiți banii și pe altceva.

Sărmana Ignatievna încercă să o lămurească pe Maria Petrovna, dar acest lucru se dovedi inutil. Și la drept vorbind, cum i-ar fi putut explica misterul cu ghetele?

După această întîmplare, Maria Petrovna începu să spună despre Antonina Ignatievna că e o mincinoasă fără pereche.

Din cauza acestor încălțări diavolești, viața Antoninei Ignatievna se complică teribil. Să spună oamenilor adevărul? N-ar fi crezut-o nimeni. Să „recunoască” că la fiecare întîi ale lunii îi cumpără lui Petea ghete noi, ar fi fost stupid.

...Cînd mai trecură încă două luni în care nu interveni nici o schimbare, pe Antonina Ignatievna o cuprinsese panica.

— Uite ce e — îi spuse lui Petea într-o bună zi. — Mai lasă ghetele astea să se mai odihnească... Poartă-le pînă una alta pe cele vechi...

Și-i dădu băiatului ghetele care prilejuiseră

discuția cu profesorul. Unchiul Serioja, cizmarul, le puse pingele noi. În ce privește ghetetele fermecate, ele fură închise în dulap.

Oare prin hotărîrea asta Ignatievna urmărise să-și dea seama dacă fiu-său poartă mai cu grijă încălțămintea sau ghetetele care nu se mai uzau începuseră s-o sperie, pur și simplu? E greu de spus. Nici dînsa n-ar fi putut explica ce o făcuse să procedeze astfel. Important e că atunci cînd își văzu feciorul cu ghetetele nefermecate, scoase un suspin de ușurare.

Dar Petea dădu repede gata ghetetele și Antonina Ignatievna trebui să le ducă din nou la cizmar. Iată, deci, că băiatul vioi rămăsese mai departe vioi! Secretul purtării îndelungate a ghetelor nu depindea, deci, de loc de el. Dar Antonina Ignatievna dădea cu încăpăținare ghetetele vechi la reparat, iarăși și iarăși, pînă cînd, în sfîrșit, unchiul Serioja îi spuse:

— Nu mai are rost să le repari. Cumpără-i băiatului altele noi.

Să cumpere altele, în timp ce în dulap are ghetete absolut noi? Călcîndu-și pe inimă, Antonina Ignatievna trase sertarul în care pusesese ghetetele. Nu se mai uitase la ele de cîteva luni.

— Ce de praf! — spuse. Ține, scutură-le cu ceva — și-i întinse ghetetele lui Petea. — Încearcă-le: nu ți-au rămas mici?

Flăcăul șterse ghetetele de praf și ele redeveniră galbene, încîntînd privirea cu coloritul lor proaspăt. Și, la fel ca în ziua în care le încălțase pentru prima oară, ele îi veneau exact pe picior.

Dar nu asta o surprinse cel mai mult pe Antonina Ignatievna. Cu genul ăsta de ciudățenii se obișnuise. Altceva o contraria: ținea foarte bine minte că, atunci cînd pusese ghetetele în dulap, tălpile lor erau ușor tocite. Atunci, faptul acesta o bucurase: zgîrieturile și jupiturile confirmau într-un fel că sînt, totuși, niște ghetete obișnuite. Dar iată că acum, întorcînd ghetetele cu tălpile în sus, dădu de o suprafață zgrunțuroasă, neatinsă, ca de galoș nou. Lucrul cel mai neobișnuit ieși însă la iveală atunci cînd Ignatievna privi tălpile dintr-o parte. Biata femeie își puse ochelarii, și-i scoase, apoi și-i puse din nou. Nu, nu i se păruse: tălpile arătau mai groase decît fuseseră înainte. Intotdeauna o uimise faptul că Petea nu izbutea să tocească niște tălpi atît de subțiri, iar acum ele erau groase!

„Oare pot exista pe lume ghetete care cresc?” Antonina Ignatievna se sperie de gîndul care-i trecu prin cap. Ii era frică să-i mai dea lui Petea aceste ghetete și nu știa, totodată, ce să facă cu ele. Oare să le arunce?

Soluția se ivi singură. Petea n-a mai avut prilejul să zburde cu ele. Se îmbolnăvi. Din fericiire, nu avu decît o gripă ușoară, dar fu, totuși, nevoit să stea în pat aproape o săptămînă. Faimoasele ghetete nu rămăseseră însă fără întrebuințare. Faima lor se răspîndise în curte și prietenii lui Petea veneau să le ceară pentru fotbal. Pe ei nu-i stîngherea de loc faptul că trăinicia neobișnuită a ghetelor nu

avea o explicație științifică. Dimpotrivă, fan-tezia lor zburda cu atît mai mult. Cîteodată, chiar, la ghetetele lui Petea se făcea o adevărată coadă. În înfrigurarea jocului, tinerii fotbalisti își juleau uneori genunchii și coatele, dar ghetetele rămîneau întregi.

Ele rezistă deci și la aceste încercări. Se părea că nu există forță care să le poată veni de hac. Și atunci, Antonina Ignatievna nu se mai putu stăpîni și întrebîndu-și vecinii de adresa lui Ivan Ivanovici, îi trimise o scrisoare. Și răspunsul veni. Iată ce-i scrise Ivan Ivanovici:

„Da, ele cresc! Și în acest fapt, stimată Antonina Ignatievna, nu e nici o minune. Eu înțeleg uimirea dv. și am să mă străduiesc să vă explic totul.

De ce cresc ele? Oare ați auzit vreodată despre epifite, plante care nu cresc pe pămînt, ci în aer? Ele nu au rădăcinile obișnuite, pot crește pe gard, fără să atingă pămîntul sau chiar pe sirmele de telegraf. Cu ce se hrănesc? Desigur, nu cu telegrame — să-mi fie iertat spiritul, poate nereușit. Ele iau din aer tot ce le este necesar pentru dezvoltarea lor. Pentru că în aer există atît umezeală, cît și fire de praf, ce au particule minerale întrînsele. Și aceste plante s-au adaptat foarte bine la o astfel de hrană „aeriană”.

La institutul nostru, ca rezultat al unei munci de cîteva ani, au fost obținute organisme vegetale foarte mici — epifite, care trăiesc în colonii mari, în genul celor ale coralilor. Ele formează o masă compactă, trunică, ușoară și maleabilă, ca și cauciucul, dar care lasă să treacă aerul; tăiată în foi, această masă nu e cu nimic mai prejos decît pielea, avînd totodată o proprietate pe care nici o piele nu o are: aceea de a crește. Vă amintiți, desigur, din Balzac, de pielea de sașin care își micșora dimensiunile; ei bine, „pielea” noastră, în loc să scadă, crește neînterupt... pentru că este vie. Organismele vegetale din care e alcătuită se înmulțesc repede, iar hrana, am spus, și-o iau din aer, ca toate epifitele. Pentru tălpi am confecționat o „piele” care crește deosebit de repede, deoarece această parte a încălțămintei se uzează mai mult. Vreau să mai spun că talpa se hrănește mai bine decît celelalte părți ale ghetei: în mers, ea vine în atingere cu pămîntul, care are mai multă umezeală și substanțe minerale. Hrănirea mai intensă contribuie la rofacerea mai rapidă a tălpii.

Desigur că ghetetele care cresc își au inconvenientul lor. Nu le poți păstra multă vreme în depozit, deoarece își schimbă numărul. În afară de asta, un adult care și-a cumpărat cizme pe măsură va constata după un timp oarecare că ele i s-au mărit. De aceea, la încălțămintea pentru adulți, această „piele” se va folosi numai la confecționarea tălpilor. Dar nici asta nu e rău. Nouă ne-au și mulțumit pentru tălpile veșnice acei factori poștali, revizori de cale ferată și alți oameni cu profesii „umbilatoare”, cărora le-am distribuit ghetete, pentru a le încerca trăinicia.

Cu totul alt fel stau lucrurile cu încălțămintea pentru copii. Ea se poate face în întregime din „piele” care crește. Noi credem că în felul acesta se poate rezolva pe deplin problema realizării unor ghetete care să poată fi purtate cîteva ani de-a rîndul. În laboratorul nostru am și supus mai multe perechi uzării artificiale, corespunzătoare purtatului normal al ghetelor timp de cinci ani. Dar una e să faci ghetete să „alerge” pe standul de probă și alta să verifici totul în practică. Iată de ce pe mine mă interesează foarte mult cum se vor comporta ghetetele lui Petea pe viitor și vă rog să-mi scrieți, dacă nu vă e greu, cel puțin o dată la șase luni.

P.S. De cîteva zile a fost pusă în funcțiune prima fabrică experimentală, în care ghetetele „fermecate” se fabrică pe bandă rulantă.”

★

O săptămînă mai tîrziu, Petea împreună cu maică-sa au fost la cinema și au văzut un documentar despre fabrica experimentală — „talpa-autogeneratoare” — cum o numea comentatorul filmului.

Pe ecran au apărut niște rezervoare uriașe, dar puțin adînci, în care, într-un mediu hrănitor, erau cultivate organisme vegetale extrem de mici; la microscop ele aduceau cu niște steluțe galbene. Se vedea cum aceste steluțe, imbinîndu-se, formau o foită subțire atît de ușoară, încît plutea cu ușurință. Foita se îngroșa apoi treptat.

— Pe măsura dezvoltării microorganismelor — spunea comentatorul — materialul devine tot mai dens. Acum „pielea” este gata. Ea poate fi croită...

— Da — spuse ușurată Antonina Ignatievna, cînd se înapoiară acasă. — Acum totul îmi e clar. Și curînd o întîmpină fără teamă pe Maria Petrovna.

— Să te duci la cinematograful — o sfătui ea — să vezi cum se fac ghetetele de felul celor pe care le are Petea. Atunci o să mă crezi, în sfîrșit, că nu-i cumpăr ghetete noi în fiecare lună.

— Ei, asta-i — ripostă Maria Petrovna — la cinematograful poți vedea fel de fel de lucruri. Trucuri care creează iluzii optice!

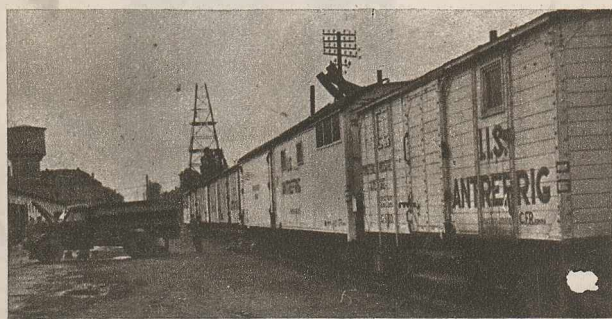
— Dar ghetetele acestea există — ripostă mama lui Petea, împingîndu-și ușurel odrasla spre Maria Petrovna. — Iar Petea există și el; nu-i de loc o iluzie optică!

— Dacă-i vorba așa — observă Maria Petrovna, fără să-i arunce lui Petea nici măcar o privire — băieții toți sînt niște minciñoși. Și nici al dumatilor nu e mai bun. Nu înțeleg de ce îl răsfeți atît! I-ai făcut niște ghetete deosebite... Ar fi putut umbra și cu ghetete obișnuite. Nici dumneata nu știi ce să mai inventezi...

Abia atunci Antonina Ignatievna înțelese că, orice ar face, nu-i va putea dovedi niciodată nimic Mariei Petrovna.

Dar ghetetele? Ei bine, Petea le poartă și acum.

(După „Znanie Sila”)

Trenul frigorifer

În acest tren se trăiește ca pe puntea unui vas de cursă lungă. Cei nouă oameni au acceptat programul propus de mecanicul-șef al trenului, Dumitru Safta, care din nos-

talgie după îndelungile lui călătorii pe mare, a întronat și aici viața, disciplina și hărnicia marinărească. De fapt, cînd vorbesc despre el, oamenii spun că sînt un echipaj. O listă nominală, stabilită de comun acord în ședința grupului sindical, arată cine este în ziua respectivă vese-lar și bucătar. M-am uitat și am constatat, nu fără să

← Mecanicul-șef al trenului, Dumitru Safta, la tabloul de comandă al uzinei electrice.

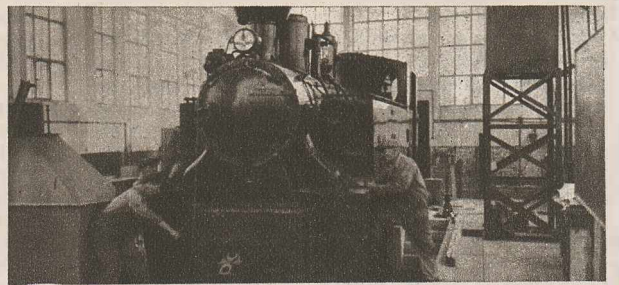
← Trenul frigorifer

zîmbesc, că pîna și inginerul trenului frigorifer îndeplinește această sarcină obiștească...

Trenul acesta este unic în felul său în țara noastră. Anotimpurile îl găesc în totdeauna în altă parte a țării.

Trenul frigorifer este prevăzut cu o uzină electrică proprie, compresoare și va-gon congelator, în care, în 24 de ore, se congelează la o temperatură care poate să ajungă pînă la 45°C, aproximativ 4 tone de carne.

Se încarcă tunelul de congelare.

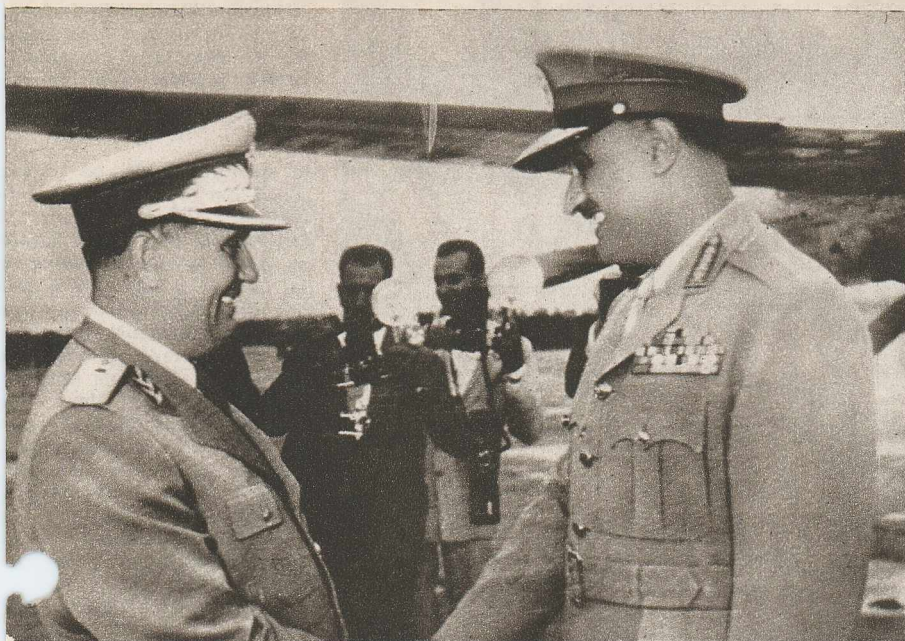

Laboratorul pentru analiza... locomotivelor

Locomotiva din fotografia de mai sus nu se află garată nici la peronul unei stații și nici într-un depou de mașini de cale ferată. Și, totuși, unde? Răspunsul l-ar putea da cu ușurință viitorii ingineri feroviari care studiază la Timișoara. Pentru ei — la catedra de locomotive — s-a înființat un laborator de studiat locomotivele, instalat chiar la Institutul Politehnic.

Înființat pentru scopuri pur didactice laboratorul, acesta de locomotive este singurul de acest fel în sud-estul Europei — iar în restul lumii sînt doar cîteva.

Fotografie de E. ROBICEK-Timișoara

Pe insula Brioni s-au desfășurat timp de câteva zile tratativele dintre președintele Republicii Populare Federative Iugoslavia Iosip Broz-Tito, președintele Republicii Egipt, Gamal Abdel Nasser și primul ministru al Republicii India Jawaharlal Nehru. În fotografie: Președintele Tito întâmpină pe președintele Nasser, la sosirea acestuia în Iugoslavia.

Tratativele pe care prințul Norodom Sianuk al Cambodgiei le-a purtat cu conducătorii Uniunii Sovietice, în cursul recentei sale vizite la Moscova, s-au încheiat cu succes. În fotografie: N. A. Bulganin, N. S. Hrușciov și V. M. Molotov, întretinându-se amical cu prințul Norodom Sianuk.

Nu demult, pe pista aeroportului din Londra au aterizat vestitele avioane sovietice cu reacție TU-104. Iată acum, avioane britanice, întorcând vizita păsărilor de oțel sovietice. Fotografia transmisă de agenția „Keystone” a fost luată în momentul când avioanele „Comet 11” și „Vickers Viscount” au aterizat pe aeroportul moscovit Vnukovo...

Altă expresie a apropierii anglo-sovietice. În cursul turneului întreprins în Anglia, celebrul ansamblu sovietic de cîntece și dansuri Alexandrov s-a bucurat de o primire călduroasă... Cu prilejul vizitei ansamblului la Mansion House, lordul primar al Londrei cîntă laolaltă cu oaspeții sovietici cîntece ale prieteniei.

De ce sînt atît de veseli acești tineri ciprioți îngrămădiți în fața gardului de sîrmă ghîmpată? Ei își bat joc pur și simplu de ultima măsură luată de comandamentul englez, care prevede fotografierea și luarea amprentelor digitale tuturor bărbaților din Nicosia...

Un puternic cutremur de pămînt a prefăcut în ruine cea mai mare parte a caselor de locuit de pe insula greacă Santorini din Marea Egee.

Campioane mondiale

Arbitrul a fluierat sfârșitul meciului. De acum echipa noastră e campioană mondială. Fețele acestor fete vădesc în deajuns marea lor bucurie.

ta cu un suris pe buze. „Cum am apărât? Ca întotdeauna. Ah! Dacă n-aș fi fost rănită, cred că în finală nu aș fi primit al patrulea gol. Acesta a fost unul dintre cele mai dificile meciuri pe care l-am susținut în Germania occidentală. Germanele au avut în linia de atac un Walter de mare clasă. Vă rog ca prin intermediul revistei „Flacăra” să transmiteți tuturor celor care au fost alături de noi, mulțumirile noastre”. Vrînd parcă să o contrazică pe Nagy, Sălăgeanu a adăugat: „Cel mai greu meci mi s-a părut, și cel cu echipa franceză, și care de altfel l-am câștigat în ultimele 6 minute de joc”.

Bineînțeles că nu am scăpat ocazia și l-am rugat și pe antrenorul Nicolae Nedeff să ne spună câte ceva de la întrecerile la care a asistat: „Această ediție a campionatelor mondiale s-a ridicat pe mult peste nivelul ediției precedente. Toate echipele fără excepție s-au prezentat bine pregătite. Despre echipa noastră, datorită unui joc superior celorlalte echipe”.

formații sportive celebre, ne-a dăruit un trandafir spunându-ne: „Multe echipe de handbal am văzut jucînd pe acest stadion, dar nici una nu mi-a plăcut atît de mult ca a voastră”.

Vesela Irina Nagy ne-a întîmpinat și de data această.

Carolina Răceanu, sub blocul protector al coechipierelor sale Aurora Popescu, încearcă să străpungă apărarea marelui portar R. F. Germane.

8 iulie 1956!

În această zi, pe stadionul central din Frankfurt pe Main, sportul românesc a înscris o mare victorie. Aici, în țara handbalului, tînăra noastră reprezentativă a înțrecut, în finala campionatului mondial feminin de handbal, echipa Republicii Federale Germane, cucerind astfel titlul de campioană mondială.

Clipe de neuitat

...Se scurseseră doar cîteva minute de cînd fluierul arbitrului suedez Bertil Westblod marcaseră sfârșitul mării finale. Stadionul, pînă atunci plin de un vacarm de nedescris, devenise acum o mare a liniștii. Pe gazonul verde, în fața tribunei oficiale, cincisprezece fete din Republica Populară Romînă, pe pieptul cărora strălucneau medaliile de aur, priveau cu emoție și bucurie drapelul patriei noastre, care, în acordurile solemne al Imnului de stat, se înălța încet-încet, spre vîrfurile celui mai înalt catarg.

„15”-le romîn

Partida a fost de un dramatism rar întîlnit, dar echipa formată din Elena Jianu (căpitanul echipei), Irina Nagy, Irina Gunther, Aurelia Sălăgeanu, Iosefina Ugron, Aurora Popescu, Maria Scheipp, Carolina Răceanu, Ileana Colesnicov, Lucia Dobre, Mora Windt, Elena Pădureanu, Victoria Dumitrescu, Ana Starck și Magda Huberpursch a reușit să întrecă toate așteptările, cîștigînd pe drept titlul de cea mai bună echipă din lume. La succesul echipei noastre au contribuit în foarte mare măsură și antrenorii Nicolae Nedeff, Constantin Popescu și Gabriel Zugrăvescu.

De-a lungul întregii competiții, cincisprezecele romînesc a avut o comportare excelentă, soldată cu victoria finală. Pentru a ajunge însă la această mare finală, cîștigată pe drept, echipa noastră a avut de trecut examene dificile. Astfel, încă în preliminarii, la Gdansk, jucătoarele noastre au înțrecut după un meci foarte dîrz echipa Poloniei cu 3-2. În urma acestei victorii, drumul spre Frankfurt le era deschis. Dar nici în orașul care găzduia marea sărbătoare a handbalului feminin nu le așteptau întîlniri mai ușoare, ci, dimpotrivă, mai grele, tînîndu-se seama că la startul ultimului act din această „piesă” se aliniau cele mai redutabile echipe din lume. Printre acestea, echipa reprezentativă a R. P. Ungare, deținătoarea titlului, R. F. Germană, una dintre principalele pretendente la titlu, R. P. F. Iugoslavia, Austria și Franța, echipe cu o bogată experiență. Și, totuși, din această dîrză întrecere, cele care au ieșit învingătoare au fost reprezentantele țării noastre.

Ecourile

Răsunătoarea victorie a echipei noastre a făcut cu repeziciune ocolul lumii, iar cercurile sportive din diverse țări nu au avut decît cuvinte de laudă la adresa actualelor campioane mondiale. Astfel, chiar în seara succesului nostru, crainicul de specialitate al postului german de radio din Frankfurt pe Main și-a încheiat astfel transmisiunea închinată campionatelor mondiale de handbal feminin: „Romîncele au învins cu 6-5 echipa R. F. Germane, cucerind absolut meritat supremația mondială în handbalul fe-

minin, datorită unui joc superior celorlalte echipe”.

Dl. Emil Horle, președintele comisiei tehnice a Federației Internaționale de Handbal, considerat drept unul dintre cei mai renumiți specialiști în acest sport, a declarat după meciul final: „Sînt încă impresionat de viteza și abilitatea tehnică a întregii echipe romîne. Socotesc că aveți o pregătire fizică dintre cele mai bune și un portar excelent. Nu am văzut încă un portar la vreo echipă feminină care să apere de o asemenea manieră. Trebuie să mărturisesc că nici nu credeam că poate exista o asemenea jucătoare”.

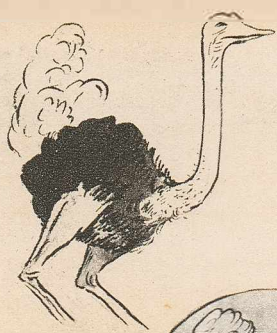
Ne vorbesc campioanele

Aeroportul Băneasa, împodobit sărbătorește, cunoaște o animație deosebită. Sute de sportivi, prieteni și rude au primit pe bravele noastre handbaliste.

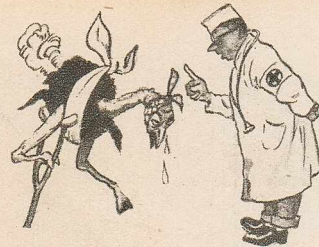
Ca întotdeauna, primii care au avut înțietatea la întrebări au fost reporterii. Cu toate acestea, nu ne-a fost de loc ușor să le „răpim” din mijlocul cunoscuților. Iosefina Ugron ne-a mărturisit cu multă emoție: „După dramatica finală soldată după cum se știe cu victoria echipei noastre, publicul german, cucerit pînă la urmă de jocul nostru, ne-a făcut o caldă manifestație de simpatie. În drum spre autobus am primit multe buchețe de flori și ni se cereau autografe. Aș vrea să vă mai spun cîteva cuvinte despre un fapt mărunt, dar care pentru noi a contat foarte mult: înainte de a ne îndrepta spre mașină, îngrijitorul stadionului, un bătrîn simpatic care a cunoscut nenumărate

Aurelia Sălăgeanu rezolvînd cu succes un atac al echipei germane.

Stomac de struț de ai avea...

tot sfatul meu te-o ajuta!

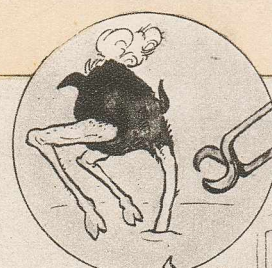
Ingrijirea dinților previne îmbolnăvirea stomacului

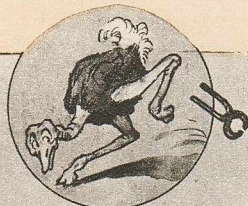
Îi doare la cald...

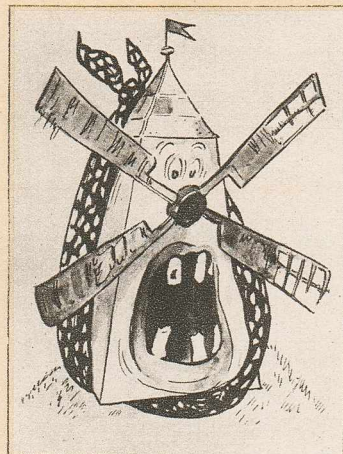
Îi doare la rece...

Vede firma și îi trece...

Se tratează perso-
nal...

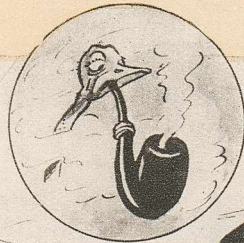

Rezultatul ideal!...
O gură cu dinții stricați, e ca
o moară care nu macină bine.

— Ia ghici ? / Ce beau aici ? / Se-
cărăcă, vin din crama, / țuică sau
„adio mama“?

— Să fi-o spun pe șleau, măi frate,
Bei „adio sănătate !

Țigară din țigară aprind neincetat.
De când fumez, un singur chibrit
am cheltuit !

Dar și acela-i astăzi complet re-
cuperat,
Căci am ajuns, în fine, eu însumi
un „chibrit“!

DIN VITRINA CU CARICATURI EDITATĂ DE MINISTERUL SĂNĂTĂȚII, CENTRUL DE EDUCAȚIE SANITARĂ.

Ilustrații de H. LERU

Prețul 1,50 lei

E mult mai gustoasă berea când
ospătarul e vesel și halba... pînă
la semn.

Fotografie de A. MIHAILOPOL

FLACARA

Nr. 15 (88) — 1 august 1956